

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DİN EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

**EV OKULU YAKLAŞIMIYLA
7-10 YAŞ ÇOCUKLARININ AİLEDE DİN EĞİTİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hicriye Vildan Ceylan

ANKARA-2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DİN EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

**EV OKULU YAKLAŞIMIYLA
7-10 YAŞ ÇOCUKLARININ AİLEDE DİN EĞİTİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hicriye Vildan CEYLAN

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Halise Kader ZENGİN

ANKARA-2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DİN EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

Hicriye Vildan CEYLAN

EV OKULU YAKLAŞIMIYLA
7-10 YAŞ ÇOCUKLARININ AİLEDE DİN EĞİTİMİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Halise Kader ZENGİN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Dr. Öğr. Üyesi Halise Kader ZENGİN

Doç. Dr. Yıldız KIZILABDULLAH

Dr. Öğr. Üyesi Safiye KESGİN

Tez Sınavı Tarihi 14.01.2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../20...)

Tezi Hazırlayan Öğrenci
Hicriye Vildan CEYLAN

.....

ÖNSÖZ

Aile kurumunun sahip olduğu değer ve inançları nesilden nesile aktarma işlevinin eğitimle gerçekleşebildiği bilinen bir olgudur. Aile eğitimi bireyin örgün eğitimde kazandığı öğrenimlerin de temelini oluşturan bir öneme sahiptir. Nitekim çocuk ailesiyle başladığı öğrenme yolculuğuna bilişsel ve duyuşsal becerileriyle dâhil olmakta çocuğun dinî ve ahlakî karakteri de bu süreçte şekillenmektedir.

Türkiye’de çoğunlukla geleneksel yöntemlerle sürdürülen ailede din eğitiminin, çocuğun gelişim özelliklerini, ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak, gelişen eğitim yaklaşımlarıyla ve olanaklarıyla yeniden ele alınması gerekliliği tezimizin odağındadır. Ev Okulu (Homeschooling) alternatif eğitim yaklaşımı da ailenin ve ebeveynin yoğun ilgisine dayanan bir evde eğitim yaklaşımıdır. Ailelerin çocuklarını okul ve benzeri kurumlara göndermek yerine evde eğitmeyi tercih etmeleri olarak da tanımlanmaktadır.

Ailelerin Ev Okulu’nu tercih etmelerinde, kendi dinî ve ahlakî değerlerini çocuklarına aktarabilmek, çocuğun öğrenme ve anlama kapasitesine en uygun yöntem, yaklaşım ve materyalleri belirleyerek kendilerine özgü bir müfredat hazırlamak gibi sebepler etkili olmaktadır. Buradan hareketle Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımı, ailede din eğitimine de müfredat, yaklaşım, yöntem materyal ve olanaklar konusunda katkı sağlayabilmekte ve ebeveynlere öneriler sunabilmektedir. Yapılan bu çalışma da, ebeveynlere Ev okulu yöntemiyle ailede verilen din eğitimi konusunda öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

İki ana bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde, Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının, tanımı, tarihsel süreci, tercih edilme ve edilmeme sebepleri, Ev Okulu’nun yasal statüsü ve çeşitli ülkelerdeki uygulamaları, Ev Okulu’nun başlıca

yaklaşım ve yöntemleri, kaynak ve materyalleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. İkinci bölümde aile eğitimi ve ailede din eğitiminin önemine değinilmiş, ailede din eğitiminin Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımıyla ilişkisi ifade edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde ayrıca çalışmamızın hedef kitlesi olan 7-10 yaş grubu çocukların dinî gelişim aşamalarına değinilerek, Ev Okulu öğretim yaklaşım ve yöntemleriyle din eğitiminde bu yaş grubuna uygulanabilecek ders planları, materyaller ve konu işleyişi eklenmiştir.

Çalışmanın en başında, kuramsal çerçevesini ve bilimsel yöntemlerini belirlemede önemli yardımları dokunan başta Prof. Dr. Cemal Tosun Hocam'a desteğinden dolayı teşekkür ederim. Çalışmanın her detayı ve bilimsel alt yapısında desteklerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Halise Kader Zengin Hocam'a gönülden teşekkürlerimi sunarım. Son olarak, hakkını ödeyemeyeceğim babama ve aileme, akademik ve manevî desteğiyle her zaman yanımda olan eşime ve Ev Okulu'nu bana yaşatan çocuklarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmanın din eğitimi bilimine ve ailede din eğitimine katkılar sağlaması temennisi ve duasıyla.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	1
2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	2
4. ARAŞTIRMANIN SORULARI	4
5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	4
6. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLIKLARI.....	5
7.1. Ev Okulu (Homeschooling).....	7
7.2. Ev Eğitimi (Home Education).....	7
7.3. Doğal Öğrenme (Natural learning).....	7
7.4. Ailede Din Eğitimi	8
7.5. Konu Tabanlı Eğitim (Unit study).....	8
7.6. Uzaktan Eğitim (Online Education).....	8
7.7. Okulsuz Eğitim (Unschooling).....	8
8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
8.1. Türkiye’de Yapılmış Çalışmalar	9
8.2. Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar	13
BİRİNCİ BÖLÜM	15
EV OKULU (HOMESCHOOLING) YAKLAŞIMI.....	15
1. EV OKULU’NUN TARİHİ VE TANIMI	17
1.1. Ev Okulu’nun Tarihsel Süreci.....	17
1.2. Ev Okulu’nun Tanımı.....	22
2. EV OKULU’NUN TERCİH DURUMU	24

2.1.	Ev Okulu'nun Tercih Edilme Sebepleri	24
2.1.1	Evde Daha İyi Bir Eğitim Verilebileceği Düşüncesi.....	27
2.1.1.1.	Özel İhtiyaçlar	28
2.1.1.2.	Müfredat Özgürlüğü.....	29
2.1.2	Dinî ve Ahlakî Değerlerin Kazandırılmak İstenmesi	30
2.1.3	Devlet Okullarından Memnuniyetsizlik	31
2.1.4	Okullardaki Güvenlik Sorunu	32
2.1.5	Pozitif Sosyalleşmeyi ve Aile Bağlarını Güçlendirme İsteği	33
2.1.6	Zaman ve Programda Esneklik.....	34
2.2	Ev Okulu'nun Tercih Edilmeme Sebepleri	36
2.2.1	Sosyalleşme Eksikliği	36
2.2.2	Zaman ve Özveri Gerekliliği.....	37
2.2.3	Maddî Kaygılar	38
3.	EV OKULU'NUN YASAL DURUMU.....	39
3.1.	Ev Okulu'nun Çeşitli Ülkelerdeki Uygulama Örnekleri.....	39
4.	EV OKULU'NUN UYGULADIĞI ÖĞRETİM YAKLAŞIM VE YÖNTEMLERİ.....	43
4.1.	Montessori Yaklaşımı	43
4.2.	Unschooling ve Deschooling Yaklaşımı	47
4.4.	Charlotte Mason Yaklaşımı.....	49
4.5.	Eklektik Yaklaşım	51
4.6.	Unit Study (Konu tabanlı eğitim) Yöntemi.....	51
4.7.	Uzaktan Eğitim (Long-Distanced / Online Education) Yöntemi	53
4.8.	Klasik Eğitim Yöntemi.....	54
5.	EV OKULU'NUN KAYNAK VE MATERYALLERİ.....	55

İKİNCİ BÖLÜM	57
AİLEDE DİN EĞİTİMİ VE EV OKULU	57
1. AİLE EĞİTİMİNİN ÖNEMİ	57
2. AİLEDE DİN EĞİTİMİNİN ÖNEMİ.....	59
2.1. Ailede Din Eğitiminde İkinci Çocukluk Dönemi (7-10 yaş)	64
3. AİLEDE DİN EĞİTİMİ VE EV OKULU İLİŞKİSİ	66
4. AİLEDE DİN EĞİTİMİNDE KULLANILABİLECEK EV OKULU ÖĞRETİM YAKLAŞIM VE YÖNTEMLERİ	70
4.1. Konu Tabanlı Eğitim Yöntemi (Unit Study).....	70
4.2. Bireysel Çalışma Yöntemi (Self- Study).....	70
4.3. Anlatma Yöntemi (Direct Instruction)	71
4.4. Gezi-Gözlem Yöntemi	71
4.5. Eğitsel Oyunlar.....	72
4.6. Soru-Cevap Tekniği	73
5. EV OKULU ÖRNEK DERS PLANLARI.....	73
6. EV OKULU ÖĞRETİM YAKLAŞIM VE YÖNTEMLERİYLE ÖRNEK KONU İŞLENİŞİ.....	78
3.1. Allah Sevgisi Konusunun İşlenişi (7-10 Yaş Örnekleminde)	78
SONUÇ	93
BİBLİYOGRAFYA	95

GİRİŞ

1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Eğitim, insanın kendini geliştirerek amaç ve hedeflerine ulaşabilmesini mümkün kılan bir süreçtir. Bireyin ihtiyaçlarını bireysel, toplumsal ve kültürel olarak karşılamasında önemli bir aracı olan eğitim, insanın yalnız maddi dünyasına değil, aynı zamanda manevi dünyasına da katkı sağlayabilmektedir. Bu bağlamda insanın en önemli ihtiyaçlarından biri de inanç ve maneviyat olarak ele alınmaktadır.

Din eğitimi ailede başlamakta, çocuğun duygusal ve manevi gelişiminin sağlıklı bir şekilde inşa edilebilmesi sorumluluğu öncelikle ebeveynlere veya çocuğun bakımını üstlenenlere düşmektedir. Dinin, bireyin inanç ve duygularıyla olan güçlü bağı, ilk çocukluk döneminden itibaren oluşmaktadır. Bireye, anne babasıyla veya bakım vereniyile kurduğu duygusal gelişimini destekleyici bir din ve ahlâk eğitimi ise en uygun şekilde ailede verilebilmektedir. Ailenin sağladığı din eğitimi faaliyetleri, ülkemizde geleneksel olarak aile yapıları içerisinde gerçekleşegelmiştir. Aile ortamında çocuklar çoğunlukla aile büyüklerini taklit (sosyal öğrenme) yoluyla model alarak dinî ve ahlâkî değerleri, kendi bilişsel ve duyuşsal gelişimleriyle sentezleyerek hayata geçirmektedir.

Ailede eğitim ve din eğitimi, dünyanın pek çok ülkesinde de üzerinde önemle durulan bir konudur. Bunun bir sonucu olarak Ev Okulu (Homeschooling) alternatif eğitim yaklaşımı da, yasal muafiyetlerle çocuklarını devlet ya da özel okullara göndermeden, evde eğitim verme olanağını ifade eden ve ebeveynin yoğun ilgisine dayanan bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır. Ev Okulu, dünyanın pek çok ülkesinde kendi dini inanç ve değerlerini, tercih ettikleri çeşitli yaklaşım, yöntem ve materyallerle

çocuklarına evde öğretmeyi amaçlayan ebeveynlerin de sıklıkla tercih ettiği bir yaklaşımdır.

Ev Okulu, ilk çocukluk döneminden lise çağına kadar geniş bir yaş aralığında uygulanabilen, bununla beraber içerdiği yaklaşım, yöntem ve materyaller açısından ikinci çocukluk dönemi 7-10 yaş aralığına oldukça uygun gözükmektedir. Buradan hareketle çalışmanın temel sorusunu “Ev Okulu yaklaşım ve yöntemleri 7-10 yaş grubu çocukların ailede din eğitiminde kullanılabilir mi? Kullanılırsa nasıl kullanılabilir?” oluşturmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı, dünyanın birçok ülkesinde yaygın bir şekilde uygulanmakta olan ‘Ev Okulu’ alternatif eğitim yaklaşımının neliğini ortaya koymak, çeşitli boyutlarını incelemek, bu yaklaşımın temel eğitsel özelliklerinin ailede din eğitiminde kullanılabilirliği konusunda değerlendirmeler yapmak ve öneriler geliştirmektir.

Bu amaç doğrultusunda, çocukluk dönemindeki din eğitiminin çoğunlukla ebeveyn veya aile büyüklerine bırakıldığı ülkemizde, Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının olanaklarıyla, ebeveynlerin evde verecekleri din eğitimi amaçlı, dizgeli, programlı, özel materyallerle gerçekleştirebilmeleri konusunda bilimsel katkı sağlamak bununla beraber din eğitimi alanında araştırma yapacak bilim insanlarına veriler sunarak din eğitimi bilimine katkı sağlamak hedeflenmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yapılan bu çalışma, genel olarak aile eğitimine ve ailede verilen din eğitimine yönelik bir araştırmadır. Bu çalışmanın önemini ortaya koyan ve Türkiye’de

uygulanan çeşitli programlar bulunmaktadır: AÇEV (Anne-Çocuk Eğitim Vakfı) bünyesinde “Anne-Çocuk Eğitim Programı” (AÇEP) ve AB uyum sürecinde UNICEF işbirliğiyle MEB tarafından verilen “Benim Ailem Eğitim Programı”; Ayrıca 2009 yılından itibaren aileyle ilgili toplumun her kesimine hitap edebilecek geniş bir hedef kitleye eğitim vermeyi amaçlayan “Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü” tarafından düzenlenen “Aile Eğitim Programı” (AEP) gibi çalışma ve faaliyetler aile eğitimine bilimsel katkı sağlayan önemli faaliyetlerdir.¹ Söz konusu proje ve faaliyetler, genel olarak 0-6 yaş çocuklarının okul öncesi eğitimine yönelik geliştirilmekte bununla beraber 7-12 yaş aralığına yönelik çalışmalar da gün geçtikçe artmaktadır. Ancak yapılan bu araştırmada doğrudan 7-10 yaş grubunun ailedeki eğitimi ele alınmaktadır. Bununla beraber araştırmanın amacı ebeveynlerin eğitimi değil, ailede din eğitimi konusunda ebeveynlere rehberlik edecek eğitsel öneriler sunmaktır. Bu açıdan önemli bulgular içerdiği düşünülmektedir.

Yaptığımız bu araştırma, örgün din eğitiminin yanında çocuğun zamanının büyük bir kısmını beraber geçirdiği aile ortamındaki dinî tecrübelerini ve ailedeki din eğitimi önemli bir konu olarak sunmaktadır. Araştırma, 7-10 yaş dönemi çocuğunun ailede geleneksel yöntemlerle sürdürülen din eğitimine, gelişim özelliklerine uygun güncel yaklaşım, yöntem ve materyallerle katkı sağlamayı amaçlaması açısından önemlidir.

Yapılan bu araştırma, alanyazında doğrudan 7-10 yaş grubunun Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımıyla ailede din eğitimine yönelik bir çalışmanın bulunmaması ve bu eksikliğin doldurulması açısından önemlidir. Araştırmanın

¹ Çiğdem Kılıç, “Aile Eğitim Programları ve Türkiye’deki Örnekleri”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 1, 2010.

bulgu ve sonuçlarının, başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarının hazırlayacakları eğitim politika ve programlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4. ARAŞTIRMANIN SORULARI

- 1- Ev Okulu (Homeschooling) yaklaşımı nedir?
- 2- Ev Okulu yaklaşımı nasıl ortaya çıkmış ve tarihte nasıl uygulanmıştır?
- 3- Ev Okulu yaklaşımının olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?
- 4- Ev Okulu yaklaşımının içerdiği öğretim yaklaşım ve yöntemleri, kaynak ve materyalleri nelerdir?
- 5- Ev Okulu yaklaşımıyla ailede din eğitimi verilebilir mi?
- 6- Ev Okulu yaklaşımıyla 7-10 yaş grubu çocuklara din eğitimi nasıl uygulanabilir?

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmada tarama modeli tercih edilmiştir. Tarama modeli, “araştırılan konuyla ilgili başka düşünürler ve araştırmacılar tarafından üretilen bilgileri bulmak, değerlendirmek ve sentezlemek”² şeklinde tanımlanmaktadır. Tarama modeli içerisinde de “tekil tarama modeli”³ tercih edilmiştir. Bu bağlamda veriler özellikle eğitim, din eğitimi, eğitim sosyolojisi, eğitim psikolojisi, eğitim felsefesi, sosyoloji, psikoloji, aile sosyolojisi, din sosyolojisi, din psikolojisi ve değerler eğitimi v.b. disiplin ve

² Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara, 2017, s. 94.

³ Niyazi Karasar, a.g.e., s.111

alanlardaki eserlere başvurularak toplanmıştır. Toplanan veriler araştırmanın konusuna ilişkin sunulan bilgiler göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Araştırmada ilgili kaynakların tespit edilmesi ile birlikte, okunması, incelenmesi, konuyla ilgili bilgilerin fişlenerek tasnif edilmesi, istatistiklerin değerlendirilmesi yoluna gidilmiştir. Araştırmanın kuramsal kısmında, Ev Okulu eğitim yaklaşımının kavramsal çerçevesinin oluşturulmasında yabancı kaynakların yanında yerli kaynaklardan da yararlanılmıştır. Ayrıca ailede din eğitimi ve ikinci çocukluk dönemi dinî gelişim kuramları ile ilgili kaynak taraması yapılmış, konuyla ilgili bilgiler 7-10 yaş gurubu örnekleminde değerlendirilmiştir. Araştırmanın son bölümünde ise Ev Okulu eğitim yaklaşımıyla ilgili uygulamaya dönük örnek planlar, çalışma kâğıtları ve materyallere yer verilmiştir.

6. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLIKLARI

Araştırmanın genel çerçevesini oluşturan ailede din eğitimi, pek çok alternatif eğitim yaklaşımları içerisinde, evde eğitimin ve anne-baba rolünün etkin olduğu Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımı kapsamında incelenmiştir. İncelemeye konu olan hedef kitle ise, ikinci çocukluk dönemi olarak adlandırılan 7-10 yaş dönemi çocuklardır.⁴ Bu bağlamda, okul öncesi 0-6 yaş dönemi araştırmanın konusu dışındadır.

Alternatif eğitim yaklaşımları arasında din eğitiminde uygulanabilirliği mümkün olsa da Montessori, Waldorf okulları gibi yaklaşımlar inceleme konusu dışındadır.

⁴ Yapılan bu çalışmada 7-10 yaş aralığının tercih edilmesinde, Türkiye’de örgün eğitimde din kültürü ve ahlâk bilgisi derslerinin ilkokulun ilk üç senesinde olmaması ayrıca bu yaş aralığına yönelik Ev Okulu yaklaşımında kullanılan yöntem, kaynak ve materyallerin fazla olması etkili olmuştur.

Okulsuz eğitimi savunan, “Deschooling” (okulsuzlaşma) ve “Unshcooling” (okul dışı eğitim), genel olarak çocukların kendi irade ve yönelimlerinin merkezde olduğu, hiçbir öğretmen ya da eğitim kuralının kabul edilmediği bir yaklaşım olarak tanımlanır.⁵ Bu bakımdan Deschooling ve Unschooling, felsefi temelleri açısından Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımıyla uyumlu olsa da, söz konusu eğitim yaklaşımları, araştırmanın kavramsal çerçevesinin merkezinde değildir.

Araştırmada Ev Okulu, bir alternatif eğitim yaklaşımı olarak neliği, tarihsel süreci, kısaca yasal ve eğitsel boyutları ayrıca ailede din eğitimine uygunluğu kapsamında ele alınmıştır. Ev Okulu’nun inceleme konusu olan yaklaşım, yöntem ve materyalleri, 7-10 yaş grubu çocukların ailedeki din eğitimine katkısı kapsamında ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Ülkelerin ve toplumların eğitime bakış açıları farklı şekillerde olduğu gibi eğitim felsefeleri ve eğitim politikaları da bu doğrultuda farklılık göstermektedir. Bu bakımdan Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının yaygın olarak uygulandığı ülkelerin eğitim felsefeleri, pek çok konuda bireyi öncelikli tutan bir yapıya sahiptir. Türkiye’de ise bu durumdan farklı olarak örgün eğitim yasaları ve politikalarının çoğunlukla devlet kontrolünde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda araştırma, Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının Türkiye’deki eğitim felsefesine uygunluğu, örgün eğitime alternatif ya da örgün eğitimin yanında uygulanıp uygulanamayacağı, uygulanırsa yasal ve felsefi temellerinin nasıl olacağı konusuna değinmemektedir. Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının ebeveynlere sunduğu

⁵ Kathy Ishizuka, *The Unofficial guide to Homeschooling*, IDG Books Worldwide, California, 2000, s. 367.

kaynaklar, materyaller, yaklaşım ve yöntemlerin Türkiye’de ailede din eğitiminde uygulanabilirliği araştırmanın merkezindedir.

7. TEMEL KAVRAM VE TERİMLER

7.1. Ev Okulu (Homeschooling)

“Ev Eğitimi” olarak da adlandırılan Ev Okulu, genellikle anne ve babanın kendileri fakat bazen de özel öğretmenler aracılığıyla çocuklarını, devlet okullarında ve özel okullardaki alışılmış eğitimden farklı olarak kendi evlerinde eğitimlerini ifade eden bir alternatif eğitim yaklaşımıdır.⁶

7.2. Ev Eğitimi (Home Education)

Ev Okulu’nun bir diğer ifadesi de ‘Ev Eğitimi’dir. Bu isim daha çok İngiltere’de kullanılan haliyle yaygındır.⁷

7.3. Doğal Öğrenme (Natural Learning)

John Holt tarafından ortaya konulan bu yaklaşım, tüm eğitim metotlarının okula bağlı olarak gerçekleşmesine karşı çıkar. Doğal öğrenme, çocukların ilgi ve yeteneklerine bağlı olarak istedikleri aktiviteyi yapmalarını ön görür.⁸

⁶ İneyet Pehlivan Aydın, *Alternatif Okullar*, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2002.

⁷ Helen E. Lees, Fiona Nicholson, “Home Education in the United Kingdom”, Edt. Milton Gaither, *Introduction to the Wiley Handbook of Home Education*, John Wiley & Sons Inc., 2016.

⁸ John Holt ve Pat Farenga, *Teach your own: The John Holt book of homeschooling*. Da Capo Lifelong Books, Cambridge, 2003.

7.4. Ailede Din Eğitimi

Anne ve babanın çocukları üzerinde dinî ve ahlakî değerleri öğretici her türlü rolüne dayanan eğitimidir.⁹

7.5. Konu Tabanlı Eğitim (Unit Study)

Ev Okulu yaklaşımının en önemli çalışma yöntemlerinden biridir. Ünite çalışması, sanat, tarih, matematik, fen, coğrafya ve diğer müfredat konularının içerik olarak tek bir konu etrafında birleştirilmesiyle yapılmaktadır.¹⁰

7.6. Uzaktan Eğitim (Online Education)

Ev Okulu için gerekli online kaynaklar, çalışma kursları ve müfredatı, eğitsel oyunlar, online testler, online özel dersler ve meslekî alıştırmalardan oluşan çalışma metodudur.¹¹

7.7. Okulsuz Eğitim (Unschooling)

Herhangi bir bireyin çocuğunu, eğitim-öğretim sürecinin ve geleneksel okul sınırlarının dışında okutması ve tamamen çocuğunun ilgi ve yeteneklerine göre bir eğitim yaklaşımı izlemesini ifade eder.¹²

⁹ Gülsüm Pehlivan Ağırakça, Arife Gümüş, *Ailede Din Eğitimi*, Yekder Yayınları, İstanbul, 2018.

¹⁰ Laura Maery Gold, Joan M. Zielinski, *Homeschool Your Child For Free*, 2009

¹¹ Patricia Schetter ve Kandis Lighthall, *Homeschooling the child with autism: Answers to the top questions parents and professionals ask*. John Wiley & Sons, 2009.

¹² Unschooling için Bkz. Kathy Ishizuka, *The Unofficial guide to Homeschooling*, s. 367.

8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

8.1. Türkiye’de Yapılmış Çalışmalar

Ev Okulu (Homeschooling) alternatif eğitim yaklaşımı üzerine, dünyada pek çok ülkede çalışmalar, araştırmalar, uygulamalar yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Türkiye’de ise Ev Okulu üzerine yapılan araştırma ve uygulamaların sayısı giderek artmaktadır. Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımıyla ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalar şunlardır:

“*Evde Eğitim (Homeschooling)*”: Akdağ ve Şad’ın araştırmasında Ev Okulu (Homeschooling) alternatif eğitim yaklaşımı, Amerika ve Kanada örneğinden yola çıkılarak genel hatlarıyla ele alınmıştır. Kısaca Ev Okulu’nun tarihsel sürecine, tercih edilme sebeplerine, avantaj ve dezavantajlarına değinilmiştir. Araştırmanın son bölümünde ise yazar, Türkiye’de Ev Okulu’nun uygulama alanının çok sınırlı ve hatta imkânsız görüldüğünü, eğitimde birlik ve laiklik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.¹³

“*Farklı Okul Modellerinde Din ve Değerler Eğitimi*”: Erakkuş’un araştırmasında alternatif eğitim modellerinin bireysel farklılıkları önemseyen, özgür yapısına vurgu yapıldıktan sonra dünyadaki alternatif eğitim modellerinden, Montessori, Reggio Emilia ve Uluslararası Bakalorya Okul Modelleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Din ve değerler eğitimini, akademik derslerle ve hayatın içerisinde öğretmenin bu okul modellerinin temel felsefesi olduğuna değinilmiştir. Araştırmamızla

¹³ Mustafa Akdağ; S. Nihat Şad, “Evde Eğitim (Homeschooling)”, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 188, 2010, ss. 19-31.

benzer olarak alternatif eğitim modellerinin, din ve değerler eğitimini hayatın içerisinde öğretmek açısından ne derece önemli olduğuna vurgu yapılmıştır.¹⁴

“Alternatif Bir Eğitim Modeli Olarak Ev Okulu”: Taşdan ve Demir’in araştırmasında, bir alternatif eğitim yaklaşımı olarak Ev Okulu’nun tanımı, tercih edilme nedenleri, tarihsel süreçteki gelişimi, Ev Okulu uygulamalarındaki program ve öğretimler, Ev Okulu öğrencilerinin ve ailelerinin özellikleri, ev okullu çocukların sosyalleşme konusu, Ev Okulu uygulamalarının üstünlük ve sınırlılıkları ele alınmıştır. Ayrıca Ev Okulu’nun Türkiye eğitim sisteminde, anne-babaların sosyo-ekonomik yetersizlikleri, yasal süreçler, ekonomik kaynak ve öğretim teknolojileri ile materyal eksikliği gibi sebeplerle uygulanması güç bir model olarak ifade edilmiştir.¹⁵

“ABD’de Ev Okulu Uygulamasının Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu Üzerine Bir Değerlendirme”: Tülay Kaya’nın araştırmasında, Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının ABD’deki tarihsel süreci, sosyolojik açıdan incelenmiştir. Araştırmada ABD’deki genel eğitim ve okullulaşma süreci içerisinde Ev Okulu’nun kronolojik gelişimi ve bu bağlamdaki önemli isimlere yer verilmiştir. Araştırmanın son kısmında ise Ev Okulları’nın bugünkü durumu ve yasal boyutu ile ilgili kısa bir değerlendirme yapılmıştır.¹⁶

¹⁴ Özgür Erakkuş, “Farklı Okul Modellerinde Din ve Değerler Eğitimi” *Karaelmas Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014, ss. 147-157.

¹⁵ Murat Taşdan, Özden Demir, “Alternatif Bir Eğitim Modeli Olarak Ev Okulu”, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, C. 9, S. 18, 2010, ss. 81-99.

¹⁶ Tülay Kaya, “ABD’de Ev Okulu Uygulamasının Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu Üzerine Bir Değerlendirme”, *Sosyoloji Dergisi*, S. 30, 2015, ss. 79-98.

“Ev Okulu Uygulaması: Amerika Birleşik Devletleri Örneği”: İnayet Aydın ve Zeki Pehlivan’ın araştırmasında, Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının, tarihi, tanımı, yasal statüsü, tercih eden ailelerin ve öğrencilerin özellikleri, hakkındaki tartışmalar ve kullandığı kaynaklar bakımından Amerika Birleşik Devletleri örneğiyle incelenmiştir. Çalışmamızla bu bakımdan benzerdir. Araştırma, Ev Okulu (Homeschooling) alternatif eğitim yaklaşımıyla ilgili Türkiye’de yayınlanan ilk bilimsel çalışmalardan olması açısından önemli bir kaynak niteliğindedir.¹⁷

“Alternatif Okullar Kapsamında Ev Okullarının Durumu”: Tösten ve Elçiçek’in çalışmasının içeriği Ev Okulu’nun tanımı, konusu, gerekçe ve çeşitleri; öğrencilerin sayısı ile ilgili istatistiksel veriler; Ev Okulları’ndaki veli ve öğrencilerin karakteristiği; Ev Okulu’nun uygulanabilirliği gibi konularla sınırlıdır. Araştırma sonucunda ise tartışmalar çerçevesinde Ev Okulu uygulamasına ilişkin bireysel görüşler belirtilerek önerilerde bulunulmuştur.¹⁸

“Türkiye’de Alternatif Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretmenlerin ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri”: Alternatif eğitim uygulamalarına ilişkin öğretmenlerin ve öğretim üyelerinin görüşlerinin incelendiği Memduhoğlu, Mazlum ve Alav’ın araştırmasında, alternatif eğitim/okul uygulamalarına ve alternatif eğitim/okul

¹⁷ İnayet Pehlivan Aydın, Zeki Pehlivan, “Ev Okulu Uygulaması: Amerika Birleşik Devletleri Örneği”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, C. 33, S. 1, Ankara, 2000, 91-97.

¹⁸ Rasim Tösten, Zakir Elçiçek, “Alternatif Okullar Kapsamında Ev Okullarının Durumu”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 20, 2013.

uygulamalarının Türkiye'de uygulanabilirliğine ilişkin öğretmenlerin, akademisyenlerin ve lisansüstü öğrencilerinin görüşleri nitel boyutta yorumlanmıştır.¹⁹

“*Ev Okulu Uygulaması Üzerine Bir Durum Çalışması*”: Taşdemir ve Bulut’un çalışmasında, “Ev Okulu” alternatif eğitim uygulamasının kuramsal yapısından ve Türkiye’de Ev Okulu benzeri bir uygulama olarak 2010 yılında MEB’in kararıyla özel eğitim ihtiyacında olan çocuklara özel öğretmenler yoluyla evde eğitim olanağı sağlandığından bahsedilmiştir. Ayrıca çocuklarına evde özel eğitim aldırın ailelerin evde okul uygulaması hakkındaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma, Türkiye’de Ev Okulu’nun genel eğitim içerisinde uygulanmasının da eğitime katkı sağlayabileceği yönündeki önerilerini, yasal boyutuyla sınırlı tutmuştur.²⁰

“*Ailede Din Eğitime Yönelik Bir Materyalin İncelenmesi (Ev Okulu İlmihal Kitaplarının İncelenmesi)*”: Okur’un araştırmasının giriş bölümünde, evde verilen din eğitimine yardımcı olabilecek alternatif eğitim yaklaşımlarından, özellikle de Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımından kısaca bahsedilmiştir. Araştırma, araştırmaya konu olan hedef kitlenin ilköğretim birinci kademe; yani çalışmamızla benzer olarak 7-9 yaş aralığındaki çocuklar olması bakımından önemlidir. Araştırma genel olarak evde verilen din eğitiminde kullanılabilir bir materyalin (Ev Okulu İlmihal Serisi 1-2-3-4) biçim, dil ve anlatım, konuları, bilimselliği ve kaynakları, içerikte kullanılan ayet, hadis, resimler, çalışma kâğıtları ve okuma parçaları açısından detaylı incelenmesi şeklindedir. Araştırmanın son bölümünde ise, değerlendirme ve önerilere yer verilmiş ve evde

¹⁹ Hasan Basri Memduhoğlu, M. Mehmet Mazlum, Özlem Alav, “Türkiye’de Alternatif Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretmenlerin ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri”, *TEDMEM Eğitim ve Bilim Dergisi*, C. 40, S. 179, 2015, ss. 69-87.

²⁰ Mehmet Taşdemir, Aybike Suna Bulut, “Ev Okulu Uygulaması Üzerine Bir Durum Çalışması”, *Kuram ve Özel Eğitimde Uygulama*, C. 6, S. 19, 2015, 138-157.

verilen din eğitiminde seçilen kitaplar ve materyaller konusunda anne ve babalara tavsiyelerde bulunulmuştur. Ayrıca alana yönelik ne tür çalışmalar yapılabileceğine yönelik önerilerde bulunulmuş ve dünyada evde verilen din eğitimine yönelik uygulama ve yöntemlerden faydalanmak gerektiği vurgulanmıştır.²¹

“*Alternatif Okullar*” isimli kitabın yazarı İnyet Pehlivan Aydın, Amerika Birleşik Devletleri’nde eğitim gördüğü dönemde alternatif okulları ve uygulamalarını inceleme ve gözlemlene imkânı bulabilmiş bunun sonucunda alternatif okullar üzerine bir çalışma yapmıştır. Kitapta alternatif okulların genel özellikleri anlatıldıktan sonra dünya çapında en yaygın alternatif eğitim yaklaşımlarını, ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Ev Okulu (Homeschooling) alternatif eğitim yaklaşımını da, felsefi, eğitsel ve yasal boyutlarıyla inceleyerek kitabında bu yaklaşıma geniş yer vermiştir.²²

8.2. Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar

“*Teach Your Own: The John Holt Book Of Homeschooling*” adlı kitap Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının temel kaynak kitaplarından biridir. Ev Okulu yaklaşımının öncülerinden John Holt’un ifadesiyle bu kitap, çocuklara, okulların dışında - evde ya da başka yerlerde onlara ulaştırabileceğimiz şeyleri öğrenmelerine izin verme yöntemleriyle ilgilidir.²³

²¹ Sinan Okur, Ailede Din Eğitimine Yönelik Bir Materyalin İncelenmesi (Ev Okulu İlmihal Kitaplarının İncelenmesi), *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Kayseri, 2011.

²² İnyet Pehlivan Aydın, *Alternatif Okullar*, Ankara, 2002.

²³ John Holt, Pat Farenga, *Teach your own: The John Holt book of homeschooling*, Da Capo Lifelong Books, 2003.

“*Easy Homeschooling Techniques*” kitabı, Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının okul öncesinden lise çağına kadar evde uygulanabilirliği konusunda ebeveynlere, çocukların temel beceri ve yeteneklerini geliştirecek yöntemler sunan bir kaynak kitap niteliğindedir.²⁴

“*Learning without School: Home Education*” adlı kitapta yazar, okulun değil eğitimin zorunlu olduğunu ve bunun da ebeveynlerin yeterince bilmediği bir sır olduğunu anlatmaktadır. Yazarın ifadesiyle kitap, çocuklara nasıl öğretilceğinden ya da okuldan bahsetmemektedir. Yazara göre bu kitap eğitimle ilgilidir ve baştan sona eğitimde, okulsuz eğitim yaklaşımından (non-school approach) ve çocukların eğlenerek öğrenmesinden bahsetmektedir.²⁵

“*Unqualified Education: A Practical Guide to Learning at Home: Age 11-18*” adlı kitap, İngiltere'deki ev eğitimine yönelik yazılmış bir kaynak kitap niteliğindedir. Kitap genel olarak, sınavlara dayalı bir eğitime pratik bir alternatif sunarak evde verilen geleneksel eğitimi ve eğitimin değerlerini modern yaşam ve modern teknolojinin talepleriyle birleştirerek nasıl bir ortam sunulabileceğini anlatmaktadır.²⁶

²⁴ Lorraine Curry, *Easy homeschooling techniques*, God's Gardener, Nebraska, 2004.

²⁵ Ross Mountney, *Learning without school: home education*, Jessica Kingsley Publishers, London, 2008, s. 9.

²⁶ Gareth Lewis, *Unqualified Education: A Practical Guide to Learning at Home: Age 11-18*, Nezer Books, 2003.

BİRİNCİ BÖLÜM

EV OKULU (HOMESCHOOLING) YAKLAŞIMI

Alternatif eğitimin en önemli savunucularından Ron Miller'ın ifadesiyle eğitim, bir insan topluluğunun her zaman inançları, değerleri ve hedefleriyle ilgilidir. Bu nedenle Miller, eğitimin pek çok alternatifi olduğunu savunmakta ve eğitim kelimesinden sadece devlet okul sisteminin anlaşılması gerektiğini vurgulamaktadır.²⁷ Eğitimin değer, inanç ve kültürle olan sıkı bağı toplumlarda eğitimin kültür ve değerleri aktarmada bir araç olarak veya topluma uygun insan yetiştirme işlevi olarak görülmesine zemin hazırlamıştır. Dolayısıyla eğitim, pek çok toplumda belli kurallar ve sınırlar çerçevesinde, tek tip ve çoğunlukla da zorunlu bir süreç olarak uygulanmıştır. Ana akım eğitim²⁸ olarak isimlendirilen bu sistemin dışında, zaman içerisinde alternatif eğitim felsefeleri ve modelleri ortaya çıkmıştır. Alternatif eğitim modelleri, pek çok toplumda, çoğunlukla öğrencinin değil öğretmenlerin (eğiticinin) kararlarının ve isteklerinin etkin olduğu ana akım eğitime karşı kimi filozoflar veya eğitimci aktivistler tarafından bir eleştirel hareket olarak ortaya çıkmış ve kendi okullarını yine kendilerine özgü eğitim felsefesi, müfredat ve yöntemleriyle kurmuş girişimlerdir.

Alternatif eğitim yaklaşımı, “öğretmen ve öğrencinin seçim şansının bulunması, her öğrenci profiline açık olması, uzun süreli programlar sunması, öğrenmek için bir tek

²⁷ Ron Miller, “Eğitim Alternatifleri Niçin Var?”, *Alternatif Eğitim e-Dergisi*, S. 1, 2010, s. 24.

²⁸ “Ana akım eğitim” için Bkz. Defne Kaya, Mustafa Gündüz, “Alternatif Eğitim ve Toplumsal Değişim Üzerindeki Etkisi: Waldorf Okulları Örneği”, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 205, 2015, s. 5.

en iyi yol yoktur yaklaşımına sahip olması, öğrenci sayısının az olması, paylaşarak karar verme sürecinin uygulanması gibi nitelikleriyle diğer eğitim yaklaşımlarından ayrılır”.²⁹

Temelde bütün alternatif eğitim modelleri, insanın yaratılışına uygun, özgürlüğünü kısıtlamayan, yeteneklerini ve becerilerini kendi iradesiyle geliştirebileceği olanaklar sunmanın eğitimin asıl amacı olduğunu savunmaktadır. “Öğrenmek için tek bir en iyi yol yoktur” ilkesi alternatif eğitim yaklaşımlarının savsözü olmuştur.³⁰

J. J. Rousseau'nun eğitim üzerine yazdığı “Emile” adlı eseri, alternatif eğitim felsefelerini büyük ölçüde etkilemiş ve birçok modele öncülük etmiştir. Rousseau, insanın doğduğu andan itibaren gelişerek edindiği tüm kazanımların eğitimle olabildiğini, eğitimin ise doğadan, diğer insanlardan ve şartlardan öğrendiklerimizle gerçekleştiğini ifade etmektedir.³¹ Rus yazar Tolstoy da yaşadığı dönemin eğitim tarzını sorgulayan düşünürlerden biridir. Tolstoy'a göre eğitimin temel anlamı, çocuklarda belirli bir bilgiyi içselleştirmek değildir; bilgiye ilişkin bir ilginin uyanmasıdır. Bu bağlamda Tolstoy, kendi okul modelinde de benimsediği üzere eğitimin özgür bir tercih olması gerektiğine ve özellikle halkın ihtiyaçları ve tercihleri doğrultusunda düzenlenmiş bir eğitime vurgu yapmaktadır.³²

²⁹ Hamiyet Eylem Korkmaz, *Montessori Metodu ve Montessori Okulları: Türkiye'de Montessori Okullarının Yönetim ve Finansman Bakımından İncelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.

³⁰ Bülent Akdağ, “Alternatif Eğitim Modelleri”, *Zil ve Teneffüs Dergisi*, S. 6, 2006, s. 34.

³¹ Adem Yıldırım, *Eleştirel Pedagoji*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2011.

³² Emre Karataş, “Tolstoy'a Göre Eğitim”, *Bir Eğitimci Olarak Leo N. Tolstoy ve Yasnaya Polyana Okulu'ndaki Uygulamaları*, Bahri Ata (Ed.), Pegem Akademi, Ankara, 2012.

Ev Okulu'ndan sonra dünyada en yaygın alternatif eğitim yaklaşımı olan Montessori ise, tıp doktoru ve eğitimci Maria Montessori tarafından ortaya koyulmuş ve kendi adıyla sistemleştirilmiş bir yaklaşımdır. Montessori, iki buçuk-altı yaş çocuklarını kapsayan, temel olarak çocuğun öğrenme zevkini kendisinin yaşamasını ve öğrenme mekanizmasını geliştirmeyi amaçlamaktadır.³³

Alternatif eğitim modelleri içerisinde, küçük bir bölgede ortaya çıkıp zaman içerisinde kısıtlı da olsa farklı ülkelerde yayılma imkânı bulan çeşitli alternatif okullar da var olmuştur. Bunlardan bazıları İngiltere'deki Summerhill Okulları (Özgür Okullar), ABD'deki Sudbury Valley Okulları, Brezilya'da Paulo Freire girişimi, Almanya'da Waldorf Okulları ve İtalya'daki Reggio Emilia Okullarıdır.³⁴

1. EV OKULU'NUN TARİHİ VE TANIMI

1.1. Ev Okulu'nun Tarihsel Süreci

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının temellerinin 15. Yüzyıla hatta daha öncesine dayandığını söylemek mümkündür. Ev Okulu'nun bir alternatif eğitim yaklaşımı olarak ortaya çıktığı ABD'nin eğitim tarihinin en eski dönemlerinde eğitimin merkezinde ailenin ve anne-baba etkisinin olduğu belirtilmektedir.³⁵

³³ Vuslat Oğuz, Aysel Köksal Akyol, "Çocuk Eğitiminde Montessori Yaklaşımı", *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 15, S. 1, 2006, s. 244.

³⁴ Bülent Akdağ, "Alternatif Eğitim Modelleri", ss. 34-44.

³⁵ Milton Gaither, *Homeschool: An American History*, Palgrave MacMillan Publish, New York, 2008, s.

15. yüzyılda eğitim aileyle bütünleşmiş ve aileyle şekillenen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Okuma-yazma, hayatın içerisinde ticaret, çiftçilik gibi çalışma hayatıyla kazanılan iş yapma becerileri, ailenin geçim durumu ve çocukların aile içerisindeki sorumluluklarıyla şekillenmekte ve kazandırılmaktaydı. Eğitimin temel amacı iyi bir akademik kariyer ya da demokratik bir vatandaş olma bilincini kazandırmak değildi.³⁶

Nitekim 15. Yüzyıl'da Amerika'da yaşayan azınlıklar arasında okulların varlığından söz etmek de mümkün değilken, bazı okullaşma girişimleri de başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Anne ve babalar evde çocuklarına değerler, ahlâkî davranışlar, okuma-yazma ve meslekî becerileri nesilden nesile taşıyarak öğretmişlerdir. Zaman içerisinde bu bir eğitim felsefesini de doğal olarak oluşturmuştur.³⁷

16. yüzyılda güney Carolina'da ev eğitimiyle yetişmiş bir örnek olarak Eliza Lucas, hem kendi eğitimini evde alması hem de genç kızlara okuma-yazma, sesli okuma, dikiş gibi konularda öğretmen olarak dersler vermesi, ev eğitimine farklı bir boyut daha getirmiştir. Özel öğretmenler (tutoring) yoluyla ev eğitimi, Eliza Lucas'ın örneğinde sonraki dönemlerde en çok tercih edilen eğitim yaklaşımı olmuştur. "Old field schools" olarak hizmet veren bir özel ev eğitimi ekolü oluşmuş, George Washington, Thomas Jefferson gibi Amerikan başkanları bu ekolle yetişmiş isimler arasında yer almıştır.³⁸

³⁶ James G. Diver, Shawn F. Peters, *Homeschooling: The History of Philosophy of a Controversial Practice*, The University of Chicago Press, Chicago, 2019, s. 5.

³⁷ Milton Gaither, *Homeschool: An American History*, s. 9.

³⁸ Milton Gaither, a.g.e., s. 24.

Sınıf temelli eğitimden önce mevcut eğitimin genel olarak ev eğitimi şeklinde olduğu vurgulanmakta, bazı araştırmacılar tarafından Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımı, “yeniden canlanan Ev Okulu” (the revival homeschooling) şeklinde ifade edilmektedir. Bu ifadeyle, Ev Okulu’nun aslında hep var olan ancak endüstriyel çağla birlikte (yani 1800’lü yıllardan bu yana) terk edilmiş bir eğitim yöntemi olduğunun altı çizilmektedir.³⁹

Ev Okulu yaklaşımının tarihsel sürecinden bahsederken sınıf temelli eğitimin nasıl ortaya çıktığından da bahsetmek gerekir. 18. yüzyılda Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının ilk çıkış yeri olan ABD’de sınıf temelli eğitim (classroom-based schooling) çok farklı amaçlara hizmet etmekteydi. Amerikan eğitim tarihinde sınıf temelli eğitim, sanayi çağına geçişi kolaylaştırmak, geniş bir nüfusa sahip olan göçmenleri “Amerikalılaştırmak” ve gençlere sanayi çağı için gerekli bazı teknik yetenekleri kazandırmak gibi amaçlarla kullanılmıştır.⁴⁰

19. yüzyılın sonlarında sınıf temelli eğitimin pahalı olması, ayrıca katılımın zorunlu olmaması, sınıf temelli eğitimin yanında özel öğretmenler yoluyla evde eğitimin de yaygınlaşmasını sağlamıştır. Benjamin Franklin ve periyodik cetvelin mucidi John Dalton gibi önemli isimler, eğitimlerini evde anne-babalarından, kardeşlerinden, kitaplardan ve diğer kaynaklardan almışlardır.⁴¹ Amerika Birleşik Devletleri’nde 19. ve 20. yüzyıllarda yetişmiş Abraham Lincoln, Theodore Roosevelt

³⁹ Amy Schechter Vahid, Frank Vahid, *Homeschooling: A Path Rediscovered for Socialization Education and Family*, United State, Lulu, 2007, s. 7.

⁴⁰ James G. Diver, Shawn F. Peters, *Homeschooling: The History of Philosophy of a Controversial Practice*, s.19

⁴¹ Amy Schechter Vahid, Frank Vahid, *Homeschooling: A Path Rediscovered for Socialization Education and Family*, s. 6.

gibi devlet başkanları ayrıca Thomas Edison, Mark Twain gibi önemli bilim insanları, yazar ve devlet adamları da evde eğitim görmüştür.⁴²

Modern Homeschooling hareketi ilk olarak 1969 yılında Herbert Kohl'un kitabında Amerikan eğitim sistemine yönelik ciddi eleştirileriyle başlamıştır. Kohl eserinde devlet okullarındaki tek tip eğitimin çocuklar üzerinde otoriter ve baskıcı bir hal aldığını vurgulamıştır.⁴³

1960'larda ve 1970'lerin başında, devlet okullarıyla ilgili bir başka tartışma da John Holt'un eleştirisiyle ortaya çıkmıştır. Holt, hayatı boyunca kaleme aldığı 9 kitabıyla bu düşüncelerini ifade etmiş ve "Okulsuz büyüme" başlıklı dergi makalesiyle "Unschooling" (Okulsuzluk) yaklaşımını ilk olarak ortaya koymuş ve savunmuştur.⁴⁴ Bağımsız yönetime geçen okulların, ebeveyn ve öğretmenlere daha geniş bir özerklik verilmesi gerektiğini savunarak, özellikle okulların, okul çocuklarına karşı insanlıktan uzak zorlayıcı yönünü sertçe eleştirmiştir.⁴⁵

John Holt, "Bir yönetim size yılın 108 günü, günde altı ya da daha fazla saat, belirli bir mekânda bulunmak zorunda olduğunuzu ve orda size ne söylenirse onu yapmanız gerektiğini söylese, bunun kesinlikle insan haklarına aykırı olduğunu söyleyeceksiniz." ifadeleriyle okul ve sınıf temelli eğitime olan tepkisini dile

⁴² Patrick Basham, John Merrifield ve Claudia Rebanks Hepburn, "Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream", *Studies in Education Policy*, Fraser Institute, Vancouver, 2007, s. 7.

⁴³ William Jeynes, David W. Robinson, "The Rise of Homeschooling as a Modern Educational Phenomenon in American Protestant Education", Springer Media, New York, 2012, s. 83.

⁴⁴ William Jeynes, David W. Robinson, a.g.e., s. 83.

⁴⁵ Patrick Basham, v.d., "Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream", s. 7.

getirmiştir.⁴⁶ Holt, ‘How Children Fail’ (Çocuklar Nasıl Başarısız Olur?) isimli kitabında, öğretmenlik görevi yaptığı süre içerisinde, iyi niyetli, çok çalışan ancak çocukların doğal merakını körelten, çocukların kendilerine özgü öğrenme şeklini engelleyen, ezberden okutan öğretmenleri detaylı bir şekilde gözlemlemiştir. Söz konusu kitabında ise bu öğretmen tutumlarına yönelik eleştiri ve şikâyetlerini sıralamıştır. Ayrıca Holt, eğitim sistemini değiştirmek için canla başla istekli çalışmak isteyen anne ve babaların sayısının ne kadar çok olduğunu da fark etmiş ve dile getirmiştir.⁴⁷ Özetle Holt’un ev temelli eğitimde, ‘laissez faire!’ (Bırakınız yapsınlar) yaklaşımıyla ele alınmış bir felsefeyi benimsediği söylenebilir. Holt’un ifadesiyle bu, “yaşayarak öğrenme” (learning by living) demektir. Kendisinden sonra gelenler ise bu felsefeyi “okullaşmama” (unschooling) olarak ifade etmişlerdir.⁴⁸

Ev Okulu yaklaşımı bir toplumsal hareket olarak birbirinden bağımsız bireylerin etkileriyle yeşermiştir. Bunlardan biri de birleşik devletlerin eğitim bölümünde bir üye olarak çalışan Raymond Moore, 20. yy.’ın en yaygın alternatif eğitim yaklaşımı olan Homeschooling’in yasal alt yapısını oluşturan kişidir.⁴⁹ 1970’lerin başında, Raymond ve eşi Dorothy Moore, ebeveynlerin çocukları erken çocukluk eğitimine gönderme eğilimi konusunda yaptıkları araştırmada, çocukların 8-12 yaşından önce örgün eğitime

⁴⁶ Isabel Lyman, “Homeschooling (Back to the Future?)”, *Policy Analysis*, No. 294”, Cato Institute, Washington DC, 1998, s. 5.

⁴⁷ John Holt, *How Children Fail*, New York, Pitman, 1964.

⁴⁸ Isabel Lyman, “Homeschooling (Back to the Future?)”, s. 6.

⁴⁹ Isabel Lyman, a.g.e., s. 4.

dâhil olmalarının başarısız sonuçlar verdiğini ve özellikle erkek çocuklarının olgunlaşmasını olumsuz etkilediğini tespit etmişlerdir.⁵⁰

Ev Okulu -bir alternatif eğitim yaklaşımı olarak- ilk dikkatleri, 1997 yılında Amerika’da geleneksel olarak yapılan ‘National Spelling Bee’ adlı heceleme yarışmasında Ev Okulu öğrencisi 13 yaşındaki Rebecca Sealfon’un üstün bir başarı kazanmasıyla çekmiştir.⁵¹ Her ne kadar Ev Okulu’nun alternatif bir eğitim olarak kabul görmesi 1970’li yıllara dayansa da Rebecca’nın başarısı ulusal bir uyanışa sebep olmuş ve Ev Okulu’nu alternatif bir eğitim yaklaşımı olarak tercih eden ailelerin sayısı hızlı bir artış göstermiştir.⁵²

1.2. Ev Okulu’nun Tanımı

Ev Okulu olarak isimlendirilen alternatif eğitim yaklaşımı, Amerika’da “Homeschooling” (Ev Okulluluk), İngiltere’de “Home Education” (Ev Eğitimi) veya “home based learning” (Ev temelli eğitim) olarak yaygınlık kazanmıştır.⁵³ Ev Okulu’nun, farklı özelliklerine vurgu yapılarak pek çok tanımı yapılmıştır.

⁵⁰ Achmad Razi, “Homeschooling: An Alternative Education in Indonesia”, *International Journal of Nusantara Islam*, C. 4, S. 2, 2016, s. 76.

⁵¹ Isabel Lyman, “Homeschooling (Back to the Future?)”, s. 1.

⁵² Samuel S. Hill, Charles H. Lippy, *Encyclopedia of Religion in the South*, Mercer University Press, Georgia, 2005, s. 385.

⁵³ Achmad Razi, *Homeschooling: An Alternative Education in Indonesia*, s. 76

Aile kavramının kendisi kadar eski olan Ev Okulu, kendi içinde bir hareket olarak alternatif, geleneksel veya özel bir eğitim vermeyi amaçlayan 20. ve 21. yüzyılda fenomen olmuş bir yaklaşımdır.⁵⁴ Sınıf temelli eğitimi “Çocukların okul binasına gitmek suretiyle günde 5 ila 7 saat kadar vakit harcadıkları ve yılın da 180-200 gününü geçirdikleri, genellikle yaşlara göre ayrılmış 20 ila 40 kişilik sınıfların bulunduğu ve öğretmenin gözetiminde olan eğitimidir”⁵⁵ şeklinde tanımlayan Vahid, sınıf temelli eğitimin eğitimle eş değer olmadığına vurgu yaparak, eğitim kavramını çok geniş bir perspektifle ele almış ve Ev Okulu’nun özgür bir eğitim modeli olduğunu belirtmiştir.

Isabel Lyman’a göre ise Ev Okulu, en yalın biçimiyle okul çağında bulunan çocukların bir okulda eğitim almasından öte eğitimin evde verilmesi yönünde tercihte bulunmaktadır.⁵⁶ Pehlivan, Ev Okulu’nu özellikle ABD’de ailelerin, çocuklarının eğitiminde doğrudan sorumluluk alması ve onları evde eğitmeyi tercih etmeleri şeklinde tanımlamaktadır. Benzer bir tanıma göre de Ev Okulu, ailelerin çocuklarını özel okulların veya devlet okullarının dışında başka bir biçimde eğitmelerini sağlayan bir imkânı ifade etmektedir.⁵⁷ Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının en yaygın olduğu ülke olan ABD’de Ev Okulu, ABD hükümeti tarafından “Ev Okulu, okul çağındaki çocukların bir okulda eğitim görmek yerine evde eğitim görmesidir”⁵⁸ şeklinde tanımlanmıştır. Ev Okulu’nun yaygın olarak uygulandığı diğer bir ülke olan Kanada’da

⁵⁴ Samuel S. Hill, Charles H. Lippy, *Encyclopedia of Religion in the South*, s. 385.

⁵⁵ Amy Schechter Vahid, Frank Vahid, *Homeschooling: A Path Rediscovered for Socialization Education and Family*, s. 8.

⁵⁶ Isabel Lyman, “Homeschooling (Back to the Future?)”, s. 3.

⁵⁷ İnyet Pehlivan Aydın, *Alternatif Okullar*, s. 46.

⁵⁸ Patrick Basham, v.d.. “Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream”, s. 7.

ise, Ev Okulu, “Ev eğitimi, bir çocuk devlet okulu, özel okul veya başka türde bir okula katılmak yerine eğitimine evde katıldığında gerçekleşir”⁵⁹ şeklinde tanımlanmaktadır.

Ev Okulu eğitim yaklaşımı, geleneksel ve alternatif bir akım iken, günümüzde Amerikan eğitim sisteminde “ana akım” (mainstream) eğitim içerisinde yer almaktadır. ABD ve Kanada gibi ülkeler başta olmak üzere birçok ülkede en hızlı yayılan alternatif eğitim modeli olarak bilinmektedir.⁶⁰ Birleşik Krallık (İngiltere), Avustralya, Fransa, Macaristan, Endonezya, Çin, Japonya, Kenya, Rusya, Meksika, Güney Kore ve Tayland Ev Okulu eğitim modelinin uygulandığı diğer ülkelerden bazılarıdır. 2010 yılı verilerine göre ABD’de yaklaşık 2,2 milyon evde eğitim almış öğrenci bulunmaktadır. Son birkaç yılda Ev Okulu’yla eğitim görenlerin oranı, yılda % 2 ila % 8 aralığında büyümeye devam etmektedir.⁶¹

2. EV OKULU’NUN TERCİH DURUMU

2.1. Ev Okulu’nun Tercih Edilme Sebepleri

Ev Okulu yaklaşımı, genel olarak eğitim sistemindeki problemlere ve eksikliklere bir tepki olarak ortaya çıkmış olsa da, Ev Okulu’nun tercih edilmesinde pek çok farklı etken bulunmaktadır. Aileler devlet okullarındaki sistemden memnuniyetsizliğini yeni eğitim seçeneklerini araştırarak çözmeye çalışmıştır. Geçmişte devlet okullarına alternatif olarak sadece özel okullar ya da özel öğretmenler mevcut iken, herkesin maddi olarak buna gücü yetmeyeceğinden alternatif eğitim

⁵⁹ Patrick Basham v.d., “Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream”, s. 6.

⁶⁰ Patrick Basham v.d., a.g.e., s. 3.

⁶¹ Brian D. Ray, “Research Facts on Homeschooling”, *National Home Education Research Institute*, 2015, s. 1.

arayışları ciddi bir boyuta ulaşmış ve nihayetinde son elli yıldır en yaygın alternatif eğitim yaklaşımı olarak Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımı hayata geçmiştir.⁶²

Ev Okulu'nu tercih eden aileleri tek tip olarak genellemek mümkün görünmemektedir. Ev Okulu'nu tercih edenler arasında, geleneksel orta sınıf çift ebeveynli aileler, bekâr anne-babalar, düşük gelirli aileler, çocuğunda ya da ebeveynlerde fiziksel engeli bulunan aileler olduğu gibi ebeveynlerin eğitim seviyeleri de farklılık göstermektedir. Lise diploması olanlar olduğu gibi, doktorasını yapmış olanlar da bulunmaktadır.⁶³ Bazı aileler Ev Okulu'nu bir kilisede ya da komşularıyla oluşturdukları küçük kooperatiflerde, bazıları da devletin mali destekleriyle kurduğu okullar (Charter Schools) yoluyla uygulamaktadır. Önemli bir kısmı ise tamamen kendi başına evde eğitmektedir.⁶⁴

Tablo 1, Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının en yaygın olduğu Amerika Birleşik Devletleri'nde anaokulundan 12. Sınıfa kadar evde eğitim almış, yaşları 5 ile 17 arasında değişen okul çağındaki çocukların ailelerinin Ev Okulu'nu tercih etmesinde en önemli sebeplerin yüzdesi:⁶⁵ (Tablo-1)

Ev Okulu'nu Tercih Etme Sebepleri	Önemli sebep Olarak Görenler	En Önemli sebep Olarak Görenler
Dinî eğitim verme isteği	% 64	%17

⁶² Daniel Princiotta, Bielick Stacey, "Homeschooling in the United States: 2003. Statistical Analysis Report" *National Center for Education Statistics*, 2006. <https://nces.ed.gov/pubs2006/2006042.pdf>

⁶⁴ Laura Maery Gold, Joan M. Zielinski, *Homeschool Your Child For Free*, s. 2.

⁶⁵ Sarah Grady, *Homeschooling in the United States: 2012*, The National Center for Education Statistics (NCES), Kasım 2016, Washington, s.12

Ahlâk eğitimi verme isteği	%77	%5
Okullardaki kötü çevre endişesi (Güvenlik, uyuşturucu madde, olumsuz akran baskısı gibi)	%91	%25
Okuldaki akademik eğitimden memnuniyetsizlik	%74	%19
Çocuğa geleneksel olmayan bir eğitim sağlama isteği	%44	%5
Özel ihtiyacı olan çocuklar	%16	-
Bedensel ya da zihinsel sağlık problemi olan çocuklar	%15	%5
Diğer sebepler	%37	%21

Ev Okulu’nu tercih eden ailelerin genel tipolojisi, ideolojik düşünener ve pedagojik düşünener olarak iki şekilde incelenmiştir.⁶⁶ Başka bir ifadeyle bir tarafta geleneksel eğitim yöntemlerinden ve eğitim sisteminden farklı olarak daha iyi bir pedagojik alt yapı sunacağına inanan anne babalar, diğer tarafta ise inanç ve değerlerini çocuklarına en iyi şekilde kendilerinin öğretebileceğine inanan anne babalar bulunmaktadır. Araştırmalarda yer alan bir benzer sınıflama ise Ev Okulu’nu tercih eden aileleri ideolojik, pedagojik ve sosyal-iletişimsel sebeplerle tercih edenler şeklinde üç temel gruba ayırmaktadır.⁶⁷

İdeolojik gerekçelerle Ev Okulu’nu tercih edenler, çocuklarıyla etkili iletişim kurmayı önemseyen; özel okullarda ve devlet okullarında öğretilenlere genellikle

⁶⁶ Patrick Basham v.d., “Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream”, s. 12.

⁶⁷ Skylar T. Kingston, Richard G. Medlin, “Empathy, Altruism and Moral Development in Home Schooled Children”, *Home School Researcher*, C. 16, S. 4, s. 1.

itiraz eden ve çocuklarının öğrenmesini istedikleri belirli değer, inanç ve becerilerin hiçbir okulda yeterince iyi verilemeyeceğini düşünen ebeveynlerdir.⁶⁸

Pedagojik gerekçelerle Ev Okulu'nu tercih eden ailelerin eleştirisi ve endişeleri genel olarak okulların her ne öğretiyorsa yetersiz ve beceriksizce öğrettiği yönündedir.⁶⁹ Devlet okullarındaki olumsuz çevre ve kötü alışkanlıklar, yaşitların baskısı ve güvenlik sorunu gibi etkenlerden kaynaklanan memnuniyetsizlik ve akademik kaliteyi önemsemek de bu ailelerin Ev Okulu'nu temel tercih sebepleridir.⁷⁰ Sosyal- iletişimsel sebeplerle tercih eden aileler ise aile bağlarını güçlü tutmak, çocuklarla bireysel iletişimi arttırmak gibi etkenlerle Ev Okulu'nu tercih etmektedir.⁷¹

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımını temelde farklı gerekçelerle tercih eden ailelerin üzerinde mutabık oldukları ortak tercih sebeplerini şu şekilde sıralayabiliriz:

2.1.1 Evde Daha İyi Bir Eğitim Verilebileceği Düşüncesi

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımı özellikle devlet okullarındaki eğitimle kıyaslandığında, çocuğa yönelik bireysel ilgi ve eğitim açısından avantajlı görünmektedir. Evde eğitim uygulaması büyük ölçüde ebeveyn katılımını gerektiren,

⁶⁸ Kariane Mari Nemer, "Understudied education: Toward Building a Homeschooling Research Agenda" *New York: National Center for the Study of Privatization in Education*, 2002, s. 7.

⁶⁹ Kariane Mari Nemer, a.g.e., s. 8.

⁷⁰ Isabel Lyman, "Homeschooling (Back to the Future?)", s. 9.

⁷¹ Michael S. Merry ve Charles Howell, "Can intimacy justify home education?", *Theory and Research in Education* C. 7, S. 3, 2009, s. 367.

aynı zamanda ebeveynlerin sadece dersler konusunda değil her türlü aktivitede çocuklarıyla bireysel olarak ilgilenmesini gerektiren bir eğitim yaklaşımıdır.⁷²

2.1.1.1. Özel İhtiyaçlar

Zihinsel ya da fiziksel engeli olan çocuklara sahip ebeveynler, çocuklarının yeme-içme ve tuvalet ihtiyacı gibi fiziksel gereksinimlerini takip edebilmelerinin ev ortamında daha kolay olduğunu düşünmektedir. Bu ebeveynler, çocuklarının ihtiyaçlarını ve öğrenme tarzını en iyi kendilerinin bilebileceğini düşünmekte ve çocuklarını eğitmek için “profesyonel” eğiticilere teslim etmek yerine kendi imkânlarıyla evde eğitimi yaygın olarak tercih etmektedir.⁷³

Türkiye’de de buna benzer bir uygulamadan söz etmek mümkün olsa da bu, ebeveynlerin kendi yaptıkları bir uygulama değildir. Özel ihtiyaçlar sebebiyle örgün eğitimin evde verilmesi durumudur. Milli eğitim bakanlığı tarafından, yalnızca özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için yasal hale getirilmiş bu uygulamaya göre “Evde eğitim; zorunlu öğrenim çağında özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerden sağlıkla ilgili sorunu sebebiyle okul öncesi, ilköğretim veya özel eğitim gibi herhangi bir programı uygulayan örgün eğitim kurumlarından doğrudan yararlanamayan bireylere eğitime ilişkin hizmetlerin evde verilmesi ilkesine dayalı eğitim” olarak tanımlanmaktadır. Gezerek özel eğitim görevini gerçekleştiren öğretmen ise, “özel eğitime ihtiyaç duyan

⁷² William Jeynes, D. W. Robinson, “The Rise of Homeschooling as a Modern Educational Phenomenon in American Protestant Education”, *International Handbook of Protestant Education*, ss. 88-89.

⁷³ Priscilla Martinez, "Muslim homeschooling." *Educating the Muslims of America*, 2009, s. 114.

bireyler için destek eğitim hizmetlerini evde ve/veya hastanede, ilköğretim okulunda sürdüren öğretmen”⁷⁴ şeklinde belirtilmektedir.

Ebeveynlerden bir kısmı ise, çocuklarının üstün yetenekli olduğuna kanaat getirip evde eğitim vermeyi uygun görmekte, devlet okullarında yeterince ilgi görmediğini düşünmektedir. Bu ebeveynlere göre evde eğitim, üstün yetenekli öğrencilere akademik ilgi ve yeteneklerini keşfetmek için geniş bir zaman tanımakta ve onları sınırlamamaktadır.⁷⁵

2.1.1.2. Müfredat Özgürlüğü

Ailelerin Ev Okulu’nu tercih etmesinde çocukları için en iyi öğretmenin anne ve babaları olduğu, zira çocuğu bütün yönleriyle en iyi tanıyanın, onun güçlü ve zayıf yönlerini en iyi bilen ebeveynleri olduğu düşüncesi de önemli bir etkidir.⁷⁶ Ev Okulu’nu uygulayan ebeveynler, çocuklarının ihtiyaçlarına en uygun müfredatı, dinî ve ahlakî değerlerini yansıtan içeriği ve materyalleri kendilerinin belirlemesini önemli bulmaktadır.⁷⁷

Ev Okulu’nu uygulayan ebeveynlerin bir kısmı müfredatlarını tamamen kendileri hazırlarken, bir kısmı ise hazır müfredatlardan faydalanmaktadır. Ev Okulu yaklaşımını özellikle pedagojik gerekçelerle tercih etmiş aileler, çocuklarının ilgilerine,

⁷⁴ MEB, “Millî Eğitim Bakanlığı Evde ve Hastanede Eğitim Hizmetleri Yönergesi”, *Tebliğler Dergisi*, C. 73, S. 2629, 2010, s. 103.

⁷⁵ Margaret Martin, “Homeschooling: Parents' Reactions”, s. 4.

⁷⁶ Sherri Linsenbach, *The Everything Guide to Homeschooling: All You Need to Create the Best Curriculum and Learning Environment for Your Child*, F+W Media Inc., 2015, s. 18.

⁷⁷ Cathy Duffy, *100 Picks For Homeschool Curriculum*, Broadman & Holdman Pub, Nashville, Tennessee, 2005, s. 2.

yeteneklerine, zekâ türüne ve öğrenme tarzına en uygun, özgürce müfredat hazırlama olanağını bir avantaj olarak görmektedir.⁷⁸ Öte yandan, devlet okullarının müfredatlarına bağlı kalmayı istemeyen ebeveynler -ki çoğunlukla ideolojik gerekçelerle Ev Okulu'nu tercih eden ebeveynler- inanç ve değerlerini benimsetmeye yönelik özgün müfredatlar hazırlamayı uygun görmektedir.

Ev Okulu'nu uygulayan aileler buldukları ülkenin yasal düzenlemeleri ve akademik başarı için gerekli olan eğitim aşamaları ve testler doğrultusunda ihtiyaç olan derslere göre müfredat hazırlamaktadır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde Ev Okulu uygulamasıyla ilgili her eyaletin farklı düzenlemeleri mevcuttur. Bazı eyaletler, öğrencinin diploma alabilmesi için belli zaman aralıklarında sınavı zorunlu tutarken, bazı eyaletlerde yılda sadece bir defa denetleme ve başarı testi uygulanmasıyla daha esnek bir düzenleme yapılmaktadır.⁷⁹ Sonuç olarak gerek pedagojik gerekse ideolojik kaygılarla müfredatların ebeveynler tarafından hazırlanması, Ev Okulu modelini cazip kılan sebeplerden biridir diyebiliriz.

2.1.2 Dinî ve Ahlakî Değerlerin Kazandırılmak İstenmesi

Devlet okullarındaki dinî eğitimi yetersiz gören veya devlet okullarında çocuğunun ahlakî değerler konusunda yozlaştığını düşünen ebeveynler, çocuklarının eğitimini, benimsedikleri değer ve inançlarla uyumlu hale getirerek evde eğitim vermeyi tercih etmektedir.⁸⁰ Bununla beraber azınlık olarak yaşayan belirli dini gruplar da kendi

⁷⁸ Skylar T. Kingston, Richard G. Medlin, "Empathy, Altruism and Moral Development in Home Schooled Children", s. 1.

⁷⁹ Kathy Ishizuka, The Unofficial guide to Homeschooling, s. 92.

⁸⁰ Skylar T. Kingston, Richard G. Medlin, "Empathy, Altruism and Moral Development in Home Schooled Children", s. 1.

inancına ait prensipleri öğretebilmek için Ev Okulu yaklaşımını yaygın olarak uygulamaktadır. Ev eğitimini tercih eden aileler arasında bir dinî gruba bağlı olanlar olduğu gibi hiçbir dinî inanca sahip olmayanlar da bulunmaktadır.⁸¹ Ev Okulu'nu tercih eden ailelerin dinî grup ve inanç bakımından tipolojisi, Paganlar, Katolikler, Bahailer, Mormonlar, Budistler, Sihler, Yehova Şahitleri, Protestanlar, Hindular, Ateistler, Müslümanlar ve Yahudiler olarak sıralanabilir.⁸²

2.1.3 Devlet Okullarından Memnuniyetsizlik

Eğitim sistemlerine yönelik yapılan eleştirilerden bir diğeri de okullarda hem bireysel hem de toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda verilen eğitimin günümüz çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamamasının yanında okul ve çevresinde edindiği kötü alışkanlıklar nedeniyledir.⁸³ Dolayısıyla, çocukların okul sınırları içerisinde ihtiyaçları olan bireysel ilgi ve öğrenme isteğinin yeterince karşılanamaması aileleri alternatif eğitim olanaklarına yönlendirmiş ve önemli oranda pek çok ebeveyn, devlet ve özel okullardaki yetersizlik gerekçesiyle Ev Okulu'nu tercih etmiştir.

Pedagojik gerekçelerle Ev Okulu'nu tercih eden aileler, devlet okullarına yönelik ciddi eleştiri ve itirazlarda bulunmaktadır. Devlet okullarındaki eğitimi, ideolojik açıdan değil ancak kendi ifadeleriyle 'sıradanlığı, akademik verim anlamında yeterli olmaması, dersler dışındaki faaliyetlere gereksiz zaman harcaması' gibi sebeplerle eleştirmektedir. Ayrıca ebeveynler tarafından devlet okullarındaki çevrenin eğitim için

⁸¹ Skylar T. Kingston, Richard G. Medlin, "Empathy, Altruism and Moral Development in Home Schooled Children", s. 1.

⁸² Laura Maery Gold, Joan M. Zielinski, *Homeschool Your Child For Free*, s. 2.

⁸³ İnanet Pehlivan Aydın, Zeki Pehlivan, "Ev Okulu Uygulaması: Amerika Birleşik Devletleri Örneği", s. 96.

elverişli olmadığı, adeta ‘kitlesele üretim’in yapıldığı, esnek olmadığı ve sıkıcı olduğu da ifade edilmektedir.⁸⁴ Bu ebeveynler ayrıca, yaratıcı olarak öğretmek, kendi müfredatlarını çocuklarının ilgi ve yeteneklerine göre uyarlamak, çocuklarını kendi hızlarında ilerletmek ve çocuklarının öğrenme konusundaki doğal ilgisini korumak gibi isteklerle⁸⁵ devlet okullarındaki eğitim yerine Ev Okulu’nu tercih etmektedir. Okullara karşı güven konusu da ebeveynlerin devlet okullarından memnuniyetsizliklerinin bir alt sebebidir. Ev Okulu’nu tercih eden ebeveynler okulların çocukları, şiddetin ve sağlıksız ortamların içerisinde güvende tutamadığını düşünmektedir.⁸⁶

2.1.4 Okullardaki Güvenlik Sorunu

Devlet ve özel okullardaki güvenlik konusu ebeveynleri kaygılandıran ve Ev Okulu’nu tercih etmeye yönelten etkenlerden biridir. Bazı aileler, çocuklarının ahlakî değerler konusundaki güvenliğinden, bazıları fiziksel güvenliğinden ve bazıları da dinî değerler konusundaki güvenliklerinden endişe duymaktadırlar.⁸⁷ Devlet okullarındaki madde kullanımı, negatif akran baskıları ve okulların aşırı kalabalık olması, güvenlik konusunda aileleri endişelendiren başlıca sebeplerdir.⁸⁸ 2000’li yıllarda özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada’daki okullarda şiddet olaylarının artması, pek çok ebeveyni çocuklarının güvenliği konusunda endişelendirerek ev eğitime yöneltmiştir. Nitekim araştırma sonuçlarına göre her dört Amerikan devlet okulu

⁸⁴ Skylar T. Kingston, Richard G. Medlin, “Empathy, Altruism and Moral Development in Home Schooled Children”, s. 1.

⁸⁵ Skylar T. Kingston, Richard G. Medlin, a.g.e, s. 1.

⁸⁶ Margaret Martin, “Homeschooling: Parents' Reactions”, s. 4.

⁸⁷ Murat Taşdan, Özden Demir, “Alternatif Bir Eğitim Modeli Olarak Ev Okulu”, s. 86.

⁸⁸ Margaret Martin, “Homeschooling: Parents' Reactions”, s.14.

öğrencisinden birinin okullarında veya yakınında şiddet mağduru olduğu buna bağlı olarak daha güvenli bir eğitime olan ilginin arttığı ifade edilmektedir.⁸⁹

Okullardaki uyuşturucu ve alkol kullanımı, cinsellik gibi sorunların çocuklar üzerindeki duygusal ve fiziksel etkileri, ayrıca çocukların okuldayken ebeveynlerin gözetiminde olmaması ve çocukların maruz kaldıkları bu tür problemleri çoğu zaman ebeveynleriyle paylaşmaması bir takım kaygıları beraberinde getirmektedir. Evde eğitimin bu tür olumsuz deneyimlerden çocukları uzak tutabilmek, en azından ebeveynlerin çocuklarıyla iletişim halinde olmasını sağlayarak gerektiğinde müdahale etmelerine imkân verebilmesi, ailelerin Ev Okulu'nu tercih etmelerinde etkili olmuştur.⁹⁰

2.1.5 Pozitif Sosyalleşmeyi ve Aile Bağlarını Güçlendirme İsteği

Ev Okulu'nu tercih eden ebeveynlerin bu yaklaşımı tercih etmesinde, gelişmiş akademik performans, kişisel inanç ve değerlerin çocuğa kazandırılması, özel ihtiyaçlar veya verilen eğitimin çocuğun öğrenme tarzına uyarlanması gibi farklı sebepleri olsa da, pek çoğu ailedeki samimiyetin önemli bir motivasyon olduğunu belirtmektedir.⁹¹ Sosyal-iletişimsel sebeplerle Ev Okulu'nu tercih eden aileler, çocuklarının sosyal gelişimini beslemek ve yakın aile ilişkilerini geliştirmek için çocuklarına evde eğitim vermeyi tercih etmektedir.⁹²

⁸⁹ Patrick Basham, J. Merrifield ve C. R. Hepburn, "Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream, s.11

⁹⁰ Michael S. Merry ve Charles Howell, "Can intimacy justify home education?", s. 373.

⁹¹ Michael S. Merry ve Charles Howell, a.g.e., s. 364.

⁹² Sherri Linsbach, *The Everything Guide to Homeschooling: All You Need to Create the Best Curriculum and Learning Environment for Your Child*, s. 20.

Bazı aileler okulların, katı ve baskıcı kurumlar olduğundan, çocukların bireyselliğini bastıran ve benlik saygılarına zarar verebilecek bir ortam olabileceğinden endişe etmekte ve okullardaki akran baskısının olumsuz etkilerinden yakınmaktadır. Ayrıca geleneksel okul eğitiminin stres, yorgunluk ve telaşlı programlar sebebiyle aile hayatını bozabileceğini ve parçalayabileceğini düşünmektedirler. Bu ailelerin çocukları için olumlu sosyalleşme deneyimleri sağlamak, çocukların benlik saygısını korumak ve kişisel gelişimlerini desteklemek gibi taleplerini Ev Okulu eğitim yaklaşımı karşılayabilmektedir.⁹³

Evde eğitim gören çocukların, günlerinin çoğunu bir veya iki ebeveyni ile geçirmesi, ailedeki bireylerin bilgi ve deneyimlerini karşılıklı olarak paylaşmasına imkân tanımaktadır.⁹⁴ Bununla beraber çocuklarıyla uzun süre vakit geçiren ebeveynlerin de çocuğun yeteneklerine, bilgilerine, inançlarına, ruh hallerine ve gelişim özelliklerine duyarlılık içerisinde, çocuğun sosyal ve ahlakî normları kabul etmesine katkıda bulunarak, bağımsız karar vermesini destekleyici bir tutum içerisinde olması gerekli görülmektedir.⁹⁵

2.1.6 Zaman ve Programda Esneklik

Evde eğitimi tercih eden ebeveynler, belli bir programa bağlı kalmalarını gerektirmeyen, çocukların yeteneklerine uygun ve istenilen müfredatı öğretmek için esnek bir programa sahip olmayı avantaj olarak görmektedir.⁹⁶ Devlet okullarında

⁹³ Skylar T. Kingston, Richard G. Medlin, “Empathy, Altruism and Moral Development in Home Schooled Children”, ss. 1-2.

⁹⁴ Michael S. Merry ve Charles Howell, “Can intimacy justify home education?”, s. 370.

⁹⁵ Michael S. Merry ve Charles Howell, a.g.e., s. 369.

⁹⁶ Deborah Grubb, *Homeschooling: Who and Why?*, Educational Resources Information Center (ERIC), Mid-South Educational Research Association, New Orleans, LA, 1998, s. 14.

çocukların günlük ortalama altı saat öğrenim görmesine karşılık, evde eğitim gören çocukların böyle bir zorunluluğu yoktur. Dışarıda yapılacak işlere göre günlük öğretim zamanı, sabah, öğlen veya akşam olarak belirlenebilmektedir.⁹⁷ Ebeveynler, biçimsel bir zaman çizelgesi ve program uygulayabilecekleri gibi tamamen kendi koşullarına ve çocuklarının ilgi alanlarına uygun esnek bir zaman çizelgesi ve program da hazırlayabilmektedir. Unschooling gibi daha özgür yaklaşımlarda ise hiçbir programa ya da zaman çizelgesine bağlı kalınmamaktadır.⁹⁸ Evde eğitim gören çocukların sosyal faaliyetler, matematik, fen, okuma gibi derslerin hepsine ayırdıkları günlük toplam süre şu şekilde tespit edilmiştir:

- *Okul öncesi seviyesinde:* Günlük 30 ila 60 dakika arasında.
- *İlkokul seviyesinde:* Günlük 60 ila 90 dakika arasında.
- *Ortaokul seviyesinde:* Günlük 1 buçuk ila 3 saat arasında.
- *Lise seviyesinde:* Günlük 2 ila 4 saat arasında.⁹⁹

Ev Okulu, eğitim ve öğretimin mekânla sınırlanmaması, eğitim çevresi ve ortamı konusunda da esneklik sağlamaktadır. Ev Okulu'nu tercih eden aileler, eğitim-öğretim yılı boyunca geziler düzenleyip, akrabalarını ziyaret edebilmekte ve tatile gidebilmektedir. Öğretilecek konuların kitaplarını ve materyallerini seyahatlere dâhil ederek, hayatın içerisinde öğrenmeyi deneyimlemek evde eğitimin önemli bir özelliği olarak görülmektedir.¹⁰⁰

⁹⁷ Sherri Linsenbach, *The Everything Guide to Homeschooling: All You Need to Create the Best Curriculum and Learning Environment for Your Child*, s. 23.

⁹⁸ Andrea D. Clements, *Homeschooling: A research-based how-to manual*, R&L Education, 2004., s. 75.

⁹⁹ Sherri Linsenbach, *The Everything Guide to Homeschooling: All You Need to Create the Best Curriculum and Learning Environment for Your Child*, s. 24.

¹⁰⁰ Margaret Martin, "Homeschooling: Parents' Reactions", s. 10.

2.2 Ev Okulu'nun Tercih Edilmeme Sebepleri

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının ebeveynler ve evde eğitim gören çocuklar açısından bir takım dezavantajları geniş bir yelpazede değerlendirilse de ,“ Ev Okulu'nun dezavantajları nelerdir?” sorusuna en çok atıfta bulunulan cevaplar, evde eğitim gören çocukların sosyalleşme eksikliği, ebeveynlerin boş zamanının olmaması ve sıkça ifade edilen maddi konularda yeterince destek alamamaları yönündedir.¹⁰¹

2.2.1 Sosyalleşme Eksikliği

Sosyalleşme konusu, Ev Okulu yaklaşımına yönelik eleştirilerin başında gelmektedir. Sosyalleşme konusunu ev eğitiminde bir dezavantaj olarak görenler, devlet okullarında çocukların beraber veya gruplar halinde çalıştıkları halde evde eğitim gören çocukların sosyal hayattan soyutlandığını ifade etmektedir. Okul ortamında eğitim gören çocuklar, birlikte çalışma, paylaşma ve birbirlerine saygı gösterme gibi temel yaşam becerilerini öğrendikleri halde evde eğitim gören çocukların diğer çocuklar ile etkileşiminin gözden kaçırıldığı, bu sebeple evde eğitim gören çocukların gerekli sosyal becerileri de geliştiremedikleri iddia edilmektedir.¹⁰² Sosyalleşmeye yönelik daha olumlu bir eleştiri ise sosyalleşmenin eğitimin, öğrenme kadar önemli bir parçası olduğu; çocuğun sosyal ortamlarda çalışabilme, fikirlerini açıkça ifade edebilme ve tartışabilme gibi kendisini yaşama hazırlayan sosyal becerileri akranlarıyla tecrübe etmesinin ayrıca akran baskılarıyla baş edebilmesinin gerekli olduğu yönündedir.¹⁰³

¹⁰¹ Deborah Grubb, *Homeschooling: Who and Why?*, 1998, s. 14.

¹⁰² A. Bruce Arai, “Homeschooling and the Redefinition of Citizenship”, *Education Policy Analysis Archives*, C. 7, S. 27, 1999, ss. 2-3.

¹⁰³ Lee Wherry Brainerd, Jessika Sobanski, and Ricki Winegard, *Basic skills for homeschooling : language arts and math for the middle school years*, Learning Express publish., NewYork, 2002, s. 9.

Ev eğitimini savunan kimi yazarlar sosyalleşme eksikliğinin evde eğitimin gerçekte nasıl bir şey olduğunu bilmemekten ve okulun çocukları sosyalleştirmenin tek etkili aracı olduğu varsayımından kaynaklandığını ifade etmektedir.¹⁰⁴ Bununla beraber Ev Okulu'nu uygulayan ebeveynler de evde eğitim gören kendi çocuklarının dezavantajlı bir durumda olduğu görüşüne katılmamaktadır. Ev Okulu ebeveynleri, çocuklarının diğer çocuklar ve yetişkinlerle ilişkilerini geliştirmeleri için çocukların, sosyal medya grupları, keşif gezileri, dinî mabetler ve diğer dernekler aracılığıyla diğer çocuklarla vakit geçirebilecekleri imkânlar sağlamaktadır. Çocukların bir kısmı da, toplum gönüllüsü olarak, ev temelli işler, öğretmenlik ya da danışmanlık gibi etkinlikler aracılığıyla ebeveynleri haricindeki yetişkinlerle zaman geçirebilmektedir.¹⁰⁵ Eğitim kurumlarının sosyalleşme konusundaki kaygılarına karşılık tipik bir Ev Okulu çocuğu, devlet okulunda okuyan öğrencilerle beraber öğleden sonra ve hafta sonları yapılan spor, izcilik, kilise grupları, bale, küçük lig, mahalle oyunları, yarı zamanlı istihdam ve gönüllü çalışmalar gibi gezi ve ev dışında farklı sosyal etkinliklerde düzenli olarak yer alabilmektedir.¹⁰⁶

2.2.2 Zaman ve Özveri Gerekliliği

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının, muazzam miktarda zaman ve enerji gerektiren bir seçim olduğu belirtilmektedir. Anne ve babaların, derslerin planlanması, öğretimi, materyal kullanımı, geziler, doğal öğrenme süreçleri gibi pek çok konuya ciddi bir zaman ayırmaları gerekli görülmektedir. Bu sebeple birçok ebeveyn kendilerine ayırdıkları zamandan feragat etmek istememekte ve ev eğitiminde zaman

¹⁰⁴ Michael H. Romanowski, "Revisiting the Common Myths about Homeschooling", *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, C. 79, S. 3, s. 125

¹⁰⁵ Margaret Martin, "Homeschooling: Parents' Reactions", ss. 5-6.

¹⁰⁶ Patrick Basham v.d.. "Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream", s. 11.

konusunu bir dezavantaj olarak görmektedir.¹⁰⁷ Ev Okulu eğitim yaklaşımı, ebeveynlerin özel zaman ve ilgisini gerektirdiği için ebeveynlerden birinin, çoğunlukla da annelerin çalışmaması ve tüm özverisini çocukların eğitimi için ortaya koyması Ev Okulu eğitim yaklaşımında yaygın bir uygulamadır.¹⁰⁸

2.2.3 Maddî Kaygılar

Ev Okulu'nu tercih eden ebeveynlerle yapılan görüşmeler doğrultusunda evde eğitimin dezavantajlarından birinin de maddi harcamalar ve gelir kaybı olduğu vurgulanmaktadır. 2007'de yapılan bir araştırma verilerinde evde eğitim veren bazı ebeveynlerin, evde kalmak ve çocuklarını eğitmek için maddi gelir imkânından vazgeçtiklerini belirtmektedir.¹⁰⁹ Evde eğitim harcamaları ebeveynlerden birinin maddi gelir kaybının yanı sıra müfredat ücretleri, malzeme ve teçhizat, okul öncesi grup ücretleri, alan gezileri ve müfredat dışı etkinlikleri de kapsamaktadır.¹¹⁰

Maddi harcamalar bir bakıma ebeveynlerin evde eğitim için kullanacakları eğitim kaynaklarının ve materyallerinin seçimine de bağlıdır. Ailelerin devlet kütüphaneleri, oyun alanları, müzeler ve internetten sağladıkları kaynaklar ücretsiz veya daha düşük maliyetli iken, bazı ebeveynler kaynak ve materyalleri içeren eğitim setleri

¹⁰⁷ Margaret Martin, "Homeschooling: Parents' Reactions", s. 11.

¹⁰⁸ Milton Gaither, *Introduction to The Wiley Handbook of Home Education*, 2016.

¹⁰⁹ O'Brien Bernadette, *The experiences of parents who choose to homeschool their children in Ireland: A qualitative study*, Hibernia College, Dublin, 2014, s. 55.

¹¹⁰ O'Brien Bernadette, *The experiences of parents who choose to homeschool their children in Ireland: A qualitative study*, s. 56.

ya da programlar satın alabilmektedir. Bununla beraber çocukların sanat ve spor aktivitelerine katılımlarının artması da eğitim maliyetini arttırabilmektedir.¹¹¹

3. EV OKULU'NUN YASAL DURUMU

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımına dünyanın pek çok ülkesinde yasal olarak izin verildiği halde, bazı ülkelerde ise izin verilmemektedir. Ev Okulu'nun yasadışı olduğu, sadece zorunlu örgün eğitime izin verilen başlıca ülkeler: Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, Belarus, Bosna-Hersek, Brezilya, Hırvatistan, Küba, Gürcistan, Yunanistan, Kazakistan, Letonya, Litvanya, Malta, Moldova, Sırbistan, Karadağ, Türkiye, İsveç, İspanya ve Rusya'dır. Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının yalnızca özel ihtiyaçlı çocuklar için ve kısıtlayıcı koşullar altında veya devlet kontrolünde izin verildiği ülkeler: Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Estonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Almanya, İzlanda, Hollanda, Slovakya, Romanya, Polonya, İsviçre ve Güney Kore'dir. Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının zorunlu eğitimin yanında bir alternatif eğitim yaklaşımı olarak, anayasa maddesiyle veya düzenlemelerle yasal olduğu ülkeler: Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Birleşik Krallık, Kolombiya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hindistan, Endonezya, İrlanda, İtalya, Meksika, Norveç, Portekiz, Yeni Zelanda, Slovenya ve Ukrayna'dır.¹¹²

3.1. Ev Okulu'nun Çeşitli Ülkelerdeki Uygulama Örnekleri

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının yasal durumu, ebeveynlerin tercih sebepleri gibi özellikleriyle farklı ülkelerdeki uygulamalarının başında Birleşik Krallık

¹¹¹ Rebecca Kochenderfer, Elizabeth Kanna, Robert T. Kiyosaki. *Homeschooling for success: How parents can create a superior education for their child*. Hachette UK, 2009. s. 56.

¹¹² <https://www.nationmaster.com/country-info/stats/Education/Homeschooling-legal-status>

(İngiltere) örneği gelmektedir. Birleşik Krallık'ta Ev Okulu, alternatif bir eğitim yaklaşımı olarak yasaldir. Ebeveynler, çocuklarını Ev Okulu'yla eğitmek için –çocuğun belli bir okula kaydı olmadığı sürece- herhangi bir izin almak ya da belirli şartları yerine getirmek zorunda değildir. Yerel yönetimler, sadece çocuğa verilen herhangi bir eğitimin olmadığını veya eğitimin uygun olmadığını tespit etmeleri durumunda müdahale edebilmektedir. ¹¹³

Ebeveynlerin Ev Okulu eğitim yaklaşımını tercih etme sebebi olarak ideolojik ve pedagojik gerekçeleri benzer olarak Birleşik Krallık'ta da görülmektedir. Bununla beraber, özellikle İngiltere bölgesinde pek çok ebeveyn istedikleri devlet okulunda kontenjan bulamadıkları için gerekli kontenjan oluşana kadar çocuklarına evde eğitim vermektedir. ¹¹⁴ İngiltere'de okula başlangıç için hazırlıkta, yerel konseyler, ebeveynlere hangi okula gidileceği konusunda tavsiye veren broşürler göndermektedir. Ancak bu broşürlerde Ev Okulu seçeneği yer almamaktadır. Dolayısıyla, İngiltere'de ev eğitiminin ebeveynlerin kendi keşif ve araştırmalarına bırakılmış bir durum olduğu, ev eğitimi konusunda devletin herhangi bir bilgilendirme yapmadığı ifade edilmektedir. ¹¹⁵

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının uygulandığı bir diğer ülke olan Avustralya örneğinde, Ev Okulu, okula zorunlu devam yasasına yasal bir alternatif olarak kabul edilmektedir. ¹¹⁶ Avustralya Eğitim ve Toplum Hizmetleri, evde eğitimi

¹¹³ Henk Blok ve Sjoerd Karsten, "Inspection of Home Education in European Countries", *European Journal of Education*, C. 46, S. 1, 2011, s. 142.

¹¹⁴ Helen E. Lees, Fiona Nicholson, "Home Education in the United Kingdom", Edt. Milton Gaither, *Introduction to the Wiley Handbook of Home Education*, John Wiley & Sons Inc., 2016, s. 307.

¹¹⁵ Helen E. Lees, Fiona Nicholson, "Home Education in the United Kingdom", s. 305.

¹¹⁶ Allan, Sonia ve Glenda Jackson. "The Whats, Whys and Wherefores of Home Education and its Regulation in Australia", *International Journal of Law & Education*, C. 15, S. 1., 2010, s. 56.

(Home Education), evlerini çocuklarının öğrenmeleri için düzenleyen ve kullanan, bununla beraber özel öğretmenlerden, profesyonel eğitimcilerin yürüttüğü özel sınıflara katılımdan ve sosyal kaynaklardan da faydalanan ebeveynler tarafından sağlanan veya yönlendirilen eğitim olarak tanımlamaktadır. Buna karşılık, geleneksel eğitimi ise, devlete ait veya özel resmi olarak kayıtlı kurumlarda sunulan eğitim olarak tanımlamaktadır.¹¹⁷ Okul eğitimi ve ev eğitimiyle ilgili kanunların amacı, ebeveynleri çocuklarının eğitiminde önemli bir rol üstlenmelerine teşvik etmek, ebeveynlere çocukları için en uygun eğitim ortamını seçme hakkını tanımak ayrıca ebeveynlerin ve devletin çocukların eğitimindeki ortaklığını sağlamaktır.¹¹⁸

Avustralya’da ebeveynler Ev Okulu’nu, devlet okullarıyla ilgili olumsuz kanaatleri ve evde eğitimin olumlu buldukları yönleri sebebiyle tercih etmektedir. Devlet okullarında olumsuz buldukları yönleri, düşük akademik standartlar, müfredat zayıflıkları, kabul edilemez değerlerin öğretilmesi, zorbalık gibi sosyal sorunlar, olumsuz akran baskısı, karşılanamayan özel ihtiyaçlar ve öğrencilerin düşük öz değerlere sahip olması şeklinde ifade etmektedirler. Bununla beraber ebeveynler Ev Okulu’nu, akademik katkıları, geniş bir müfredat ve esnek öğrenmeyi içermesi, bireysel ihtiyaçları karşılaması, özgüveni arttırması, öğrenciyle birebir ilgilenmeyi, her yaşta insanla sosyal deneyimler sağlaması ayrıca değerler eğitimi ve aile ilişkilerini güçlendirmesi gibi yönleriyle olumlu bulduklarını ifade etmektedir.¹¹⁹

¹¹⁷ Glenda Jackson, “Australian Home Education and Vygotskian Learning Theory”, *Journal of Australian Research in Early Childhood Education*, 2008, C. 15, s. 1, s. 4.

¹¹⁸ Glenda Jackson, a.g.m., s. 5.

¹¹⁹ Allan, Sonia, and Glenda Jackson “The Whats, Whys and Wherefores of Home Education and its Regulation in Australia”, s. 65.

Ev Okulu'nun uygulandığı bir diğer ülke olan Endonezya'da eğitim yuvası olarak evin kullanılması yeni bir durum olmasa da, alternatif eğitim yaklaşımı olarak Ev Okulu, keşfedilmeyi bekleyen bir yenilik olarak ifade edilmektedir.¹²⁰ 2003 Yılı Eğitim Yasasında Endonezya'da eğitim, resmi ve gayri resmi eğitim şeklinde tanımlanmıştır. Bu düzenlemede hizmet anlamında örgün eğitim egemen olsa da her iki eğitim türü de çocukların öğrenmesini kolaylaştırma konusunda kabul edilmiştir. Ancak alternatif eğitimler, toplumun dikkatini henüz azami ölçüde çekmemiştir.¹²¹

Endonezya'da ailelerin Ev Okulu'nu tercih etme nedenleri, öncelikle ailenin çocukta ahlâkı ve güçlü bir karakteri içselleştirme arzusu; ikinci olarak, çocukların aile bireyleri arasındaki birlikteliği ve samimiyeti arttırma isteği; üçüncü olarak ise çocuklar üzerinde olumsuz etki oluşturan örgün eğitim kurumlarından duyulan endişe olarak belirtilmiştir. Endonezya'nın Makassar şehri örneğinde uygulanan Ev Okulu modelinde öğrencilerin –örgün eğitimle- belirli bir yeterliliğe ulaşmadaki başarısını amaçlayan müfredatın, metotların ve değerlendirmelerin olmadığı, bununla beraber öğretimde eğlenceli bir öğrenme yöntemi, baskıdan ve aceleden uzak, çocukların kendi istekleri doğrultusunda neyi başarabileceğini ve beklentileri kolaylıkla gerçekleştirilebildiği bir eğitimin amaçlandığı belirtilmiştir.¹²²

¹¹⁹ Margaret Martin, "Homeschooling: Parents' Reactions" (Unpublished Manuscript), *ERIC Document Reproduction Service No: ED415984*, 1997, s. 1.

¹²⁰ Achmad Razi, *Homeschooling: An Alternative Education in Indonesia*, s. 77.

¹²¹ Supriadi Torro, "A Study on Homeschooling in Makassar South Sulawesi", *IOSR Journal of Research & Method in Education*, C. 8, S. 2, 2018, s. 66

¹²² Supriadi Torro, a.g.m., s. 70.

4. EV OKULU'NUN UYGULADIĞI ÖĞRETİM YAKLAŞIM VE YÖNTEMLERİ

Genel anlamda dünyanın pek çok ülkesinde ve özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde Ev Okulu'nu tercih eden ebeveynlerin önemli bir kısmı, Ev Okulu'nu tercih etme sebebi olarak çocuklarının özel ilgi alanlarına ve öğrenme biçimlerine uygun bir eğitim verebilme isteğini ifade etmektedir.¹²³ Öğretim yöntemleri konusunda ebeveynler, en belirgin üç öğrenme biçimi olan duymaya dayalı öğrenme, görmeye dayalı öğrenme ve hissetme-harekete dayalı öğrenme şekillerini göz önünde bulundurarak, çocuğuna en uygun yaklaşım ve yöntemi belirlemeyi önemli bulmaktadır.¹²⁴ Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımı, her çocuğun anlama ve öğrenme şekline en uygun yaklaşım, yöntem ve materyallerin belirlenmesi konusunda ebeveynlere rehberlik edebilmektedir.

4.1. Montessori Yaklaşımı

Tıp doktoru ve eğitimci olan Maria Montessori tarafından ortaya koyulmuş bir alternatif eğitim yaklaşımı olan Montessori, temel felsefesi ve yöntemleri açısından Ev Okulu'nu tercih eden ailelerin uyguladığı yaklaşımlardan biridir.

Maria Montessori, Roma Üniversitesi Psikiyatri Kliniği'nde zihinsel engelli çocukların eğitimiyle ilgilenirken kullandığı öğretim yöntemi ve materyallerin normal çocuklar üzerinde de başarılı sonuçlar verdiğini görmüş ve birikimlerini eğitime

¹²³ Patrick Basham v.d.. "Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream", s. 10.

¹²⁴ Cathy Duffy, *100 Picks For Homeschool Curriculum*, s. 38.

yönlendirmiştir.¹²⁵ Zaman içerisinde kendi eğitim yaklaşımını sistemleştirmiş ve tüm dünyaya yaymıştır.

Montessori'nin eğitim felsefesi, çocukların ileride ortaya çıkacak tüm niteliklerinin esasında onlarda zaten var olduğu ilkesine dayanır. Montessori yaklaşımı, insanın doğasına pozitif olarak yaklaşır ve bu pozitif doğanın rehberi ise çocuktur.¹²⁶ Montessori yaklaşımına göre bir çocuğun bedensel, zihinsel ve manevi potansiyelinin tam anlamıyla gelişebilmesi için mutlaka o çocuğun özgür olması gerekir.¹²⁷ Montessori'nin eğitim felsefesi elbette bununla sınırlı değildir, ancak Montessori'nin öğretim yöntemleri ve materyallerinin Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımı açısından önemi çalışmamız açısından önceliklidir.

Montessori eğitim yaklaşımında okul öncesi eğitim gören farklı yaş gruplarındaki çocuklar bir arada eğitim görmektedir. Montessori eğitimindeki bu amaç, çocukların birbirleri sayesinde öğrenmelerini, büyük yaştaki çocukların bilgilerini tazelemesini, küçük yaştakilerin ise ileride yapacakları konusunda fikir edinmelerini sağlamaktır.¹²⁸ Bu bakımdan Montessori, farklı yaş gruplarında olan çocuklarını aynı ev ortamında Ev Okulu yöntemiyle eğiten ebeveynler açısından avantajlı görülmektedir.

Montessori yaklaşımında “hazırlanmış çevre” kavramı önemlidir. Hazırlanmış öğrenme çevresi, özellikle okul öncesi çağındaki çocukların boyuna uygun eşyaların ve

¹²⁵ Vuslat Oğuz, Aysel Köksal Akyol, “Çocuk Eğitiminde Montessori Yaklaşımı”, s. 244.

¹²⁶ Hamiyet Eylem Korkmaz, *Montessori Metodu ve Montessori Okulları: Türkiye'de Montessori Okullarının Yönetim ve Finansman Bakımından İncelenmesi*, s. 43.

¹²⁷ İnalet Pehlivan Aydın, *Alternatif Okullar*, s. 63.

¹²⁸ Melda Güral, “Montessori Eğitim Yaklaşımında Çocuğun Özgürlüğü”, *International Journal of Social Science*, S. 37, 2015, s. 454.

kolaylıkla ulaşılabilecekleri raflarda düzenlenmiş Montessori materyallerini içermektedir. Bu yaklaşıma göre öğretmen, çocukları yönlendiren tarafsız bir gözlemci konumunda olmalıdır.¹²⁹ Montessori yaklaşımında hazırlanmış çevre içerisinde dört temel alan vardır:

Pratik Yaşam Alanı: Çocukların günlük hayatta uygulaması gereken temel yaşam becerilerini kapsamaktadır. Düğmeleme, fermuar çekme, bağcıkları bağlama gibi günlük hayata dair öz bakım becerileri; temizlik, süpürme, bahçe işleri, ütü, ayakkabı parlatmak gibi ev işleri; kutlama, hizmet, kabul, özür, teşekkür gibi sosyal ilişkileri geliştiren beceriler ve bir çizgi üzerinde yürümek gibi hareket ve dengeyi sağlayacak faaliyetler ve bu faaliyetlere göre hazırlanmış materyalleri içermektedir.¹³⁰

Montessori yaklaşımına göre günlük yaşam becerilerine ilişkin etkinlikler, çocukların kendilerine ait işleri başarmalarına ve bağımsızlaşmalarına imkân sağlamakla birlikte motor gelişimlerini desteklemekte ve güven duygusunu geliştirmektedir.¹³¹

Duyusal Alan: Montessori'ye göre çocukların duyarlılık dönemi, büyük bir tutku ve coşku içerisinde dış dünya ile temasa geçtikleri, hızlı ve aktif bir öğrenme gerçekleştirdikleri bir dönemdir.¹³² Buna bağlı olarak çocuğun dış dünyayı keşfetmesinde duyu organlarının önemli bir yeri vardır. Çocuklar Montessori

¹²⁹ M. Nur Tuğluk, Kerim Gündoğdu, H.İbrahim Kaya, "Okul Öncesi Eğitimde Montessori Yaklaşımı", *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 13, 2006, s. 168.

¹³⁰ İnanet Pehlivan Aydın, *Alternatif Okullar*, ss. 70-71

¹³¹ Burcu Mutlu, Arzu Ergişi, Aynur Bütün Ayhan, Neriman Aral, "Okul Öncesi Dönemde Montessori Eğitimi", *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, C. 1, S. 3, 2012, s. 120.

¹³² Abdullah Durakoğlu, "Maria Montessori'ye Göre Okul Öncesi Çocukluk Döneminin Özellikleri", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 16, 2011, s. 141.

yaklaşımına özgü duyu eğitimi etkinlikleriyle uzun-kısa, büyük-küçük, derin-sığ, ağır-hafif, düz-pürüzlü, sıcak-soğuk, kalın-ince, acı-ekşi gibi beş duyuya hitap eden tat, nitelik ve şekilleri öğrenip pekiştirmektedirler.¹³³ Çocuğun duyularının geliştirilmesi için kullanılan kırmızı çubuklarla uzunluk; pembe kule küpleri ile büyüklük; ziller ile müzikal ritim gibi bir takım duyu materyalleri kazandırılmaya çalışılmaktadır.¹³⁴

Matematik Alanı: Maria Montessori, bir çocuğun erken yaşlarda özel materyallerle matematik çalışmaları yapmasının çocuğun matematiksel yeteneklerini eğlenceli bir şekilde geliştirebileceğini gözlemlemiştir. Montessori; matematik eğitimi için, zımpara kâğıdından yapılmış sayılar, sarı renkteki boncuklar, sayı çubukları gibi bir takım materyaller geliştirmiştir.¹³⁵ Matematik materyalleri; sembolleri, miktarları, sayı saymayı ve dört işlem yapmayı öğretmesi yönüyle çocukların bilişsel alanını; çocukların bir arada çalışmasını sağladığı için de sosyal/duygusal alanını desteklemektedir.¹³⁶

Dil Alanı: Montessori yaklaşımında, dil gelişimi seslerden ve konuşmalardan başlayarak yazmaya doğru bir yöntem izlemektedir. Çocuklar Montessori'ye özgü taşınabilir harf materyaliyle alfabedeki harflerin isimlerini öğrenmeden önce seslerini

¹³³ Burcu Mutlu, Arzu Ergişi, Aynur Bütün Ayhan, Neriman Aral, "Okul Öncesi Dönemde Montessori Eğitimi", s. 121.

¹³⁴ Vuslat Oğuz, Aysel Köksal Akyol, "Çocuk Eğitiminde Montessori Yaklaşımı", s. 249.

¹³⁵ Vuslat Oğuz, Aysel Köksal Akyol, "Çocuk Eğitiminde Montessori Yaklaşımı", s. 249.

¹³⁶ Burcu Mutlu, Arzu Ergişi, Aynur Bütün Ayhan, Neriman Aral, "Okul Öncesi Dönemde Montessori Eğitimi", s. 121.

öğrenmektedir.¹³⁷ Bununla beraber üç yaşından itibaren çocukların kalemle harfleri ve numaraları taklit etmeye büyük bir merakları olduğu gözlemlenmiştir.¹³⁸

7-10 yaş grubu çocuklara yönelik Montessori materyal ve terminolojisi şu şekildedir: Kaya seti (6-12 yaş), volkan alıştırması (6-12 yaş), volkan terminolojisi (3-12 yaş), sualtı kaya biçimleri (3-9 yaş), gezegenler, güneş (4-12 yaş), gezegen terminolojisi (3-9 yaş), dünyanın iç katmanları (3-9 yaş), dünyanın iç katmanlarının terminolojisi (3-9 yaş), ay terminolojisi (3-9 yaş), atmosfer (6-9 yaş), bulut terminolojisi (3-9 yaş), zaman şeridi ipi (6-12 yaş), ileri iskelet terminolojisi (6-9 yaş), anatomi terminolojisi (3-9 yaş), beslenme (3-9 yaş), yumurta alıştırması (3-9 yaş), yumurta terminolojisi (3-9 yaş), balina alıştırması (6-9 yaş), balina terminolojisi (3-9 yaş), hayvan izleri (3-9 yaş), kuş izleri (3-9 yaş), deniz yaratıkları terminolojisi (3-9 yaş), maden seti (6-9 yaş), kelebek terminolojisi (3-9 yaş), kelebek metamorfozu (6-9 yaş), fosiller (6-9 yaş), bir tütün kısımları (6-12 yaş), kuş-tüy eşleştirme (6-9 yaş).¹³⁹

4.2. Unschooling ve Deschooling Yaklaşımı

Unschooling (Okulsuz eğitim), çoğunlukla benzer bir diğer terim olan “deschooling” (okulsuzlaşma) ile beraber ifade edilir. Her iki yaklaşımın da temel felsefesi günlük hayatımızda karşımıza çıkan, tecrübe ettiğimiz pek çok şeyin eğitimimize bir katkı sağladığı ve yaşadıkça öğrendiğimizdir. Her iki yaklaşım da günlük ilgi alanları ve aktivitelerle uyumlu doğal öğrenme yöntemleridir. Unschooling

¹³⁷ İnanet Pehlivan Aydın, *Alternatif Okullar*, s. 74.

¹³⁸ Hamiyet Eylem Korkmaz, *Montessori Metodu ve Montessori Okulları: Türkiye'de Montessori Okullarının Yönetim ve Finansman Bakımından İncelenmesi*, s. 68.

¹³⁹ Hamiyet Eylem Korkmaz, *Montessori Metodu ve Montessori Okulları: Türkiye'de Montessori Okullarının Yönetim ve Finansman Bakımından İncelenmesi*, ss. 131-132.

yaklaşımı her zaman çocukların ilgi alanlarını ve öğrenme tarzlarını destekleyen niteliktedir. Deschooling ise, çocukların geleneksel öğretim tarzından ve okullardan uzak her türlü özgür eğitimi ifade etmektedir.¹⁴⁰ Dolayısıyla deschooling, Homeschooling ve unschooling yaklaşımlarını desteklemektedir.

Unschooling yaklaşımını tercih eden aileler, çocuklarını okula göndermek istemeyen ancak aynı zamanda evde de eğitmek istemeyen ailelerdir.¹⁴¹ John Holt'un temel eğitim felsefesine dayanan bu yaklaşım, bir diğer ifadeyle çocukların eğitiminde, kendi meyil ve fitratlarının yolundan özgürce gitmelerine izin vermektir. Bu metodu tercih eden aileler, neyi, nasıl, ne zaman öğreneceklerini çocukların kendilerinin belirlemesini istemektedir. Ancak bütünüyle yontemsiz ve disiplinsiz bir yaklaşım olduğu da söylenemez, bu yaklaşımı uygulayan aileler kullanacakları kaynaklar ve öğrenme yöntemleri konusunda çocuklarının fikirlerini almaktadır.¹⁴²

Unschooling yaklaşımı, hiçbir ders kitabı ve resmi ders planları olmadan, çocukların öğrenmek için gerekli kaynak ve materyalleri evdeki kütüphane, halk kütüphanesi veya internetten sağlayarak tamamen kendi tercihleriyle öğrenmek istedikleri şeyi bir öğretmenle değil ebeveyniyle öğrenmesidir. Unschooling yaklaşımında kek ve kurabiye pişirme, kuş evi yapma, müzeye yaptığı ziyaretle ilgili bir kompozisyon yazma gibi uygulamalı öğrenmeler, hazır test kitaplarını tamamlamaktan daha önceliklidir. Uygulamalı öğretimler üzerinde çalışmak için Ev Okulu'nu

¹⁴⁰ Sherri Linsbach, "The Everything Guide to Homeschooling: All You Need to Create the Best Curriculum and Learning Environment for Your Child", s. 58.

¹⁴¹ Peter Gray, Gina Riley, "The Challenges and Benefits of Unschooling, According to 232 Families Who Have Chosen that Route", *Journal of Unschooling and Alternative Learning*, 2013, C. 7, S. 14, s. 1.

¹⁴² Cathy Duffy, *100 Picks For Homeschool Curriculum*, s. 21.

uygulayan diğer ailelerle sürekli bir etkileşim halinde olmak da bu yöntemin önemli bir yönüdür.¹⁴³

4.3. İlkesel Yaklaşım (Principal Approach)

İlkesel yaklaşım, tüm eğitimin inanca dayalı ve inanç odaklı olduğunu, başka türlü bir eğitim veya okul olamayacağını vurgulayan, amaçlı ve açıkça belirli bir dünya görüşünü müfredat materyallerine, etkinliklere ve düşünce tarzlarına uygulayan bir yaklaşımdır.¹⁴⁴ Amerikan Hristiyan eğitiminin özel bir yöntemi olarak da bilinen ilkesel yaklaşım, çoğunlukla çocukları için İncil temelli bir eğitimi uygun gören aileler tarafından tercih edilmektedir. Bu yaklaşıma göre öğretmen de sınava tabi tutulan öğrenci de tüm konularda ve müfredatta incilin öğretilerini kullanmaktadır. Çünkü bu eğitimin felsefesine göre, incilin öğretileri tüm eğitim yöntemlerinin temelidir. Ev Okulu'nu tercih eden aileler bu yaklaşımı, herhangi bir konudaki bilgileri araştırırken onun incilin bakış açısına ne kadar uygun olup olmadığını muhakeme etmek ve etraflıca düşünmek için kullanmaktadır.¹⁴⁵

4.4. Charlotte Mason Yaklaşımı

Charlotte Mason yaklaşımı, 19. yüzyılda yaşamış ve kendisi de ev eğitimiyle yetişmiş İngiliz eğitimci¹⁴⁶ Charlotte Mason'un eğitim felsefesini ve uygulamalarını

¹⁴³ Marsha Hubler, *You've Decided to Homeschool Now What*, Master books Publishing, Arizona, 2007, s. 34.

¹⁴⁴ Brian D. Ray, "Homeschooling Teaching Strategies." *ERIC publ. (Online Submission)*, 2000, s. 1.

¹⁴⁵ Ruth Beechick, Paul Suarez, Gena Suarez (Editors), *Homeschooling Methods: Seasoned Advice on Learning Styles*, B&H Publishing Group, 2006, s. 28.

¹⁴⁶ Aneela Saghir, *An introduction to homeschooling for Muslim Parents*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, California State University, 2011, s. 53.

içeren yaklaşımdır. Charlotte Mason'un eğitim felsefesi temelde şu prensiplere dayanmaktadır:

- 1- Yaşayan kitaplar ve tüm kitaplar eğitim materyalidir. (Living books & whole books)
- 2- Akli en etkin şekilde kullanmak esastır. (Best minds)
- 3- Doğa Çalışması. (Nature Study)
- 4- Öyküleme (Narration)
- 5- Kısa dersler (Short Lessons)
- 6- 13 yaşından önce ödev yoktur.
- 7- Eğitim, atmosfer, disiplin ve hayat demektir.
- 8- Eğitim, iyi alışkanlıklar edinmektir.
- 9- Eğitim, bilimler arasındaki ilişkidir.¹⁴⁷

Charlotte Mason, kişiliği geliştiren her şeyi kapsayan bir eğitimi öngörür. Çocuklara iyi alışkanlıklar kazandırmanın, akademik eğitim kadar önemli olduğuna vurgu yapmakta, eğitimin genellikle dışarıda ve doğada keşfederek yapılmasını tavsiye etmektedir. Çocuklara gösterdiği yüksek değer ve saygı vurgusu, bu yaklaşımın önemli bir yönüdür.¹⁴⁸ Charlotte Mason yaklaşımında canlı kitaplarla ifade edilmek istenen, örneğin bir sanat müzesini ziyaret ederek konuyu canlandırmak, doğada yürüyüşler yapmak, coğrafya ve tarihi bu yöntemle öğrenmektir. Böylece amaç dersleri daha kısa tutmak, çocukları yaşama ve gerçek hayat deneyimlerine teşvik etmektir.¹⁴⁹

¹⁴⁷ Jenny Sockey, *For The Love of Learning*, ss. 4-5.

¹⁴⁸ Lorilee Lippincott, *The Homeschooling Handbook*, Skyhorse Pub., New York, 2014, s. 47.

¹⁴⁹ Aneela Saghir, *An introduction to homeschooling for Muslim Parents*, s. 51.

4.5. Eklektik Yaklaşım

Eklektik yaklaşım, geleneksel materyaller, ünite çalışmaları, unschooling yaklaşımı ve ev eğitimi için işe yarayabilecek türden her şeyi birleştirmeyi uygun gören bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda çocuklara, özellikle de gençlere çok fazla özgürlük tanınmaktadır. Bir diğer özgürlükçü yaklaşım olan Unshcooling'den farklı olarak eklektik yaklaşımda ebeveynler herhangi bir felsefi altyapıyla hareket etmemektedir.¹⁵⁰

Eklektik yaklaşımda örneğin okuma, yazma, matematik gibi bilimsel çalışmalarda ünite çalışma metodundan; sanat, müzik, botanik gibi alanlarda çocukların kendi keşiflerini özgürce yapmalarını sağlayan unschooling yaklaşımından faydalanmak şeklinde bir yöntem izlenebilmektedir.¹⁵¹

4.6. Unit Study (Konu tabanlı eğitim) Yöntemi

Latince kökenli bir kelime olarak ünite (unit), tek bir varlık olarak birleştirilmiş öğeler grubu olarak tanımlanmaktadır.¹⁵² “Unit study” (ünite çalışma) yöntemi veya diğer adıyla konu tabanlı eğitim (theme-based education), tek bir tema etrafında çoklu müfredat alanlarını öğretmek olarak tanımlanmaktadır.¹⁵³ Bir diğer tanıma göre ise ana ders alanlarını çalışmaya dâhil edecek şekilde özel bir konu üzerinde yoğunlaşan bir yöntemdir. Buna göre, özel konu, çocukların günlük hayatta ilgi duydukları örneğin,

¹⁵⁰ Karen Taylor (edt.), *The California Homeschool Guide*, California Home School Network, California, 2001, s. 143.

¹⁵¹ Lise Pyles, *Homeschooling the child with Asperger syndrome: Real help for parents anywhere and on any budget*. Jessica Kingsley Publishers, 2004, s. 51.

¹⁵² Laura Maery Gold, Joan M. Zielinski, *Homeschool your child for free*, s. 79.

¹⁵³ Laura Maery Gold, Joan M. Zielinski, a.g.e., s. 79.

hayvanlar, dinazorlar, taşıtlar, spor dalları gibi herhangi bir şey olabilmektedir.¹⁵⁴ Ünite çalışma yöntemiyle çocuk, ihtiyacı olan bilgiyi, tüm bilgileri içeren metinler veya hazır ders kitapları yerine, “uygulamalı” projeler ve kütüphanedeki kitaplar yoluyla öğrenebilmektedir. Zorluk seviyesi, çocuğun testler sonucunda başarı seviyesine bağlı olarak belirlenebilmektedir.¹⁵⁵

Ünite çalışma yöntemi, öğretimde ve materyallerde ders kitapları yerine kaynak olarak herhangi bir kitap kullanabilmektedir. Bununla beraber, doğa çalışması ve hikâye yöntemi de bu çalışma metodunda sıkça kullanılmaktadır. Ünite çalışma yöntemi, Ev Okulu’nu uygulayan ve esnek bir zaman planlamasına ihtiyaç duyan aileler için iyi bir yöntem olarak görülmektedir, materyalleri ve kaynakları belirlemek ve hazır ünite planlarından faydalanmak ailelere zaman kazandırma açısından avantajlı olabilmektedir.¹⁵⁶

Ünite yöntemi, farklı yaştaki çocuklara beraberce öğretebilmeyi sağladığı için de Ev Okulu’nu uygulayan aileler açısından ideal bir yöntem olarak görülmektedir. Çocukların belirlenmiş bir konu etrafında yaşına uygun ve her bir dersten farklı şeyler öğrenmeleri açısından eğlenceli bir metot olarak ifade edilmektedir.¹⁵⁷

Ev Okulu’yla ünite çalışma metodunu uygulayan bir ebeveyn, bu metodu kendi çocukları için konuları birbirine bağlayıcı özelliğinden dolayı tercih ettiğini ifade ederek, ünite çalışma metodunun faydalarının eşyalar ve kavramlar arasında bir bağ

¹⁵⁴ Sherri Linsenbach, “The Everything Guide to Homeschooling: All You Need to Create the Best Curriculum and Learning Environment for Your Child”, s. 57.

¹⁵⁵ Marsha Hubler, *You’ve Decided to Homeschool Now What?*, s. 33.

¹⁵⁶ Cathy Duffy, *100 Picks For Homeschool Curriculum*, s. 20.

¹⁵⁷ Lorilee Lippincott, *The Homeschooling Handbook*, s. 58.

oluşturmanın da ötesinde çocukların bilgi ve verilerini muhafaza etmesini sağladığını, ancak bu metodun en önemli yönünün ünitelerdeki okumaların, öğrenmenin ve birlikte yapılan her şeyin bir aile duygusuyla yapılması olduğunu, bu yöntemin aile bireyleri arasındaki ilişkileri inşa ettiğini, hem aileyi, hem de bilgileri birbirine bağladığını ifade etmektedir.¹⁵⁸

4.7. Uzaktan Eğitim (Long-Distanced / Online Education) Yöntemi

Yeni teknolojilerin artması, özellikle de internetin yaygınlaşması ve evdeki bilgisayarlar aracılığıyla internete erişimin kolaylaşması, son yirmi yılda ev eğitimindeki hızlı büyümenin de sebeplerinden biridir. Uygun fiyatlı bilgisayarlar, yazılımlar, kolay internet erişimi ve artan çevrimiçi eğitim materyali miktarı, her geçen gün daha fazla ebeveyni çocuklarını okula göndermek yerine evde eğitmeye teşvik etmektedir. Bununla beraber uzaktan eğitim yöntemi, Ev Okulu'nu tercih eden ebeveynlerin bir araya gelmesini sağlayan, dünyanın dört bir yanından iletişim ve destek almalarını da kolaylaştırmaktadır.¹⁵⁹

Uzaktan eğitim, özellikle fiziksel veya zihinsel engeli bulunan özel ihtiyaçlı çocuklara sahip ebeveynler için uygun bir yöntemdir. Ev eğitimiyle ilgili web sitelerine, kaynak ve materyallere ayrıca ebeveynlerin bulunduğu destek gruplarına katılarak çocuklarını uzaktan eğitim yöntemiyle evde eğitebilmektedirler.¹⁶⁰

¹⁵⁸ Ruth Beechick, Paul Suarez, Gena Suarez (Editors), *Homeschooling Methods: Seasoned Advice on Learning Styles*, s. 93.

¹⁵⁹ Patrick Basham v.d.. "Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream", s. 11.

¹⁶⁰ Patricia Schetter ve Kandis Lighthall, *Homeschooling the child with autism: Answers to the top questions parents and professionals ask*, s. 69.

4.8. Klasik Eğitim Yöntemi

Klasik eğitim yöntemi, batı medeniyetinin önemli eserlerine yoğunlaşarak, geniş kapsamlı bir mantık ve eleştirel düşünme ile aralıksız bir dil eğitimini kapsayan bir eğitim yöntemidir. Klasik eğitimin mimarları, Arşimed, St. Paul Dante, Shakespeare, Leonardo da Vinci, Galileo, Isaac Newton, Christopher Columbus, George Washington, Thomas Jefferson, John Adams gibi 18. yy.'da yaşamış tanınmış isimlerdir.¹⁶¹

Klasik eğitim, “Trivium” olarak adlandırılan dilbilgisi, mantık ve hitabet; diğer bir ifadeyle, hakikatleri öğrenmek, onları anlamak ve ifade etmek üzerine kurulu üç temel aşamadan oluşan bir yöntemdir.¹⁶² Klasik yöntemde özellikle ilkökul çağındaki çocukların ezbere dayalı öğrenme yeteneğinin ve hafızalarının güçlü olduğuna vurgu yapılmaktadır. Müfredata bağlı olarak çocuğa temel ilkeler ezberletilmekte ezbere dayalı bir öğrenme yöntemi izlenmektedir.¹⁶³

Ortaokul çağında ise çocuğun, mantık ve diyalektik (logic stage) aşamasında bilgileri analiz etmesi, öğrendiği bu bilgiler arasında bağ kurması sağlanmaktadır. Lise çağına geldiğinde çocuğa üçüncü aşama olan belagat ve güzel konuşma (Rhetoric stage) dersleri verilmektedir. Böylece klasik eğitim yöntemiyle lise çağına gelmiş bir çocuğun artık öğrendiği bilgileri özümsemiş, analitik düşünebilen, öğrendiklerini ifade edebilen ve kendine ait düşüncelerini nasıl bir üslupla ifade edeceğini bilen bir birey olması hedeflenmektedir.¹⁶⁴ Özetle klasik eğitim yöntemiyle çocuğun, öğrendiği bilgileri

¹⁶¹ Jenny Sockey, *For The Love of Learning*, Xulon Press, 2002, s. 21.

¹⁶² Michael Marcavici, *The Homeschooling Debate*, Books on Demand (BOD), Norderstedt, 2013, s. 92.

¹⁶³ Ruth Beechick, Paul Suarez, Gena Suarez (Editors), *Homeschooling Methods: Seasoned Advice on Learning Styles*, s. 11.

¹⁶⁴ Cathy Duffy, *100 Picks For Homeschool Curriculum*, s. 17.

mantıksal süzgeçten, eleştirel düşünceden geçirmesi ve etkili bir üslupla başka insanlarla paylaşmayı öğrenmesi amaçlanmaktadır.

5. EV OKULU'NUN KAYNAK VE MATERYALLERİ

Ev Okulu eğitim yaklaşımında kitaplar başta olmak üzere, özel eğitim kurumlarının ev eğitimine yönelik tüm dersleri kapsayan eğitim paketleri ve eğitici materyalleri bulunmaktadır. Bununla beraber özellikle Unschooling ve Charlotte Mason gibi hayatın içinde öğrenmeyi destekleyen yaklaşımların başlıca kaynakları ise kütüphaneler, kolejler, müzeler, parklar, yoğun kurslar, yerel işletmeler, kiliseler, özel okullar, danışmanlar ve bazı eyaletlerde kamu okullarının sunduğu imkanlardır.¹⁶⁵

ABD'nin 2003 verilerine göre Ev Okulu'nun müfredat ve kitap kaynakları konusunda ailelerin yüzde 78'inin, mutlaka bir "halk kütüphanesi" kullandığı; yüzde 77'sinin 'Ev Okulu ile ilgili katalog, yayıncı veya bireysel uzman'a başvurduğu; yüzde 68'inin 'perakende kitabevi veya diğer mağazaları' kullandığı; yüzde 60'ının 'Ev Okulu ile alakalı olmayan bir eğitim yayıncısı' kullandığı tespit edilmiştir. Söz konusu ailelerin, yaklaşık olarak yarısının 'Ev Okulu organizasyonları'ndan, yüzde 37'sinin 'kilise, sinagog veya diğer dini kurumlardan' ve yüzde 23'ünün de 'yerel devlet okulu veya ilçesinden' müfredat veya kitaplar temin ettiği tespit edilmiştir. Ailelerin yüzde 41'i uzaktan eğitim metodundan yararlanmaktadır. Buna göre, yaklaşık yüzde 20'si 'televizyon, video veya radyo' yoluyla; yüzde 19'u 'İnternet, e-posta ve web siteleri'

¹⁶⁵ İnayet Aydın, *Alternatif Okullar*, ss. 95-96.

yoluyla; yüzde 15'i ise 'Ev Okulu öğrencileri için özel hazırlanmış posta yoluyla yazışma kursu' yoluyla evde eğitim vermektedir.¹⁶⁶

Ev Okulu'nun kaynakları ve kitapları yapılan bir araştırmaya göre aşağıdaki gibidir:¹⁶⁷ (Tablo-2)

Program kaynakları ve kitaplar	Sayı	Yüzde
Halk kütüphaneleri	854.000	77.9
Ev Okulu katalogları, baskılar ve özel yayınlar	843.000	76.9
Perakende kitapçılar	753.000	68.7
Ev Okullarına bağlı olmayan yayınevleri	653.000	59.6
Ev Okulu organizasyonları	539.000	49.2
Kiliseler, Sinagoglar ve diğerleri	400.000	36.5
Diğer kaynaklar	284.000	26.0
Yerel halk oyunları	248.000	22.6
Özel okullar	184.000	16.8

¹⁶⁶ Daniel Princiotta, Bielick Stacey "Homeschooling in the United States: 2003. Statistical Analysis Report", <https://nces.ed.gov/pubs2006/2006042.pdf>

¹⁶⁷ Rasim Tösten, Zakir Elçiçek, "Alternatif Okullar Kapsamında Ev Okullarının Durumu", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 20, 2013, s. 46.

İKİNCİ BÖLÜM

AİLEDE DİN EĞİTİMİ VE EV OKULU

1. AİLE EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

İnsanın aileyle bağı, anne karnında varlık olarak teşekkül ettiği andan itibaren başlar. Fiziksel gelişiminin ötesinde insan, ruh, zihin ve duygularıyla da ailesinden beslenir. Ailenin en önemli işlevi, topluma insan yetiştirmesi ve çocuğun eğitiminde öncü rol üstlenmesidir. Ayrıca ailenin çocuğa kazandırdığı önemli iki kavram, sevgi ve eğitim olarak ifade edilebilir. Sevgi; kabullenme, koruma, kollama ve sevecenlik gibi olumlu duyguların ifadesi iken; eğitim, öğretilen her şeyi, verilen bilgi ve becerileri, kuralları, inançları, değer yargılarını, görgü kurallarını ve insanın sosyalleşmesi için gerekli olan bütün sosyal değerleri kapsamaktadır.¹⁶⁸

Ailenin çocuk için önemi sadece onun maddi ihtiyaçlarını karşılaması yönüyle değildir; çocuğun maddi ihtiyaçları farklı şekillerde de karşılanabilir. Ancak aile içerisindeki sevgi ve güven ortamını başka bir ortamda bulabilmek kolay değildir.¹⁶⁹ Eğitimde kalıcı davranışlar ve kazanımlar, diğer bir ifadeyle bilginin davranış haline dönüşmesi, bilgili kişinin iyi ahlâklı, karakterli bir kişi olması o bilgilerin duygularla bütünleşmesine bağlıdır. Okulların verdiği bilginin, çocuğun duygu dünyasıyla bütünleşip hayata taşınması, henüz doğduğu andan itibaren var olan duygularının

¹⁶⁸ Özlem Özcan, “Aile Tutumlarının Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri”, *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*, Editör: Süheyla Ünal, İnönü Üniversitesi, İnuzem, Uzaktan Eğitim Yayını No: 2010-001.5, Malatya, 2010, s. 22.

¹⁶⁹ M. Zeki Aydın, “Ailede Ahlâk Eğitimi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 7, Sivas, 2003, s. 127.

sağlıklı bir şekilde geliştirilmesi ve yönlendirilmesiyle alakalıdır.¹⁷⁰ Bu sebeple çocuğun ilk ortamında anne babayla olan sevgi ve güvene dayalı iletişimi ve bağı hayatının tüm alanlarında edineceği bilgilerin temelini oluşturabilecek güçte ve nitelikte olduğu söylenebilir.

Ailenin en önemli bir diğer rolü, eğitici yönüdür.¹⁷¹ Çocuğun bilişsel, duyuşsal ve sosyal becerilerini geliştirmesine imkân sağlayacak bir süreci ifade eden aile eğitimi, aynı zamanda dinî, ahlaki, kültürel ve toplumsal değerleri bilgi ve davranış boyutunda çocuğa kazandıran yapıdır.¹⁷² Aile eğitiminde çocukların bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişiminde anne ve babanın rolü önemlidir. Özellikle çocuğun öğrenmeye en açık ve meraklı olduğu ilk çocukluk dönemi olan 0-6 yaş iyi değerlendirmek, bu süreçte çocuğun duygularını ve meraklarını ciddiye almak ve sorularına cevap vermek, eğitimin temellerinin sağlıklı bir şekilde inşa edilmesinde gerekli görülmektedir. Çocuk on yaşına geldiğinde, yani ikinci çocukluk devresini de tamamladığında artık sosyal ilişkileri artmış, aile ortamı dışında pek çok kişiyle yakınlık kurmuş ve onların etkisi altında kalabilecek bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁷³

Bilgin'e göre anne babanın, doğumu sevinçle karşılaması ve buna hazır olması, sevgide dengeyi koruması, davranışlarına dikkat etmesi, küçük yaşlardan itibaren çocuğuyla olan yakın ilişkisini iyi değerlendirmesi, çocuğun korkularını ve duygularını küçümsememesi, kaybettiğine sabredip sahip olduklarının da değerini bilmesini

¹⁷⁰ Beyza Bilgin, *İslâm ve Çocuk*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1987, s. 131.

¹⁷¹ Zafer Yıldız, "Aile Eğitim Programları ve Din-Değer Merkezli Aile Eğitimi İhtiyacı", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 22, 2015, s. 162

¹⁷² Abdurrahman Dodurgalı, *Ailede Din Eğitimi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011, s.175

¹⁷³ Mualla Selçuk, *Çocuk Eğitiminde Dinî Motifler*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993, s. 95.

öğretmek anne babanın eğitimdeki başlıca görevleridir.¹⁷⁴ Bu yaklaşımdan yola çıkarak diyebiliriz ki, anne ve baba bir yönüyle çocuğa sevgi ve şefkatini gösteren, her ihtiyacı olduğunda başvurabileceği bir güveni ifade eder. Bu yönüyle aile çocuğa öğreten ve eğitim veren, iyi birer örnek olan sevgiyle oluşturulmuş bir disiplin ortamıdır.¹⁷⁵

Bir insanın tüm yaşamı boyunca elde edeceği bilgilerin % 90'ının ilk çocukluk döneminde öğrenildiği göz önüne alınırsa anne ve babaların, çocuklarının ilk öğretmenleri olduğu; dolayısıyla öğretmek ve model olmak konusunda ne derece özverili ve dikkatli olmaları gerektiği de anlaşılmaktadır.¹⁷⁶ Eğitim, “çocuğa öğretilen her bir bilginin yaşanabilir kılınmasıyla çocukta kalıcı beceriler oluşturmaya yönelik adımlar”¹⁷⁷ olarak tanımlanırsa çeşitli becerilerin kazandırılmasında ve öğrenilen/öğretilen bilgilerin yaşama geçirilmesinde kısacası tüm bu eğitim sürecinde çocuğa en etkin rolün ve rehberliğin anne-baba ve aile fertlerine ait olduğu söylenebilir.

2. AİLEDE DİN EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Eğitim insanın hayatı boyunca kalıtsal ve çevresel faktörlere bağlı olarak yaşadığı gelişme ve değişme sürecidir. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) “Dünyaya gelen her insan fitrat üzere doğar; sonra anne ve babası onu Yahudi, Hıristiyan, Mecûsî (farklı bir rivayete göre hatta müşrik) yapar”¹⁷⁸ şeklindeki hadisinde, bireyin eğitiminde (terbiyesinde) hem genetik boyutuna işaret eden fitrat kavramından, hem de çocuğu

¹⁷⁴ Beyza Bilgin, *İslâm ve Çocuk*, s. 59.

¹⁷⁵ Thomas Gordon, *Etkili öğretmenlik eğitimi*, Çev. Emel Aksay, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999, s. 273.

¹⁷⁶ Thomas Gordon, a.g.e., s. 266.

¹⁷⁷ Cemal Tosun, *Din Eğitimi Bilimin Giriş*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2000.

¹⁷⁸ Buhârî, “Cenâ'iz”, 79, 80, 93.

mensubu bulunduğu toplumun dinine yönelten çevre faktöründen bahsedilmektedir.¹⁷⁹ Bu bakımdan aile, çocuğun hem genetik açıdan bağlı olduğu, hem de en yakın çevresi olarak etkileşimde olduğu bir ortamdır.

Sahip olunan dinî duygu üzerinden aşkın bir varlığa inanmaya meyilli ve meraklı olan çocuğun, dengeli ve sağlıklı bir şekilde ilgi görmesi gerektiği, bunun ilk olarak uygulamasının yapıldığı ve anlam kazandığı yerin ise aile ortamı olduğu belirtilmektedir. Dinî hayatın ilkelerinin uygulandığı bir ailede yaşayan çocukta dinî kavramların daha erken dönemde ortaya çıktığı da gözlemlenmiştir.¹⁸⁰ Aile içerisinde çocuklara din eğitimi verilirken kullanılacak dilin önemine de vurgu yapılmakta, yetişkin bireylerin ve özellikle anne-babaların kendi ifadeleriyle dini kavram ve bilgileri açıklamasının, çocuğun dini gelişimini olumsuz etkileyebileceği, bu sebeple çocukların gelişim özelliklerine ve anlama kapasitelerine uygun bir dil kullanılması, onlara ulaşabilmek için yeni yollar aramanın, yeni konuşma türleri geliştirmenin gerekliliği ifade edilmektedir.¹⁸¹

Aile eğitimi, bireyle ilgili her konuda önem taşıdığı gibi, bireyin dini-ahlakî gelişimi konusunda da kalıcı bir öneme sahiptir. Hatta dinî tavrın oluşmasında yakın çevrenin etkisinin en belirgin faktör olduğu vurgulanmaktadır.¹⁸² Çocuğun ailesiyle olan bağı, farklı ortamlarda öğrendikleri, edindiği tecrübeler ve kazanımlar, biriktirdiği hatıralar ileriki hayatını ve dahası olaylar karşısındaki tutum, davranış ve genel

¹⁷⁹ Mehmed Emin Ay, *Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım*, Timaş Yayınları, İstanbul, 1999, s. 127.

¹⁸⁰ Mehmed Emin Ay, a.g.e., s. 127.

¹⁸¹ Halil Apaydın, "Aile içi İletişimin Çocuğun Dinsel Gelişimine Etkisi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 12-13, Samsun, 2001, s. 328.

¹⁸² Antoine Vergote, "Çocuklukta Din", Çev. Erdoğan Fırat, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 22, Ankara, 1966, s. 316.

karakterini oluşturmaktadır. Bu bakımdan, aile bağının dinî duyguların çocukta sağlam bir şekilde yerleşmesinde etkin rol oynadığını, dinî bayramlar gibi dinî yaşantıların ve ritüellerin de aile bağını güçlendirdiğinden bahsetmek mümkündür.¹⁸³

Sözgelimi, bir çocuk için dinî bayramlar, dinî açıdan çok sevinç, neşe ve birliktelik ifade etmektedir. Çocuk için aile büyükleriyle ve arkadaşlarıyla bir araya gelmek, yeni kıyafetler giymek, çikolata yemek, harçlık toplamak ve büyükleri tarafından sevilme gibi paylaşımlar ve yaşantılar dinî bayramlara karşı duygusal bir bağ oluşturmasını sağlamaktadır. İleriki yaşlarında dinî bilgilerini, ailede deneyimlediği yaşantılar yoluyla birleştirerek kendi inancını oluşturmaya basamak olmaktadır. Böylece, aile ortamında büyüyen çocuk, dinî sosyalleşme bağlamında, aile içerisindeki dinî sohbetleri ve ritüelleri kendisini ilgilendirdiği kadarı ile algılayacak ve ileride anlamlandırıp kullanmak üzere biriktirecektir.¹⁸⁴

Çocukluk döneminin en önemli özelliklerinden biri, yaşamındaki olayları ve öğretileri, benmerkezci bir yapıda algılaması ve anlamlandırmasıdır. Çocuktaki bu benmerkezci yaklaşım onun sadece fiziki ve biyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için olmayıp dinî inancında da kendini göstermektedir. Aile, çocuğun gelişimine ve benmerkezci yapısına uygun olarak dinî ve ahlakî öğretileri sağlıklı bir şekilde verebilirse, aile içerisindeki duygusal bağları çocuğun dinî duygusal gelişiminde önemli bir avantaja dönüştürmüş olacaktır. Bu özelliğin bir sonucu olarak çocuk bu dönemde şu şekilde düşünür: “Allah çocuğun yaratıcısıdır; ona anne, baba ve kardeş vermiştir. Sonra yararlanması ve yaşaması için yiyecekler, içecekler, giyecekler vermiştir. Kısacası O, kendisine gerekli olan her şeyi verdiği ve vereceği gibi, isteklerini ve dilediklerini geri

¹⁸³ Antoine Vergote, *Çocuklukta Din*, s. 316.

¹⁸⁴ Cemal Tosun, *Din Eğitimi Bilimin Giriş*, s. 166.

çevirmemiş ve çevirmez de yani Allah, çocukla birlikte dir.”¹⁸⁵ Böylece çocuk nimet kavramını da ilk aileyle anlamış, ilk çevre bilinci aileyle oluşmuş, birlikteliği mutluluğu aileyle öğrenmiş olacaktır denilebilir.

Çocukluk döneminin en önemli kavramlarından olan ahlâk, insanın duygularının bir düzene konulması olarak da tanımlanır. İnsan, öfke, sevgi, açlık, hırs gibi hisleri doğruya, iyiliğe, güzele, kutsala yönlendirebildiği ölçüde güzel ahlâk sahibi insan olabilmektedir.¹⁸⁶ Anne babaların çocukların ahlakî gelişiminde bu düşünceyle hareket etmeleri ve çocuğun yaratılışından gelen duyguları en doğru biçimde şekillendirip güzele yönlendirmeleri güzel ahlâkı yerleştirecek unsurlardır. Ahlâk gelişiminin temeli olan vicdan duygusunun sağlıklı bir şekilde gelişmesi çocuğun ahlakî ve duygusal gelişimiyle yakından ilgilidir.¹⁸⁷ Aile eğitiminde ahlakî değerlerin öğretilmesinde çocuğun vicdanının sesi anne-babanın sesinin yankısı gibidir. Çocuk, yüzeysel bir şekilde öğrendiği ahlâk kurallarının ve davranışların iyi-kötü şeklindeki değerlerini öncelikle yakın çevresinden duyarak kazanmaktadır.¹⁸⁸ Ailenin, çocuğun dinî ve ahlakî tutumlarındaki bu ilk etkisi daha sonraki hayatında da belirleyici bir rol oynamaktadır.¹⁸⁹ İnsanın ahlâklı bir birey olmasında ahlâkî ilkeleri öğrenmesi kadar duygularının sağlıklı bir şekilde gelişmiş olmasının da rolü büyüktür. Zira ahlâklı bir birey olmak vicdanlı, şefkatli, insan ilişkilerinde saygı ve sevgiyi öncelikli tutmayı, değerlere saygılı olmayı gerektirmektedir.

¹⁸⁵ Mustafa Köylü, “Çocukluk Dönemi Dini İnanç Gelişimi ve Din Eğitimi”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 45, S. 2, Ankara, 2004, s. 138.

¹⁸⁶ Beyza Bilgin, *İslâm ve Çocuk*, s. 133.

¹⁸⁷ Fatih Menderes Bilgili, *Çocuğun Din Eğitimi ve Karşılaşılan Güçlükler*, Beyan Yay., İstanbul, 2005, s. 52.

¹⁸⁸ Selahattin Parlador, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 1996, s. 52.

¹⁸⁹ Mustafa Köylü, “Çocukluk Dönemi Dini İnanç Gelişimi ve Din Eğitimi”, s. 151.

Vergote, din ve aile psikolojisi arasında hiçbir müessesede olmadığı kadar önemli bir duygu, yapı ve bağ ahengi olduğunu ifade eder. Bu sebeple sosyologların, müesseselerin tahlilini yaparken din psikolojisi ile aile psikolojisi arasında yakınlık bulunduğunu, bu yakınlığın dinî davranışların oluşumunda büyük ölçüde ailenin etkisiyle oluşmasından kaynaklandığını belirtmektedir.¹⁹⁰

Çocukların Allah inancı üzerine yapılan bir araştırma, çocuklardaki Allah tasavvurunun anne ve babaların çocuklarıyla olan iletişimi ve davranışları doğrultusunda şekillendiğini ortaya koymaktadır. Buna göre, anne ve babasıyla iletişimi kopuk yalnızlık yaşayan çocukların, Allah'ı da gökyüzünde bir yerlerde, çok uzaklarda ulaşılması imkânsız bir varlık olarak gördüğünü; aile ortamında genellikle şiddet ve öfkeye şahit olmuş çocukların ise Allah'ı öfkeli ve cezalandırıcı bir varlık olarak gördüğü tespit edilmiştir. Çocukların büyük bir kısmında ise, Allah tasavvurunun tutarsız olduğu, Allah'ı bazen iyi özellikleriyle bazen de tam aksine bir tutum içerisinde gördükleri belirtilmiştir. Bu tarz inanca sahip olan çocukların anne-babalarının da tutarlı olmadığı; bazen çocuğun yanında, bazen karşısında; bazen ödüllendirici bazen de hiç beklenmedik bir biçimde cezalandırıcı bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.¹⁹¹

Sonuç olarak çocuğun erken yaşlardan itibaren aile ortamında tanık olduğu dinî ortam ve yaşantılar, zamanla içselleştirdiği dinî inancı ve ahlakî değerler, dinî kavramları anlayabilmesi ve Allah tasavvuru gibi bilişsel ve duyuşsal kazanımları büyük ölçüde anne-babanın ve aile fertlerinin eğitimi ve öğretimiyle şekillenmekte ve bireyin yaşamında kalıcı bir iz bırakabilmektedir.

¹⁹⁰ Antoine Vergote, *Çocuklukta Din*, s. 316.

¹⁹¹ Mustafa Köylü, "Çocukluk Dönemi Dini İnanç Gelişimi ve Din Eğitimi", ss. 145-146.

Türkiye’de örgün din eğitiminin ortalama on yaşında başladığı göz önüne alındığında, 7-9 yaş aralığındaki okul dönemi çocuklarının, dinî eğitimi çoğunlukla ailede ve evde aldığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda ikinci çocukluk dönemi olarak adlandırılan 7-10 yaş aralığının ailede din eğitimi açısından önemli bir dönem olduğu söylenebilir. İkinci çocukluk döneminin dinî ve ahlakî gelişim aşamalarını bilmek, ailede din eğitimi doğru şekilde verebilmenin önemli bir basamağı olarak ifade edilebilir.

2.1. Ailede Din Eğitiminde İkinci Çocukluk Dönemi (7-10 yaş)¹⁹²

Bireyin yaratılışından itibaren inanma ve bağlanma ihtiyacı üzerine pek çok araştırma ve çalışmalar yapılmış, dinî gelişim aşamaları kuramlar olarak sistematize edilmiş ve geliştirilmiştir. Dinî gelişimle ilgili kuramların ve araştırmaların önemli bir kısmı Jean Piaget’nin Bilişsel gelişim kuramına paralel olarak veya ona uygunluğu ölçüsünde ele alınmıştır. Jean Piaget, bilişsel gelişim teorisinde, 7-11 yaş aralığını ‘somut işlemler evresi’ olarak ifade etmektedir. Bu yaş aralığının en belirgin bilişsel özelliğinin, olayları ve kavramları somut varlıklar üzerinden kavrayabilmeleri olduğunu belirten Piaget, çocuğun bu dönemde nesnelere ve yaşantıları büyük ölçüde sembollerin yardımıyla zihinsel olarak tasavvur etmeye başladığını ifade etmiştir.¹⁹³

¹⁹² Kaynaklarda ikinci çocukluk dönemi farklı şekillerde tasnif edilmektedir. Bazı kaynaklarda 7-9 yaş olarak ifade edilirken, bazı kaynaklarda da 7-10 yaş olarak ifade edilir. Bu çalışmada bütüncül yaklaşımla ikinci çocukluk dönemi 7-10 yaş olarak ele alınmıştır.

¹⁹³ Murat Yıldız, *Çocuklarda tanrı tasavvurunun gelişimi*, s. 8.

Goldman; Piaget'nin bilişsel gelişim teorisini dinî düşünceye uyarlayan, dinî olmayan düşünceden pek de farklı olmadığını ifade eden kişidir.¹⁹⁴ Goldman'ın ortaya koyduğu dinî gelişim evrelerinde 7-10 yaş aralığı 'Somut dinî düşünce aşaması'na karşılık gelmektedir. Ancak yaş aralığı Piaget'nin belirlediğinden biraz fazladır. Bu aşamada çocuk dinî ifade ve sembolleri lafzi olarak algılamakta, ben merkezli düşünce sistemi devam etmekte ve Tanrı'yı bir insan figürü (antropomorfik) ya da gerektiğinde cezalandıran güçlü bir otorite olarak betimlemektedir.¹⁹⁵ Somut gerçeklik döneminde okul çağında olan çocuk, dini ifadelerinde de, artık Tanrı'yı masallardaki gibi görmemekte, Tanrı'nın öğretilerinin ve sosyal hayattaki gerçekliğinin farkına varmaktadır. Bu dönemde çocuk kurumsallaşmış dinin öğretilerini uygulama konusunda diğer gelişim dönemlerinden daha istekli görünmektedir.¹⁹⁶

Elkind, hangi dine mensup olursa olsun, çocukların benzer dönemlerden geçtiklerini belirtmiş ve her çocuğun korunma arayışı (0-2 yaş), temsil arayışı (2-7 yaş), ilişki arayışı (7-12 yaş) ve idrak arayışı (12 ve üzeri yaş) şeklinde muhtemel dört dinî gelişim aşamasından geçtiğinden söz etmiştir.¹⁹⁷ Harms teorisine göre ise, 7-12 yaş gerçekçi evredir. Çocuklar bu evrede dinî kavramları somutlaştırma eğilimindedirler ve kavramlar bir mana kazanmaya başlamaktadır. Harms bu yaş döneminin temel özelliklerinden biri olan antropomorfik düşünme şekli yani Tanrı ve meleklerin gerçek insanlar olarak düşünülmesine vurgu yapar.¹⁹⁸ Nitekim Harms'ın çalışmasında bu yaş

¹⁹⁴ Cemil Oruç, "Erken Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Teorileri Bağlamında Din Eğitimi." *Turkish Studies C. 8, S. 8, 2013, s. 977.*

¹⁹⁵ Faruk Karaca, *Dini Gelişim Psikolojisi*, Eser Ofset Matbaacılık, Trabzon, 2016, s. 53.

¹⁹⁶ Ernest Harms, "The development of religious experience in children", *American Journal of Sociology C., S. 50, S. 2, 1944, s. 116.*

¹⁹⁷ Cemil Oruç, "Erken Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Teorileri Bağlamında Din Eğitimi", s. 975.

¹⁹⁸ Ernest Harms, "The development of religious experience in children", s. 117.

dönemi çocuklarının yaptıkları resimlerde Tanrının, daha çok rahip şeklinde tasvir edildiği ayrıca haç, yıldız, kuzu gibi dinî sembollerin de resimlerde yer aldığı görülmüştür.

Tamminen ise, dinî gelişim olgusunu çocukların anne babalarıyla ilişkileri açısından ele almış ve ebeveynleriyle yakın ilişki içerisinde olan çocukların, Tanrı hakkında “yakın”, “gerçek”, “şefkatli” ve “affedici” gibi değerlendirmeler yaptıklarını görmüştür.¹⁹⁹ Tamminen araştırmalarına dayanarak, 7-11 yaş kategorisinde olanların kendilerinden büyük olanlara kıyasla Tanrı’nın yakınlığını ve rehberliğini hissetme bağlamında daha fazla dini tecrübe gösterdiğini belirtmektedir.²⁰⁰

3. AİLEDE DİN EĞİTİMİ VE EV OKULU İLİŞKİSİ

Ev Okulu’nu dinî ve ahlâkî sebeplerle tercih eden aileler, devlet okullarının inanç ve değerleri öğretmediği veya öğretilenlerin kendi inanç ve değerleriyle uyum sağlamadığı, okulların etik ve ahlâkî davranışları yetersiz şekilde öğrettiği gibi argümanlar ileri sürerek “dini inançları ve çocuklarının eğitiminin” kendileri için ayrılmaz bir bütünlük içerisinde olduğunu ifade etmektedirler.²⁰¹ Ayrıca dinî inanç ve değerlerini müfredatın tüm alanlarına dâhil etme çabasında olan bu ailelerin bir kısmı örneğin el yazısını çocuklarına kutsal yazıları yazdırarak, okumayı ise kutsal kitap merkezli yaptırarak öğretmektedirler.²⁰² Yapılan araştırmalarda, Amerika’da aşırı muhafazakâr Hristiyan ailelerin, çocuklarına İncil temelli bir eğitim vermezlerse, kendilerini Tanrı’ya karşı sorumluluklarını yerine getirememiş ebeveynler olarak

¹⁹⁹ Faruk Karaca, *Dini Gelişim Psikolojisi*, s. 63.

²⁰⁰ Faruk Karaca, *Dini Gelişim Psikolojisi*, s. 67.

²⁰¹ Michael H. Romanowski, “Revisiting the Common Myths about Homeschooling”, s. 125.

²⁰² Margaret Martin, “Homeschooling: Parents' Reactions”, s. 3.

düşündükleri ve Ev Okulu eğitim yaklaşımını seküler kültüre direnebilecekleri güçlü bir yol olarak gördükleri belirtilmektedir.²⁰³

Ev Okulu yaklaşımıyla eğitim gören çocukların dinî-duygusal gelişimi üzerine yaptığı araştırmalarla bilinen Kingston, çocukluğunda Ev Okulu yaklaşımıyla eğitim görmüş yetişkinlerin birçoğunun kiliselere ve diğer dini organizasyonlara dâhil olduklarını, dini inançlarını kendileri için önemli bir nitelik olarak gördüklerini, dinî tavır ve davranışlarının ebeveynlerinin dini tutum ve davranışlarına benzediğini belirtmişlerdir.²⁰⁴ Ev Okulu üzerine çalışmalar yapmış kimi yazarlar, Ev Okulu eğitim yaklaşımının her ne kadar akademik başarıyla ön plana çıkmış olsa da çoğu ebeveynin Ev Okulu'nu tercih etmesinin başlıca sebebinin "çocuklarının manevî, ahlakî veya dinî ihtiyaçlarını ele alma arzusu" olduğunu savunmuştur.²⁰⁵ Benzer bir görüş de, Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının en açık faydasının çocukların akademik anlamda ilerlemesini sağlaması olduğunu, en geniş anlamda faydasının ise çocukların dindarlığında ve dinî karakter kazanmasında gerekli olan eğitimi sağlaması olduğunu belirtmektedir.²⁰⁶

Türkiye'de Ev Okulu ile ilgili yapılan bir araştırmada alternatif okullar arasında en çok bilinen yaklaşımın Montessori, ikinci olarak ise ev okulları olduğu görülmüştür. Bu durumun sebebi olarak "bölgesel hassasiyetlerden dolayı yoğun yaşanan kültür,

²⁰³ Robert Kunzman, "Homeschooling and Religious Fundamentalism", s. 20.

²⁰⁴ Skylar T. Kingston, Richard G. Medlin, "Empathy, Altruism and Moral Development in Home Schooled Children", s. 8.

²⁰⁵ Skylar T. Kingston, Richard G. Medlin, "Empathy, Altruism and Moral Development in Home Schooled Children", s. 2.

²⁰⁶ Ruth Beechick, Paul Suarez, Gena Suarez (Editors), *Homeschooling Methods: Seasoned Advice on Learning Styles*, s. 101.

değer ve inanç aktarma düşüncesi, aileleri Ev Okulu'na ve dinî grup okullarına ilişkin araştırmalar yapmaya yöneltmiş olabilir” şeklinde ifade edilmiştir.²⁰⁷ Nitekim Montessori yaklaşımının kendisi dinî bir nitelik taşımasa da ABD'deki pek çok özel Montessori okulunun dinî nitelikte olduğu bilinmektedir. Bu okullar dinî kuruluşlarca desteklenmekte ve finanse edilmektedir.²⁰⁸ Dolayısıyla alternatif eğitim yaklaşımlarının aileler tarafından tercih edilmesinde dinî hassasiyetlerin önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Türkiye'de Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının uygulanabilirliği ile ilgili yapılan diğer bir araştırmada katılımcıların çoğu, eğer açılacak alternatif okullar kendi değer, inanç ve fikirlerini yansıtırsa ve sağlıklı uygulamalar gerçekleştirilirse, çocuklarını bu tarz okullara gönderebileceklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla çocukların eğitiminde ailelere ait değer yargıları ve kararların belirleyici olduğu açıkça görülmektedir.²⁰⁹

ABD genelinde evde eğitim gören çocuklarla ilgili en iyi tahminler, her dört yılda bir Amerikan hane halkı üzerinde yapılan anketi yürüten Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi (NCES) tarafından gerçekleştirilmektedir. ABD Eğitim Bakanlığı'ndaki Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi tarafından 2003 ve 2008 yıllarında yapılan federal anketlere göre 2003 yılında, Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımını tercih etmiş ebeveynlerin % 72'si, çocuklarına evde öğretmenlik yapmalarının öncelikli nedeninin “dinî eğitimi” vermek olduğunu bildirmiştir. NCES'nin 2007 anketinde ise, evde eğitim gören çocuklara, neden evde eğitim gördükleri sorulduğunda % 83'lük

²⁰⁷ Hasan Basri Memduhoğlu, M. Mehmet Mazlum, Özlem Alav, “Türkiye'de Alternatif Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretmenlerin ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri”, s. 83.

²⁰⁸ İnalet Pehlivan Aydın, *Alternatif Okullar*, s. 80.

²⁰⁹ İnalet Pehlivan Aydın, *Alternatif Okullar*, s. 83.

kısmı "dinî veya ahlakî uygulamaları" yerine getirmeyi gerekçe olarak göstermişlerdir.²¹⁰

Aynı anketin 2008 yılı verilerine göre ise Ev Okulu'nu tercih edenlerin % 30'u, birincil sebep olarak "çocuklarına dini öğretileri kendilerinin öğretmek istemesi"ni göstermişlerdir. Bununla beraber ailelerin diğer tercih sebeplerinin de dinî ve ahlakî kaygılarla olduğu görülmektedir. Ev Okulu'nun tercih edilmesindeki diğer etkenlerden olan "olumsuz akran baskısı" ve "akademik eğitimden memnuniyetsizlik" gibi sebeplerin temelinde, örneğin Müslümanların ve Hristiyan Amish'lerin çocuklarını kendi değerlerine uymayan giyim tarzından, argo konuşmalardan, saygısız tavırlardan korumak; ayrıca okullarda öğretilen cinsiyet eşitliği gibi kendi inanç ve değerlerine uymayan öğretilerden uzak tutmak gibi bir takım kaygılardan kaynaklandığı belirtilmektedir.

Ev Okulu'nu tercih eden ailelerin % 58'i "muhafazakâr" olarak tanımlanmaktadır. Çocuklarını kendi inanç ve değerlerine uygun olarak evde eğitmek isteyen dinî gruplardan biri olan Müslüman Amerikalılar, evde eğitim hareketi içinde en hızlı büyüyen alt gruplardan biridir.²¹¹ Dinî ve ahlakî gerekçelerle Ev Okulu alternatif eğitimini tercih eden diğer dinî gruplar ise; Ortodoks Yahudiler, Paganlar, Katolikler, Bahailer, Mormonlar, Budistler, Sihler, Yehova Şahitleri, Protestanlar ve Hindular olarak ifade edilmektedir.²¹²

²¹⁰ Robert Kunzman, "Homeschooling and Religious Fundamentalism", *International Electronic Journal of Elementary Education* C.. 3, S. 1, 2010, s. 19.

²¹¹ Patrick Basham v.d.. "Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream", s. 8.

²¹² Kariane Mari Nemer, "Understudied Education: Toward Building a Homeschooling Research Agenda", s. 10; Laura Maery Gold, Joan M. Zielinski, *Homeschool Your Child For Free*, s. 2.

4. AİLEDE DİN EĞİTİMİNDE KULLANILABİLECEK EV OKULU ÖĞRETİM YAKLAŞIM VE YÖNTEMLERİ

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımı, çocukların kendilerine özgü yetenek ve öğrenme tarzlarına en uygun müfredatı ve materyalleri hazırlamak amacıyla, birçok farklı felsefe, yaklaşım ve yöntemlerden faydalanmaktadır. Ev Okulu'nu uygulayan ebeveynlerin en çok tercih ettikleri temel yaklaşım ve yöntemlere, önceki başlıklarda geniş bir şekilde yer verilmiştir. Bu başlık altında ise, hem din öğretiminde, hem de Ev Okulu yaklaşımında uygulanan ortak yaklaşım ve yöntemler açıklanmaktadır.

4.1. Konu Tabanlı Eğitim Yöntemi (Unit Study)

Konu tabanlı eğitim yöntemi, temelde gestalt psikolojisinin ‘öğrenmede bütünlük ilkesi’nin bir sonucu olarak ortaya çıkmış öğretim sistemidir. Buna bağlı olarak “ünite yöntemi”, derslerin belli "ünite"ler içinde birleştirilerek yapılmasıdır.²¹³ “Herhangi bir olay veya dönem ve nesne hakkında ayrı ayrı dersler tarafından öğrencilere verilecek bilgi ve beceriler, tek bir ünite içinde birleştirilir.”²¹⁴ Örneğin bir hafta içerisinde tüm derslerde “trafik” konusunun işlenmesi gibi.

4.2. Bireysel Çalışma Yöntemi (Self- Study)

Öğrencinin şahsi ihtiyaçlarının giderilmesi, sorununun çözülmesi, konunun öğretilmesinde, kişisel ilgi ve yeteneklerine göre hazırlanan yöntemleri içeren bir öğrenme metodudur.²¹⁵

²¹³ Mustafa Ergün, Ali Özdaş, *Öğretim İlke ve Metotları, Kaya Matbaacılık*, İstanbul, 1997, s. 77.

²¹⁴ Mustafa Ergün, Ali Özdaş, *Öğretim İlke ve Metotları, Kaya Matbaacılık*, s. 23.

²¹⁵ M. Zeki Aydın, *Din Öğretiminde Yöntemler*, Nobel Yayınları, Ankara, 2009, s. 380; Andrea D. Clements, *Homeschooling: A Research-Based How to Manual, R&L Education*, 2004, s. 34.

4.3. Anlatma Yöntemi (Direct Instruction)

Bir konunun öğretici tarafından belli bir sıra ve düzen içerisinde anlatılması ve açıklanmasıdır.²¹⁶ Eğitim tarihinde ve günümüzde en yaygın olarak kullanılan yöntem olmakla beraber geleneksel bir yöntemdir.²¹⁷ 7-9 yaş çocukların din eğitiminde dinî kavramların açıklanması, konuların anlatılan hikâyelerle pekiştirilmesi²¹⁸ yoluyla bu yöntemden faydalanılabilir.

4.4. Gezi-Gözlem Yöntemi

Bir olayı, varlığı veya konuyu; bulunduğu yerde ve doğal şartları içinde planlı bir şekilde inceleyerek öğretimin yapıldığı bir yoldur.²¹⁹ “Gözlem metodu genelde eğitsel ders gezileri olarak da adlandırılır. Çünkü çoğu kez öğrencileri fabrika, müze, kütüphane, çeşitli devlet kurumları, dağ, orman, göl gibi yerlere götürerek oralarda doğrudan gözlem yaptırılarak bilgi toplanabilir. Bunun yanında gözlem sınıflarda da yapılabilir. Sınıfa getirilecek bir kuş, bir maden parçası, bir model, bir tablo, film vs. incelendikten sonra gözlem sonuçları alınabilir.”²²⁰

7-9 yaş dönemini, somut varlıklar üzerinden daha kalıcı öğrenebildikleri ve dünyayı keşfetme arzularının güçlü olduğu²²¹ bir dönem olarak göz önünde bulundurduğumuz zaman etkili bir öğretim yöntemi olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Ev Okulu eğitim yaklaşımında sıklıkla uygulanan “unschooling” (okulsuz eğitim) ve

²¹⁶ M. Zeki Aydın, “Din Öğretiminde Yöntemler”, s. 119.

²¹⁷ Mustafa Ergün, Ali Özdaş, *Öğretim İlke ve Metotları, Kaya Matbaacılık*, s. 31.

²¹⁸ Mustafa Köylü, “Çocukluk Dönemi Dini İnanç Gelişimi ve Din Eğitimi”, s. 150.

²¹⁹ M. Zeki Aydın, “Din Öğretiminde Yöntemler”, s. 279.

²²⁰ Mustafa Ergün, Ali Özdaş, *Öğretim İlke ve Metotları, Kaya Matbaacılık*, s. 51.

²²¹ Mualla Selçuk, *Çocuk Eğitiminde Dinî Motifler*, s. 95.

“natural learning” (doğal öğrenme) yöntemlerine büyük ölçüde benzemektedir, tek fark gezi-gözlem yönteminin eğitici tarafından doğal akışında değil planlı bir şekilde yapılmış olmasıdır.²²²

4.5. Eğitsel Oyunlar

Eğitim bilimleri açısından oyunun iki tür tanımı yapılmaktadır. Birincisi, amaçsız, eğlenmek için yapılan her türlü etkinliktir. İkinci tür oyun ise, bazı amaçlara ulaşmak için belirli kurallarla düzenlenmiş öğrenme ve öğretme tekniğidir.²²³

7-9 yaş dönemi çocuklarının benmerkezcilikten, grupla kaynaşmaya doğru bir sosyalleşme sürecinde olduğunu, ayrıca oyunların onlar için -bazen kuralları tam olarak anlamasalar bile- mutluluk ve başarı getiren bir motivasyon kaynağı olduğu göz önünde bulundurulursa²²⁴ eğitsel oyunların eğlenceli bir aktivite olarak da öğretim faaliyetine katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Çocukların oyun aktivitelerinde düşünerek, sorgulayarak sorunlara kendi çözümlerini üretmeleri; aynı zamanda hissederek ve duyumsayarak, deneyerek ve tekrar ederek etkin bir şekilde rol almaları dinî kavramların öğretilmesinde de çocuğun anlam dünyasına önemli katkılar sağlayacaktır.²²⁵

²²² M. Zeki Aydın, “Din Öğretiminde Yöntemler”, s. 280.

²²³ M. Zeki Aydın, “Din Öğretiminde Yöntemler”, s. 347.

²²⁴ Mustafa Öcal, “Çocukta Sosyal Gelişim”, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1998, s. 144.

²²⁵ Halise Kader Zengin, “Din Öğretiminde Oyun Yoluyla Öğrenme”, *(Ortaokul 5-8) Düşünen Sınıflarda Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretimi*, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 263.

4.6. Soru-Cevap Tekniği

Soru-cevap yönteminin farklı türde tanımları yapılmıştır. Bir tanıma göre, sınıfta sorular sorulması ve cevaplar verilmesi yoluyla tartışmanın yürütüldüğü bir tekniktir. Diğer bir tanıma göre, öğretmenin formüle ettiği soruları öğrencilerin cevaplamasıyla yürütölen bir öğretim metodudur. Bir tanıma göre ise, bir konunun tamamen soru ve cevaplarla işlenmesidir.²²⁶

İlköğretim birinci kademedeki çocukların, yeni bir hayatın başlangıcı olarak zihinsel güçlerini okuma-yazma gibi faaliyetlerle sürekli canlı tutmaları, zihinsel gelişimlerinin hızlılığı düşünölrse²²⁷, bu yöntemin etkili bir yöntem olacağı söylenebilir.

5. EV OKULU ÖRNEK DERS PLANLARI

Unit study (ünite çalışması veya toplu öğretim) yöntemiyle hazırlanmış aşağıdaki örnek plana göre belirlenmiş bir dinî kavram veya konu etrafında farklı ders ve faaliyet alanlarını da destekleyici bir öğretim geliştirilebilir:

²²⁶ M. Zeki Aydın“Din Öğretiminde Yöntemler”, s. 285.

²²⁷ Fatih Menderes Bilgili, “Çocuğın Din Eğitimi ve Karşılaşılan Güçlükler”, s. 41.

Konu: _____

Okuma:	Yazma:
Türkçe/ Dil ve Anlatım:	Resim/Sanat:
Tarih/ Coğrafya:	Müzik:
Teknoloji:	Gezi-Aktivite:

Günlük, haftalık veya aylık konu planları, Ev Okulu eğitim modelinde ebeveynler tarafından sıkça kullanılan materyallerdir. Din eğitimi için günlük belirlenmiş bir konu kapsamında gereken açıklamalar, kavramlar, etkinlik ve materyaller planlanarak aşağıdaki günlük konu planı örneğiyle evde öğretim geliştirilebilir:

GÜNLÜK KONU PLANI

KONU: _____ TARİH: _____

HAFTA: _____ SEVİYE: _____



AÇIKLAMA

KAVRAMLAR

Etkinlikler

Materyaller

Montessori yaklaşımına göre hazırlanmış aşağıdaki haftalık ders planı, Montessori eğitim yaklaşımının ‘hazırlanmış çevre’ kavramının farklı alanlarını kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Bu alanlar, duyuşsal alan, matematik, dil, yaratıcı hareket ve sanat alanlarıdır. Belirlenmiş bir dinî konu veya kavram çerçevesinde çocukların tüm bu alanlarını destekleyici bir öğretim geliştirilebilir.

MONTESSORI HAFTALIK DERS PLANI

Seviye: _____ Konu: _____

	Sanat	Matematik	Fen	Duyusal Aktivite	Dil ve Anlatım	Müzik/Hareket	Drama Oyunları	Hikayeler ve Kitaplar
Pazartesi								
Salı								
Çarşamba								
Perşembe								
Cuma								

Unit Study (Konu tabanlı eğitim) yöntemiyle hazırlanmış aşağıdaki örnek plana göre belirlenmiş bir dinî kavram veya konunun amaçları ve hedefleri belirlendikten sonra, aktivite, materyal ve kitapların planlanmasıyla öğretim geliştirilebilir. Aşağıda gösterilen Ünite Çalışma Planı örneği bu yaklaşımda kullanılabilir.²²⁸

²²⁸ <https://www.design-your-homeschool.com/homeschooling-unit-studies-ideas.html> kaynağından uyarlanmıştır.

ÜNİTE ÇALIŞMA PLANI

	KONU:		
	TARİH:	SEVİYE:	
	Kitaplar:	Kavramlar:	Materyal:
			Sanat:
		Amaçlar:	
	Video:		Gezi:
	Aktivite:		Müzik:

6. EV OKULU ÖĞRETİM YAKLAŞIM VE YÖNTEMLERİYLE ÖRNEK KONU İŞLENİŞİ

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımına yönelik uygulanabilir konu plan örnekleri, konu işlenişi ve materyal önerileri bu çalışmanın, teorik bilgilerin yanında uygulamaya yönelik öneriler sunan yönünü de ortaya koymaktadır. Ev Okulu yaklaşımında ebeveynler tarafından en çok tercih edilen ve uygulanan yaklaşım ve yöntemler kullanılarak, özellikle 7-10 yaş çocuklarına evde verilebilecek bir din eğitiminin örnek konu işlenişi aşağıdaki şekildedir.

3.1. Allah Sevgisi Konusunun İşlenişi (7-10 Yaş Örneğinde)

7-10 yaş grubu çocuklardaki tanrı algısının, çocukların Allah'ı doğru şekilde tanımalarında göz önünde bulundurulması gereken önemli bir etken olduğu söylenebilir. Elde edilen verilere göre 7-9 yaş çocuklarının, 10-12 yaş çocuklarına göre tanrı'yı insana veya bir başka objeye benzetme eğiliminin daha fazla olduğu görülmektedir.²²⁹ Bu bakımdan 7-10 yaş grubunun tanrı konusunda en belirgin özelliği, Tanrı'yı insan biçiminde (antropomorfik) somut özellikleriyle algılamalarıdır.²³⁰ Çocuğun özellikle dokuz-on yaşlarında içeriğini tam anlamasa da dinî kavram ve ibadetlere karşı merak ve ilgisi fazladır. Allah'ın kim olduğu, nasıl olduğu, nasıl yarattığı, neden o şekilde yaratmadığı gibi soruları çevresindeki kişilere sormayı sürdürerek Allah'ı tanımaya ve kavramaya çalışmaktadır.²³¹

²²⁹ Mualla Yıldız, "Çocukların Tanrı İmgesi'nin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Toplum Bilimleri Dergisi*, 2013, 7 (13) : 45-63, s.47

²³⁰ Murat Yıldız, *Çocuklarda tanrı tasavvurunun gelişimi*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, 2007, s.11

²³¹ Celalettin İçmeli, "Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi", *Konuralp Tıp Dergisi*, 2013, C. 5, S. 3, s. 69.

Çocuğun dinî eğitiminde, Allah'a iman, dua, ibadet, ahlâkî değerler, dinî kavramlar gibi başlıca konuların öğretiminde temel ve en önemli husus Allah'ı en doğru şekilde tanınması ve Allah sevgisidir.²³² Allah'ın kendisi için yarattıklarını tanıyan çocuk, keşfettikçe, nimetlerin faydalarını hayatında yaşadıkça Allah'a olan sevgisi de, şükürü de o ölçüde artacaktır.²³³

Yapılan bir araştırmada gençler üzerinde Allah kelimesinin, daha çok Allah'ın yaratıcı, en yüce, en büyük, merhametli ve şefkatli, sonsuz güç sahibi, koruyan-esirgeyen, adaletli gibi sıfat ve isimleriyle çağrışım yaptığı görülmüştür.²³⁴ Bu bakımdan Esmâ-i hüsnâ kavramıyla ifade edilen Allah'ın güzel isimlerinin, Allah'ı tanımlamada önemli bir etken olduğu söylenebilir. Ayrıca çocuğun Allah'ın verdiği nimetler, aile, yaşanılan çevre ve diğer canlılar hakkında düşünmesini sağlamak ve bunlar hakkında çocukta bir farkındalık oluşturmak; Allah'ın isimlerinin yaşamındaki yansımalarını somut örneklerle algılamasını sağlamak da önemli bir husustur.

Bu bağlamda Allah sevgisiyle ilgili kazanımların, Ev Okulu öğretim yöntemlerinden biri olan "Unit study" yöntemiyle şu şekilde verilebilmesi mümkündür:

- 1- Çocuğun Allah'ın yarattıkları hakkında düşünmesini ve farkındalığını arttırmasını sağlamak. (Etkinlik-1)
- 2- Çocuğun Allah'ın isimlerini ayetler yoluyla öğrenmesini sağlamak. (Etkinlik-2)

²³² M. Emin Ay, *Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım?*, s. 148.

²³³ M. Şevki Aydın, "Din Eğitimi Allah Sevgisini Öne Çıkarmalı", *Diyanet Dergisi*, 2008, s. 18.

²³⁴ Asım Yapıcı, "Allah ve Kutsal Kavramlarının Çağrıştırdıkları Anlamlara Sosyo-Psikolojik Bir Bakış: Çukurova Üniversitesi Örneği", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2 (7-8), 2004, s. 184.

- 3- Çocuğun Allah'ın güzel isimlerinden bazılarını anlamlarıyla beraber öğrenmesini sağlamak. (Etkinlik-3)
- 4- Çocuğun resim ve çizim etkinlikleriyle Allah'ın isimlerini daha yakından tanımasını sağlamak. (Etkinlik-4)
- 5- Çocuğun, Allah'ın isim ve sıfatlarını doğada yarattığı varlıklar ve canlıları (hayvanlar, böcekler, bitkiler vd.) gözlem yöntemiyle öğrenmesini sağlamak. (Etkinlik-5)

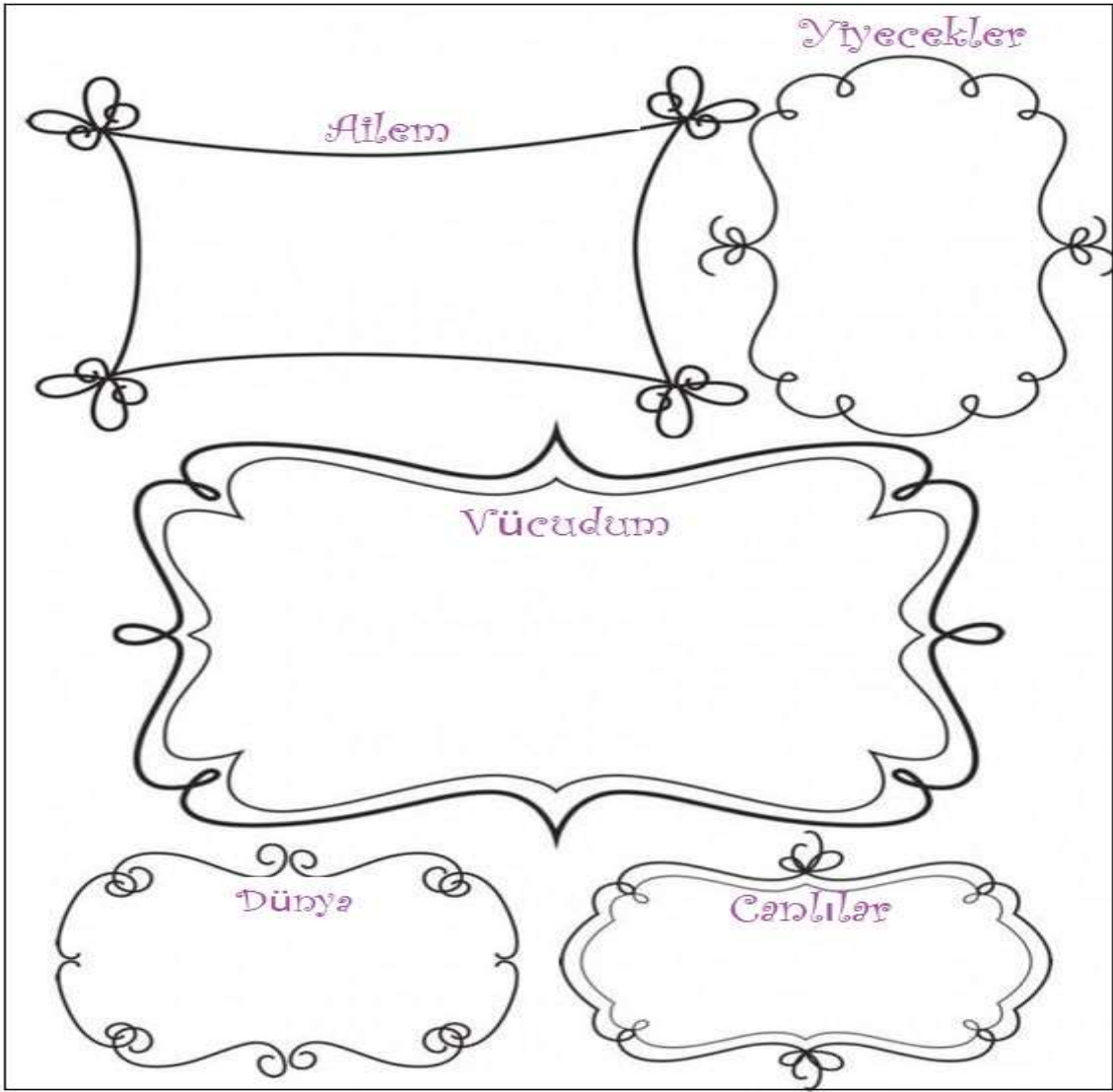
Etkinlik-1/ Yazma

Kazanımlar:

1. Allah'ın yarattıkları üzerinde düşünür.
2. Allah'ın yarattıkları hakkında farkındalığı artar.
3. Allah'ın yaratıcı özelliğini öğrenir.

Seviye: 7-8 yaş

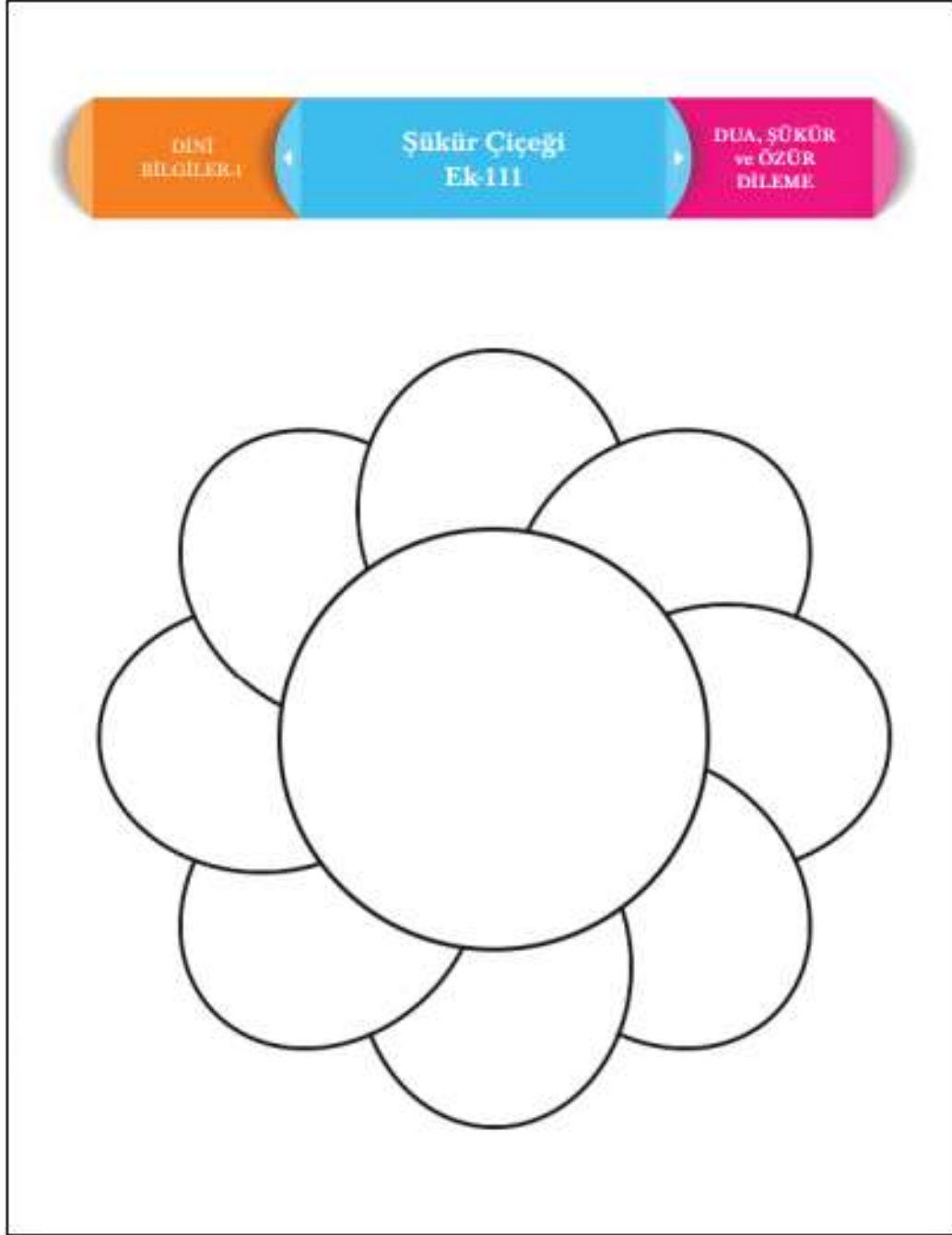
“Aşağıdaki kutucuklara Allah'ın yarattığı varlıklardan örnekler yazınız.”



Bu etkinlikte amaç, çocuğa yaşadığı dünyadan ve yakın çevresinden örneklerle Allah'ın yaratıcı sıfatını anlamasını sağlamaktır. Düşünmeyi geliştiren bir yazma etkinliğidir. Bu etkinlikte, soru-cevap yöntemi kullanılarak çocuğa sahip oldukları hakkında sorular sorulabilir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an kursları etkinlik kitabında bu etkinliğe benzer olarak, "Şükür çiçeği" etkinliği yer almaktadır. Çocuğun sahip olduğu varlıkların Allah tarafından kendisine verilen nimetler olduğunun farkına varmasını sağlamak

amaçlanmakta ve çiçeğin yapraklarına şükretmesi gereken nimetleri yazması istenmektedir.²³⁵



²³⁵ https://webdosyasp.diyamet.gov.tr/muftuluk/UserFiles/sanliurfa/Ilceler/viransehir/UserFiles/Files/4-6-yas-etkinlik-kitabi-2_7ef4e1e3-c565-4282-9d8b-efd8900cddc.pdf

Etkinlik-2/ Fen Bilgisi - Anatomi

Kazanımlar:

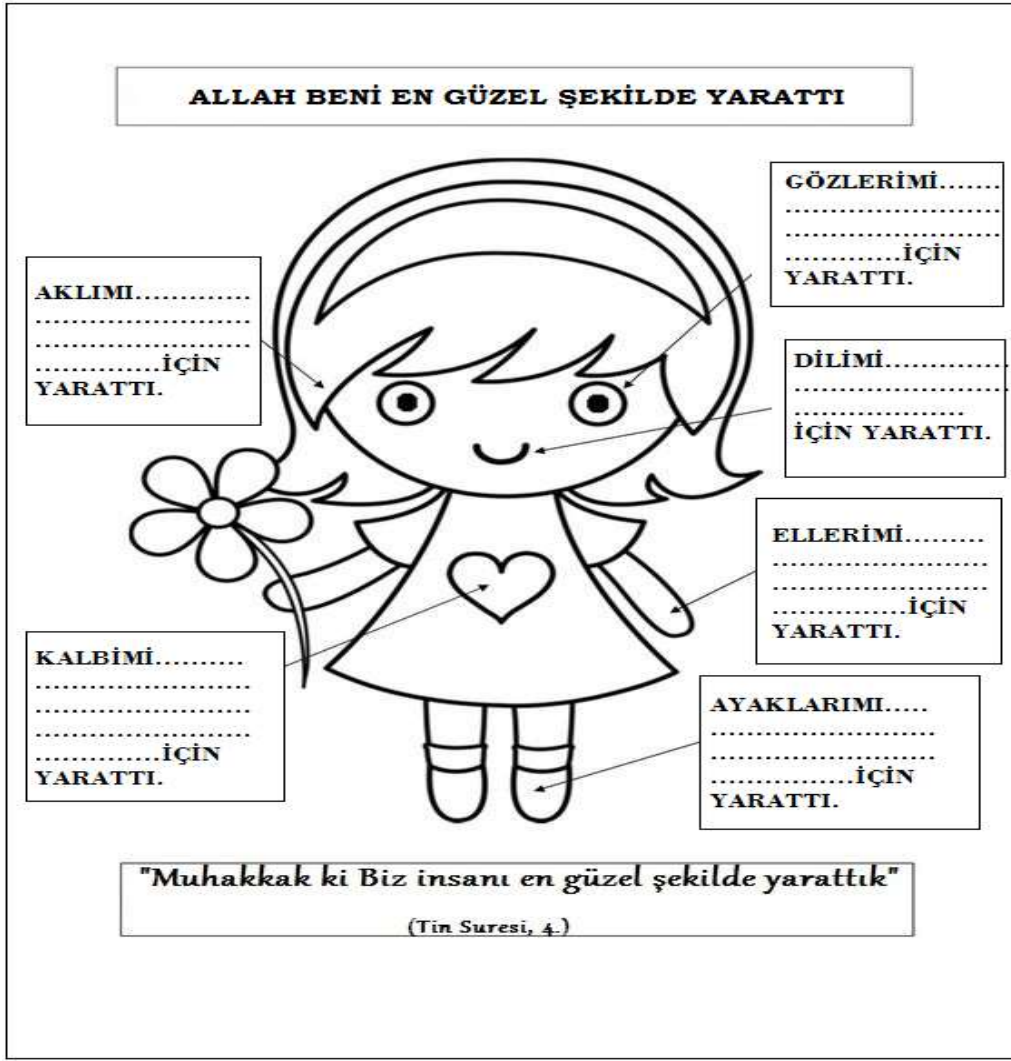
- 1- “Biz insanı en güzel şekilde yarattık” (Tîn sûresi 4.) ayetinin anlamını kavrar.
- 2- Duyu ve organlarımızı Allah’ın yarattığı konusunda farkındalık kazanır.
- 3- Fen bilimlerinde öğrendiği bilgileri Kur’an ayetiyle yeniden değerlendirir.
- 4- Duyu ve organları yoluyla yapabileceği güzel işlere örnekler verir.

Seviye: 7-8 yaş

Bu etkinlikte çocuğun duyu organları yoluyla Allah’ın “yaratıcı” sıfatı hakkında farkındalık kazandırmayı amaçlayan bir etkinliktir. Allah’ın insanı en güzel şekilde yarattığı ile ilgili ayeti kendi vücudundan yola çıkarak, somut verilerle anlamaya çalışmaktadır.²³⁶

“Aşağıdaki boşluklara Allah’ın yarattığı duyu ve organlarımızla yapabileceğimiz güzel işleri yazalım.”

²³⁶ <https://en.islcollective.com/english-esl-worksheets/skill/listening/god-made-me/43098> kaynağından uyarlanmıştır.



Etkinlik-3 / Dil ve Anlatım

Kazanımlar:

- 1- Allah'ın bazı isimlerini anlamlarıyla beraber öğrenir.
- 2- Allah'ın sıfatlarını Esmâ-i Hüsnâ yoluyla tanır.

Seviye: 9-10 yaş

Dil ve anlatımla ilgili bu etkinlikte çocuğun, Allah'ın isimlerinden 9 tanesini anlamlarıyla beraber ezberlemesi ve öğrenmesi amaçlanmaktadır. Eğiticinin, Allah'ın

isimlerinin anlamlarını mümkün olduğunca kısa ve öz cümlelerle, hayatın içinden somut örnekler vererek anlatması gelişim özelliklerine daha uygun olacaktır.²³⁷

“Aşağıda verilen Allah’ın isimlerinin anlamlarını karşlarına yazınız.”

Allah'ın İsimlerini Öğreniyoruz-1

İsim:

Tarih:

99 Emâ-i Hüsnâ

Allah'ın isimlerinin anlamlarını karşlarına yazalım.

1. Allah _____
2. Er-Rahman _____
3. Er-Rahîm _____
4. El-Melik _____
5. El- Kuddüs _____
6. Es-Selâm _____
7. El- Mü'min _____
8. El- Mü'eymin _____
9. El- Azîz _____

Etkinlik-4 / Resim










Kazanımlar:

- 1- Allah ve Rahman isimlerini çizim ve boyama yöntemiyle öğrenir.
- 2- Allah ve Rahman isimlerini Arapça okunuşlarıyla öğrenir.

²³⁷ <http://www.rahmahmuslimhomeschool.co.uk/index/> kaynağından tercüme edilmiştir.

Seviye: 7-8-9 yaş

Bu etkinlikte anlamlarıyla beraber ezberlenen Allah'ın isimlerinin, çizim ve boyama etkinliğiyle pekiştirilmesi amaçlanmaktadır.²³⁸

İsim:				99 ESMA-İ HÜSNÂ
Tarih:				
				
Allah				
				BOYA
				NOKTALARI BİRLEŞTİR
				KENDİN YAZ

²³⁸ <http://www.rahmahmuslimhomeschool.co.uk/index/> kaynağından tercüme edilmiştir.

İSİM:

TARİH:

99 ESMA-İ HÜSNÂ

الرحمن

Er- Rahman: Merhameti sonsuz olan

Ar Rahman

الرحمن

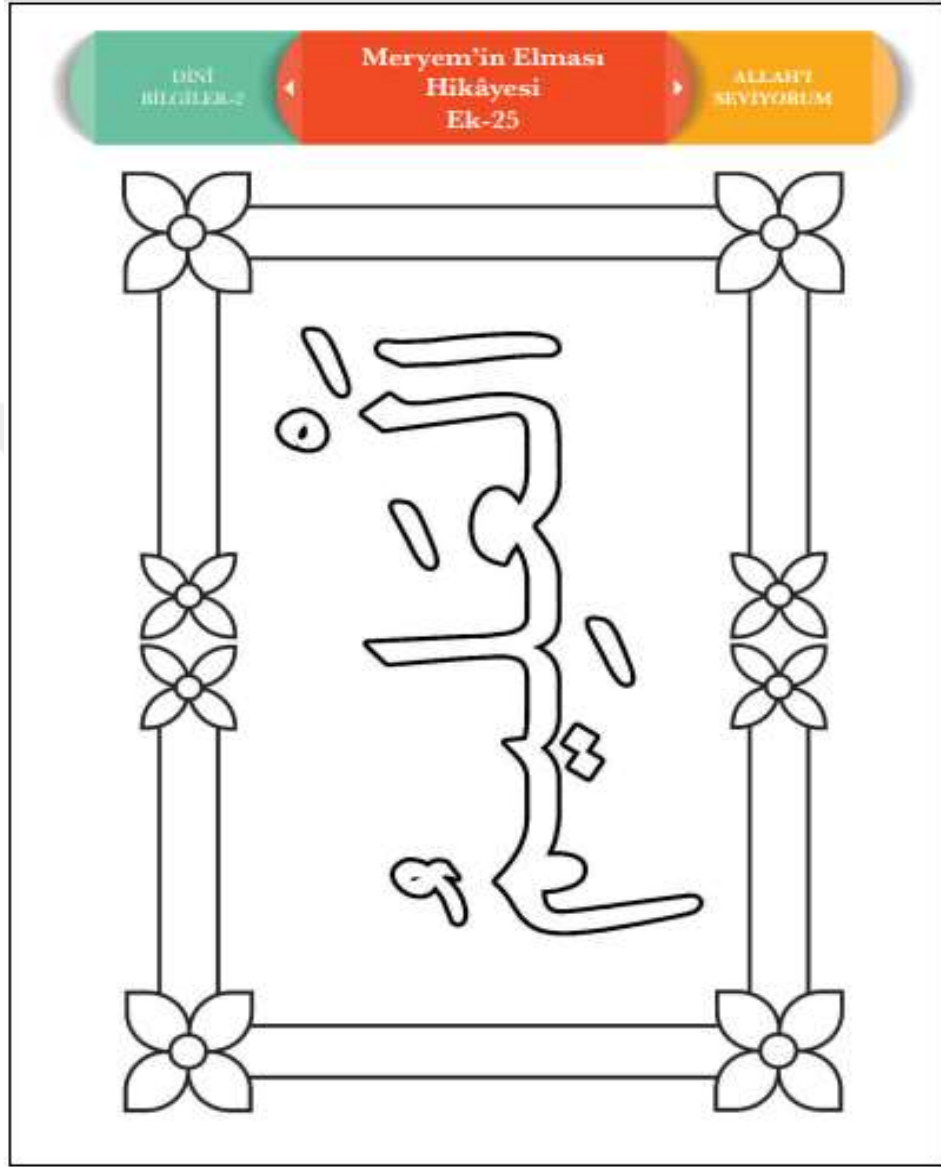
BOYA

الرحمن الرحمن الرحمن الرحمن

NOKTALARI
BİRLEŞTİR

KENDİN
YAZ

Türkiye’de Diyanet İşleri Başkanlığı’nın Kur’an kursları etkinlik kitabında Allah sevgisi konusu, Allah’ın isimleri yoluyla öğretilmekte ve Ev Okulu materyallerine benzer olarak Allah’ın isimleri boyama etkinliği yer almaktadır.



²³⁹ https://webdosyasp.diyamet.gov.tr/muftuluk/UserFiles/sanliurfa/Ilceler/viransehir/UserFiles/Files/4-6-yas-etkinlik-kitabi-2_7ef4e1e3-c565-4282-9d8b-efd8900cddc.pdf

Etkinlik-5 / Gezi – Doğa Aktivitesi

Kazanımlar:

- 1- Allah'ın yarattıklarını doğadaki canlılar yoluyla gözlemler.
- 2- Allah'ın isimlerini doğadaki canlılar yoluyla öğrenir.

Seviye: 7-8 yaş

Bu etkinlikte ²⁴⁰, “Doğal öğrenme” (Natural Learning) ve gezi-gözlem yöntemleri kullanılarak çocuklara Allah'ın doğada yarattığı varlıkları ve diğer canlıları (hayvanlar, böcekler, bitkiler vd.)²⁴¹ gözlemlemesi yoluyla Allah'ın isim ve sıfatlarını öğrenmesi amaçlanmaktadır. Planlanmış bir doğa gezisiyle, çocuklara doğadaki canlılar üzerinden Allah'ın “Rahman” ve “Rahim” isimleri vurgulanarak, Allah'ın sevgisi ve merhameti açıklanabilir.

Örneğin arıya işaret edilerek, “Bugün gördüğümüz arı, bizim için çok faydalı olan balı yapar. Allah bize balı arılarla gönderir. Çünkü Allah bizi çok sever ve sevgisini böyle gösterir.” Gibi cümlelerle açıklanabilir.

Bir başka örnekte bulutlara, yağmura, çiçek ve meyvelere işaret edilerek, “Allah bizim için bulutları yaratır ve yağmuru gönderir. Böylece çiçekler, otlar, meyveler yağmurla büyür. Biz de lezzetli meyveleri yer, güzel kokulu çiçekleri koklarız. Allah bizleri sevdiği için bu güzellikleri bizlere gönderir.” cümleleriyle açıklama yapılabilir.

²⁴⁰ <https://www.teacherspayteachers.com/Product/Earth-Day-FREE-1791341> kaynağından uyarlanmıştır.
















²⁴¹ <https://www.teacherspayteachers.com/Product/Nature-Walk-Activity-FREEBIE-Writing-recording-sheet-for-your-Nature-Walk-691213> kaynağından uyarlanmıştır.

İsim: _____




Doğa Gezisi

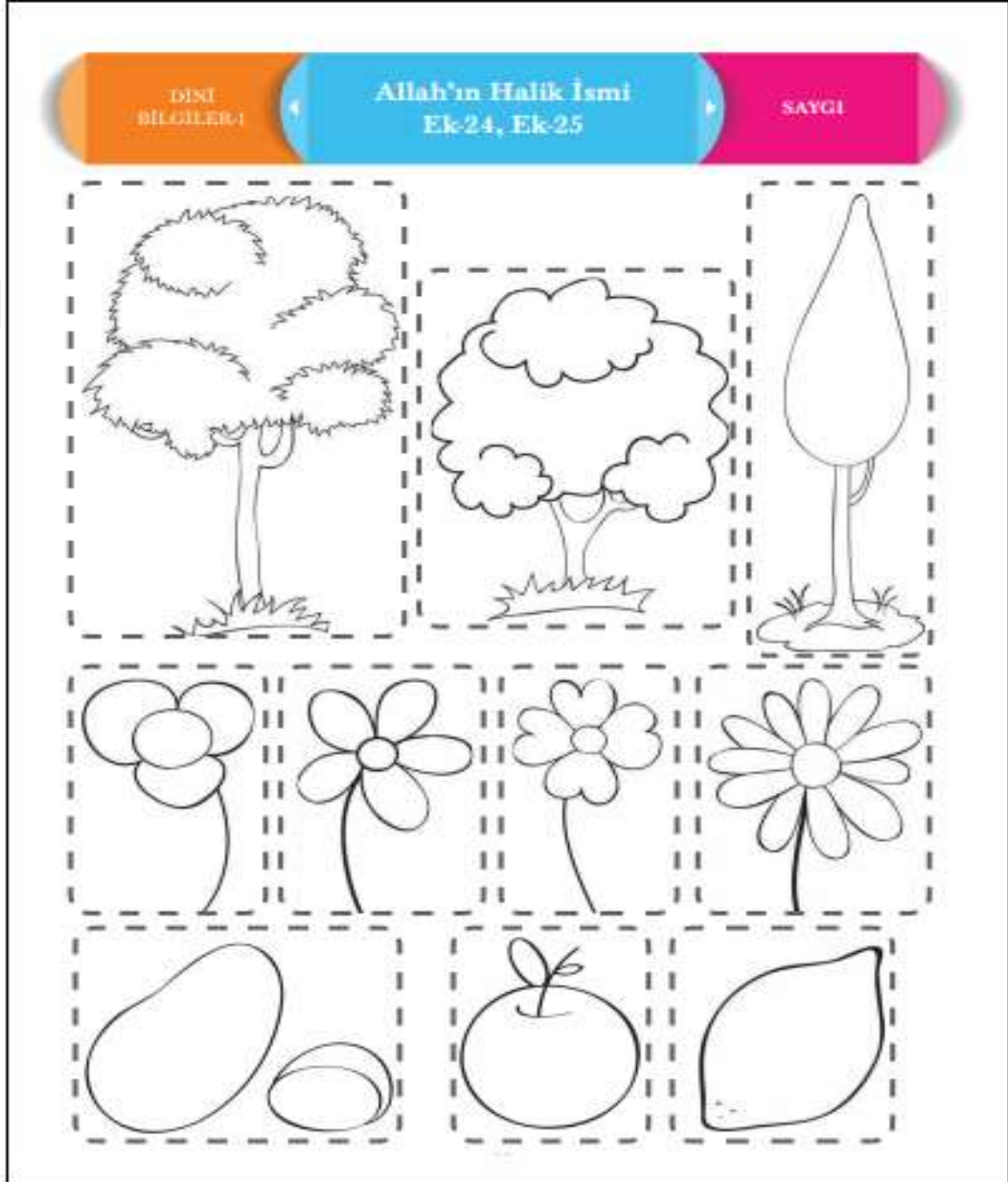
Gezide Allah'ın yarattığı varlıklardan hangilerini gördüğünü işaretleyin

 çamur <input type="checkbox"/>	 yaprak <input type="checkbox"/>	 çiçekler <input type="checkbox"/>
 örümcek <input type="checkbox"/>	 kelebek <input type="checkbox"/>	 mantar <input type="checkbox"/>
 solucan <input type="checkbox"/>	 kuş <input type="checkbox"/>	 karınca <input type="checkbox"/>
 arı <input type="checkbox"/>	 sincap <input type="checkbox"/>	 fidan <input type="checkbox"/>
 ağaçlar <input type="checkbox"/>	 bulutlar <input type="checkbox"/>	 çimen / ot <input type="checkbox"/>

Doğa Gezdim

<p>Neler Gördüm</p> 	<hr/> <hr/> <hr/>
<p>Neler Kokladım</p> 	<hr/> <hr/> <hr/>
<p>Neler Duydum</p> 	<hr/> <hr/> <hr/>
<p>Nelere Dokundum</p> 	<hr/> <hr/> <hr/>
<p>Neler Tattım</p> 	<hr/> <hr/> <hr/>

Diyaret İşleri Başkanlığı'nın hazırladığı Kur'an kursu etkinlik kitaplarında Allah'ın yaratıcı yönü, "Hâlık" ismiyle ifade edilmiş ve Ev Okulu yaklaşımına uygun ve benzer bir etkinlikte doğadaki canlılar yoluyla Allah'ın "Hâlık" (yaratan) isminin öğretilmesi amaçlanmıştır.²⁴²



²⁴² https://webdosyasp.diyaret.gov.tr/muftuluk/UserFiles/sanliurfa/Ilceler/viransehir/UserFiles/Files/4-6-yas-etkinlik-kitabi-2_7ef4e1e3-c565-4282-9d8b-efd8900cddc.pdf

SONUÇ

Aile ve eğitim, temelde insanın kendini gerçekleştirme ve insanlığa en doğru şekilde faydalı olması, böylece insanlığın da gelişmesine katkıda bulunması açısından iki önemli değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile eğitimi, başta bireyin sonrasında toplumun, ülkenin ve nihayetinde tüm insanlığın ihtiyacı olan değerlerin saklı olduğu bir hazine gibi görülebilir. Henüz anne karnında oluşmaya başladığı andan itibaren sevgi, şefkat, merhamet gibi duygularla tanışan çocuk; doğruluk, hoşgörü, diğerkâmlık, fedakârlık gibi din ve ahlâkın temelini oluşturan değerleri en kalıcı ve sağlam şekilde aile ortamında öğrenebilmektedir. Bu bakımdan ailede verilen din ve ahlâk eğitimi, özel bir varlık olan çocuğun eğitimi, birey ve tüm insanlık için hayati bir önem taşımaktadır.

Eğitim görevinin devlet ve kamu kuruluşlarınca belli kurallar bütünü ve disiplin çerçevesinde gerçekleştirildiği bilinen bir olgudur. Ancak eğitimi, insanın yaratılış özelliklerini ve özgürlüğünü kısıtlamayan, bununla beraber ailedeki eğitimin ve özgür ortamın değerini koruyan, güçlendiren bir süreç olarak tanımlayan pek çok fikir ve toplumsal hareket ortaya çıkmıştır. Dünyada hızla yayılan alternatif eğitim yaklaşımları da insandaki bu yaratılıştan gelen becerileri gerçekleştirme arzusunun bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımı ve benzer akımlar da (unschooling, deschooling) çocukların en iyi eğitimi, özelde ise din ve ahlâk eğitimini aile ortamında anne ve babalarından alabileceklerine olan inancın bununla beraber çocuğun becerilerini, öğrenme tarzını, ilgi alanlarını destekleyici bir eğitim ve öğretim alanı oluşturma isteğinin bir uzantısıdır.

Türkiye’de aile eğitimini destekleyici program ve yaklaşımlar daha çok ilk çocukluk dönemi olan 0-6 yaş dönemini destekleyici anne-baba eğitim programları kapsamında geliştirilmektedir. Somuttan soyut düşünceye doğru ilk adımların atıldığı, dünyayı keşfetme ve yeni bilgiler edinme konusunda canlı bir dönem olan ikinci çocukluk dönemi ise ailede verilen din eğitimi açısından kritik ve önemli bir dönemdir. Özellikle okul çağındaki çocuklara hayatın içinde, yaşanabilir bir din eğitimi vermenin yolunun anne ve baba rehberliğinde verilebilecek amaçlı, hedefli, planlı, programlı bir din ve ahlâk eğitimiyle olabileceği vurgusu gün geçtikçe artmaktadır.

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının dünya çapında yaygın bir sistem olarak geniş bir eğitsel alt yapıya sahip olduğu söylenebilir. Bu bakımdan Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının eğitsel tüm olanaklarından faydalanarak, okul çağındaki çocukların ailedeki din eğitimine geleneksel yöntemlerin dışında güncel ve farklı bir yaklaşım getirilebilir. Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımı, Montessori, Charlotte Mason ve Eklektik yaklaşım gibi yaklaşımlardan Unit Study (konu tabanlı eğitim), Klasik Eğitim, Uzaktan Eğitim yöntemi gibi birçok yöntemden faydalanan, bu yaklaşım ve yöntemlerin etkin olarak uygulandığı bir modeldir. Bu bağlamda 7-10 yaş grubu çocukların ailede din eğitiminde Ev Okulu yaklaşım ve yöntemlerinin uygulanabileceği plan ve materyallerinin geliştirilerek kullanılabilmesi sonucuna varılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA

Akdağ, Bülent; “Alternatif Eğitim Modelleri”, *Zil ve Teneffüs Dergisi*, S. 6, 2006.

Ağırakça, Gülsüm Pehlivan; Gümüş Arife; *Ailede Din Eğitimi*, Yekder Yayınları, İstanbul, 2018.

Akdağ, Mustafa; Şad, S. Nihat; “Evde Eğitim (Homeschooling)”, *Millî Eğitim Dergisi*, S. 188, 2010.

Apaydın, Halil; “Aile içi İletişimin Çocuğun Dinsel Gelişimine Etkisi”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 12-13, Samsun, 2001.

Arai, A. Bruce; “Homeschooling and the Redefinition of Citizenship”, *Education Policy Analysis Archives*, C. 7, S. 27, 1999.

Ay, Mehmed Emin; *Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım*, Timaş Yayınları, İstanbul, 1999.

Aydın, İnyet Pehlivan; *Alternatif Okullar*, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2002.

Aydın, İnyet Pehlivan; Pehlivan, Zeki; “Ev Okulu Uygulaması: Amerika Birleşik Devletleri Örneği”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, C. 33, S. 1, Ankara, 2000.

Aydın, M. Şevki, “Din Eğitimi Allah Sevgisini Öne Çıkarmalı”, *Diyanet Dergisi*, 2008.

Aydın, M. Zeki, “Ailede Ahlâk Eğitimi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 7, Sivas, 2003, ss. 125-158.

Aydın, M. Zeki; *Din Öğretiminde Yöntemler*, Nobel Yayınları, Ankara, 2009.

Basham, Patrick; Merrifield, John; Hepburn, Claudia Rebanks; “Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream”, *Studies in Education Policy*, Fraser Institute, Vancouver, 2007.

Beechick, Ruth; Suarez, Paul; Suarez, Gena (Editors); *Homeschooling Methods: Seasoned Advice on Learning Styles*, B&H Publishing Group, 2006.

Bernadette, O'Brien; The Experiences of Parents Who Choose to Homeschool Their Children in Ireland: A qualitative study, Yayınlanmış Doktora Tezi, Hibernia College, Dublin, 2014.

Bilgili, Fatih Menderes; *Çocuğun Din Eğitimi ve Karşılaşılan Güçlükler*, Beyan Yayınları, İstanbul, 2005.

Bilgin, Beyza; *İslâm ve Çocuk*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1987.

Blok, Henk; Karsten, Sjoerd; “Inspection of Home Education in European Countries”, *European Journal of Education*, C. 46, S. 1, 2011, ss. 138-152.

Brainerd, Lee Wherry; Sobanski, Jessika; Winegard, Ricki; *Basic Skills for Homeschooling: Language Arts and Math for the Middle School Years*, Learning Express publish, NewYork, 2002.

Buhârî, *Sahih*, Çev. Yıldırım, Harun; Sağlam Yay., İstanbul, 2009.

Clements, Andrea D.; *Homeschooling: A Research-Based How to Manual*, R&L Education, 2004.

Creswell, John W., *Nitel Araştırma Yöntemleri*, Çev. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2016.

Curry, Lorraine, *Easy homeschooling techniques*, God's Gardener, Nebraska, 2004.

Diver, James G.; Shawn, F. Peters; *Homeschooling: The History of Philosophy of a Controversial Practice*, The University of Chicago Press, Chicago, 2019.

Dodurgalı, Abdurrahman, *Ailede Din Eğitimi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011.

Duffy, Cathy; *100 Picks For Homeschool Curriculum*, Broadman & Holdman Pub, Nashville, Tennessee, 2005.

Durakoğlu, Abdullah; “Maria Montessori’ye Göre Okul Öncesi Çocukluk Döneminin Özellikleri”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 16, 2011, ss. 133-145.

Erakkuş, Özgür; “Farklı Okul Modellerinde Din ve Değerler Eğitimi” *Karaelmas Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, C. 2, S. 2, 2014, ss. 147-157.

Ergün, Mustafa; Özdaş, Ali; *Öğretim İlke ve Metotları*, Kaya Matbaacılık, İstanbul, 1997.

Gaither, Milton, *Introduction to The Wiley Handbook of Home Education*, John Wiley & Sons Inc, 2016.

Gaither, Milton, *Homeschool: An American History*, Palgrave MacMillan Publish, New York, 2008.

Glenda, Jackson; “Australian Home Education and Vygotskian Learning Theory”, *Journal of Australian Research in Early Childhood Education*, C. 15, S. 1, 2008.

Gold, Laura Maery; Zielinski, Joan M.; *Homeschool Your Child For Free*, Three Rivers Press, New York, 2009.

Gordon, Thomas; *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*, Çev. Emel Aksay, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999.

Grady, Sarah; *Homeschooling in the United States: 2012*, The National Center for Education Statistics (NCES), Washington, 2016.

Gray, Peter; Riley, Gina; “The Challenges and Benefits of Unschooling, According to 232 Families Who Have Chosen that Route”, *Journal of Unschooling and Alternative Learning*, C. 7, S. 14, 2013, ss. 1-27.

Grubb, Deborah, *Homeschooling: Who and Why?*, Educational Resources Information Center (ERIC), Mid-South Educational Research Association, New Orleans, LA, 1998.

Güral, Melda, “Montessori Eğitim Yaklaşımında Çocuğun Özgürlüğü”, *International Journal of Social Science*, S. 37, 2015, ss. 447-457.

Harms, Ernest; “The development of religious experience in children” *American Journal of Sociology* C. 50, S. 2, 1944, ss. 112-122.

Hill, Samuel S.; Lippy, Charles H.; *Encyclopedia of Religion in the South*, Mercer University Press, Georgia, 2005.

Holt, John; *How Children Fail*, New York, Pitman, 1964.

Holt, John; Farenga Pat; *Teach your own: The John Holt book of homeschooling*. Da Capo Lifelong Books, Cambridge, 2003.

Hökelekli, Hayati, “Fıtrat Maddesi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 13, 1996, ss. 47-48.

Hubler Marsha, *You've Decided to Homeschool Now What?*, Master books Publishing, Arizona, 2007.

Ishizuka, Kathy, *The Unofficial guide to Homeschooling*, IDG Books Worldwide, California, 2000.

İçmeli, Celalettin, “Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi”, *Konuralp Tıp Dergisi*, 2013, C. 5 S. 3, ss. 66-75.

Jeynes, William; Robinson, David W.; “The Rise of Homeschooling as a Modern Educational Phenomenon in American Protestant Education”, *International Handbook of Protestant Education*, Springer, Dordrecht, 2012, ss. 77-92.

Karaca, Faruk, *Dini Gelişim Psikolojisi*, Eser Ofset Matbaacılık, Trabzon, 2016.

Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara, 2017.

Karataş, Emre, “Tolstoy’a Göre Eğitim”, *Bir Eğitimci Olarak Leo N. Tolstoy ve Yasnaya Polyana Okulu'ndaki Uygulamaları*, Bahri Ata (Ed.), Pegem Akademi, Ankara, 2012.

Kaya, Defne; Gündüz, Mustafa “Alternatif Eğitim ve Toplumsal Değişim Üzerindeki Etkisi: Waldorf Okulları Örneği”, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 205, 2015.

Kaya, Tülay; “ABD’de Ev Okulu Uygulamasının Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu Üzerine Bir Değerlendirme”, *Sosyoloji Dergisi*, S. 30, 2015, ss. 79-98.

Kılıç, Çiğdem; “Aile Eğitim Programları ve Türkiye’deki Örnekleri”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, C. 10, S. 1, 2010, ss. 99-111.

Kingston, Skylar T.; Medlin, Richard G.; “Emphaty, Alturism and Moral Development in Home Schooled Children”, *Home School Researcher*, 16(4), 2005.

Kochenderfer, Rebecca, Elizabeth Kanna ve Robert T. Kiyosaki; *Homeschooling for success: How parents can create a superior education for their child*. Hachette UK, 2009.

Korkmaz, Hamiyet Eylem; *Montessori Metodu ve Montessori Okulları: Türkiye’de Montessori Okullarının Yönetim ve Finansman Bakımından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.

Köylü, Mustafa; “Çocukluk Dönemi Dini İnanç Gelişimi ve Din Eğitimi”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 45, S. 2, Ankara, 2004.

Kunzman, Robert; “Homeschooling and Religious Fundamentalism”, *International Electronic Journal of Elementary Education*, C. 3, S. 1, 2010.

Lees, Helen E.; Nicholson, Fiona; “Home Education in the United Kingdom”, Edt. Milton Gaither, *The Wiley Handbook of Home Education*, John Wiley & Sons Inc., 2016.

Lewis, Gareth, *Unqualified Education: A Practical Guide to Learning at Home: Age 11-18*, Nezer Books, 2003.

Linsbach, Sherri; *The Everything Guide to Homeschooling: All You Need to Create the Best Curriculum and Learning Environment for Your Child*, F+W Media, Inc., 2015.

Lippincott, Lorilee; *The Homeschooling Handbook*, Skyhorse Pub., New York, 2014.

Lyman, Isabel; "Homeschooling (Back to the Future?)", *Policy Analysis*, No. 294.", Cato Institute, Washington, DC, 1998.

Marcavici, Michael; *The Homeschooling Debate, Books on Demand (BOD)*, Norderstedt, 2013.

Martin, Margaret; "Homeschooling: Parents' Reactions" (Unpublished Manuscript), *ERIC Document Reproduction Service No: ED415984*, 1997.

Martinez, Priscilla; "Muslim homeschooling." *Educating the Muslims of America*, 2009, ss. 109-123.

MEB, "Millî Eğitim Bakanlığı Evde Ve Hastanede Eğitim Hizmetleri Yönergesi", *Tebliğler Dergisi*, C. 73, S. 2629, 2010.

Memduhoğlu, Hasan Basri; Mazlum, M. Mehmet; Alav, Özlem; "Türkiye'de Alternatif Eğitim Uygulamalarına ilişkin Öğretmenlerin ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri", *TEDMEM Eğitim ve Bilim Dergisi*, C. 40, S. 179, 2015, ss. 69-87.

Merry, Michael S.; Charles Howell; "Can intimacy justify home education?" *Theory and Research in Education*, C. 7, S. 3, 2009, ss. 363-381.

Miller, Ron; "Eğitim Alternatifleri Niçin Var?", *Alternatif Eğitim e-Dergisi*, S. 1, 2010.

Mountney, Ross, *Learning without school: home education*, Jessica Kingsley Publishers, London, 2008

Mutlu, Burcu; Ergişi, Arzu; Ayhan, Aynur Bütün; Aral, Neriman; “Okul Öncesi Dönemde Montessori Eğitimi”, *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, C. 1, S. 3, 2012, ss. 113-128.

Nemer, Kariane Mari; *Understudied education: Toward Building a Homeschooling Research Agenda*, New York: National Center for the Study of Privatization in Education, 2002.

Oğuz, Vuslat; Akyol, Aysel Köksal; “Çocuk Eğitiminde Montessori Yaklaşımı”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 15, S. 1, 2006, ss. 243-256.

Okur, Sinan; “Ailede Din Eğitimine Yönelik Bir Materyalin İncelenmesi (Ev Okulu İlmihal Kitaplarının İncelenmesi)”, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Kayseri, 2011.

Oruç, Cemil. "Erken Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Teorileri Bağlamında Din Eğitimi." *Electronic Turkish Studies*, C.8, S. 8, 2013, ss. 971-987.

Öcal, Mustafa; “Çocukta Sosyal Gelişim”, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1998.

Özcan, Özlem, “Aile Tutumlarının Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri”, *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*, Editör: Süheyla Ünal, İnönü Üniversitesi, İnuzem, Uzaktan Eğitim Yayını No: 2010-001.5, Malatya, 2010.

Parladır, Selahattin; *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 1996.

Princiotta, Daniel; Stacey, Bielick; “Homeschooling in the United States: 2003. Statistical Analysis Report”, *National Center for Education Statistics*, 2006. <https://nces.ed.gov/pubs2006/2006042.pdf> Erişim tarihi. 14.05.2018

Pyles, Lise. *Homeschooling the child with Asperger syndrome: Real help for parents anywhere and on any budget*. Jessica Kingsley Publishers, 2004.

Ray, Brian D., “Homeschooling Teaching Strategies.” *ERIC publ. (Online Submission)*, 2000.

Ray, Brian D., “Research Facts on Homeschooling”, *National Home Education Research Institute*, 2015.

Razi, Achmad, “Homeschooling: An Alternative Education in Indonesia”, *International Journal of Nusantara Islam*, C. 4, S. 2, 2016, ss. 75-84.

Romanowski, Michael H.; “Revisiting the Common Myths about Homeschooling”, *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, C. 79, S. 3, 125-129.

Rousseau, Jean Jacques, *Emile or Concerning Education*, Çev. Eleanor Worthington, D.C. Heath & Company, Boston, 1889.

Saghir, Aneela; *An introduction to homeschooling for Muslim Parents*, Yayınlanmış Doktora Tezi, California State University, 2011.

Schetter, Patricia; Lighthall, Kandis; *Homeschooling the child with autism: Answers to the top questions parents and professionals ask*. John Wiley & Sons, 2009.

Selçuk, Mualla; *Çocuk Eğitiminde Dinî Motifler*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993.

Sockey, Jenny, *For The Love of Learning*, Xulon Press, 2002.

Sonia, Allan; Jackson, Glenda; “The Whats, Whys and Wherefores of Home Education and Its Regulation in Australia”, *International Journal of Law & Education*, C. 15, S. 1, 2010, ss. 55-77.

Taşdan, Murat; Demir, Özden; “Alternatif Bir Eğitim Modeli Olarak Ev Okulu”, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, S. 9 (18), 2010.

Taşdemir, Mehmet; Bulut, Aybike Suna; “Ev Okulu Uygulaması Üzerine Bir Durum Çalışması”, *Kuram ve Özel Eğitimde Uygulama*, S. 19. 2015.

Taylor, Karen (edt.), *The California Homeschool Guide*, California Home School Network, California, 2001.

Torro, Supriadi, “A Study on Homeschooling in Makassar South Sulawesi” *IOSR Journal of Research & Method in Education*, C. 8, S. 2, 2018, ss. 66-71.

Tosun, Cemal; *Din Eğitimi Bilimin Giriş*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2000.

Tösten, Rasim; Elçiçek, Zakir; “Alternatif Okullar Kapsamında Ev Okullarının Durumu”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 20, 2013, ss. 37-49.

Tuğluk, M. Nur; Gündoğdu, Kerim; Kaya, H.İbrahim; “Okul Öncesi Eğitimde Montessori Yaklaşımı”, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 13, 2006, ss. 167-174.

Vahid, Amy Schechter; Vahid, Frank; *Homeschooling: A Path Rediscovered for Socialization Education and Family*, United State, Lulu, 2007.

Vergote, Antoine; “Çocuklukta Din”, Çev. Erdoğan Fırat, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 22, Ankara, 1966.

Yapıcı, Asım, “Allah ve Kutsal Kavramlarının Çağrıştırdıkları Anlamlara Sosyo-Psikolojik Bir Bakış: Çukurova Üniversitesi Örneği”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2 (7-8), 2004, ss. 169-206.

Yıldırım, Adem, *Eleştirel Pedagoji*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2011.

Yıldız, Mualla; “Çocukların Tanrı İmgesi'nin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Toplum Bilimleri Dergisi*, 7 (13), 2013, ss. 45-63.

Yıldız, Murat; *Çocuklarda tanrı tasavvurunun gelişimi*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir, 2007.

Yıldız, Zafer, “Aile Eğitim Programları ve Din-Değer Merkezli Aile Eğitimi İhtiyacı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.22, 2015, ss. 159-183.

Zengin, Halise Kader; “Din Öğretiminde Oyun Yoluyla Öğrenme”, *Ortaokul 5-8) Düşünen Sınıflarda Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretimi*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2016.

ÖZET

Son yüzyılda eğitime farklı yaklaşımlar çerçevesinde değerlendirilen alternatif eğitim yaklaşımları, bireyin bilişsel ve duyuşsal yeteneklerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak eğitimin, öğrenme ihtiyacına özgürce cevap veren bir süreç olduğunu savunmaktadır. Bu alternatif eğitim yaklaşımlarından biri olan Ev Okulu (Homeschooling), belirli kurallar ve sınırlar içerisinde değil, bireyin ihtiyaçları ve değerleri doğrultusunda eğitilmesini isteyen ebeveynlerin okulsuz bir öğretim gerçekleştirmek istemesiyle başlamıştır.

Ev Okulu alternatif eğitim yaklaşımının, çocuğunun dinî ve ahlakî eğitimini önemseyen ebeveynler tarafından da tercih edilmesi, bu yaklaşımın evde ve ailede verilen din eğitimine yönelik yöntem, kaynak ve materyal konusunda her geçen gün gelişen bir alan olmasını sağlamıştır. Uygulama ve yöntem açısından Ev Okulu eğitim yaklaşımı, aileyle bağların güçlü olduğu ikinci çocukluk gelişim döneminde (7-10 yaş) verilecek dinî eğitim için uygun bir yaklaşım olduğunu sonucuna varılmıştır. Bu araştırmada söz konusu yaklaşım, genel özellikleriyle ele alınmış, kullandığı yöntem ve materyaller incelenmiş, bu yöntem ve materyallerle örnek bir konu planı işlenmiştir.

ABSTRACT

In the last century, alternative education approaches, which are evaluated within the framework of different approaches to education, claim that education is a process that responds to learning needs freely by considering the cognitive and emotional skills and needs of the individual. One of these alternative education approaches, Homeschooling, started with parents who wanted to be educated in line with the needs and values of the individual, not within certain rules and limits, and to provide a schoolless education.

The preference of Homeschooling alternative education approach by parents who care about the religious and moral education of their children has made it an increasingly developing field in terms of methods, resources and materials for religious education given at home and in the family. In terms of practice and method, it is concluded that Home School education approach is a suitable approach for religious education to be given in the second childhood developmental period (7-10 age) when the ties with the family are strong. In this study, the mentioned approach is discussed with its general characteristics, methods and materials used are examined and a sample subject plan is prepared with these methods and materials.